



فارسی  
(۱۳۵۷)

# غزلیات نظیری

(تار و لُفِ راء)

بفرمائیش

مولوی احمد حسن سوانی الہ آبادی

کتاب خانہ سلیمانی

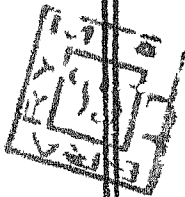
محله چنبرہ سکر والاں متصل لال مسجد دہلی

۱۹۳۹ء

علیمی بستی پریس دہلی

بارہ آنہ

قیمت ۱۲/۱۲



*Handwritten text, possibly "Volume 10"*

*Handwritten number: 191500*

M.A. LIBRARY, A.M.U.



PE13021

*Handwritten number: 191500*

78147 SEPT

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

# غزل سر و کیف آلف نمبر (۱)

اذا ما شئت ان تحبني سيؤدك كوة الحجاب  
صديق حسن و شقایق و دین و نهان بود  
خط و خال و خیارش قضا که نو و اول  
در آن گلشن سواد و کم که بی زانو ز کس  
بحرمت اتصال افتد چو پیوندی بریدانم  
نمایان از و نیاز عاشق و معشوق کم گردد  
شراب و شاد و میخانه و ساقی همه و کاش  
تفاضا بر تقاضا میرسد زانوسه دل هر دم  
اگر بالم ز حیران رخ مگردان حسنه لبت  
و درون بیتها احزان پیرنا بنیچه میداند  
نظری که طبع واری که مقبول منان باشی  
نالاختند و کلاختند که کاختن من علی الیه  
غزل

از آن کس که شایسته است که دوستی او را بخواهد  
صداقت و حسن و شقایق و دین و نهان بود  
خط و خال و خیارش قضا که نو و اول  
در آن گلشن سواد و کم که بی زانو ز کس  
بحرمت اتصال افتد چو پیوندی بریدانم  
نمایان از و نیاز عاشق و معشوق کم گردد  
شراب و شاد و میخانه و ساقی همه و کاش  
تفاضا بر تقاضا میرسد زانوسه دل هر دم  
اگر بالم ز حیران رخ مگردان حسنه لبت  
و درون بیتها احزان پیرنا بنیچه میداند  
نظری که طبع واری که مقبول منان باشی  
نالاختند و کلاختند که کاختن من علی الیه  
غزل



اے از کرم نہ بختِ خونِ شبیل را غزل  
 ہر آبِ مصر و سفِ کُناںِ سیا و تو  
 لکڑیِ بغیر واسطہ در گوشِ حجاب گئے  
 و نہ بختِ فقرِ شاںِ جنتِ التَّعِیْمِ  
 پلِ بختِ حزنِ ہر تو بہرِ کلمِ  
 ہر فروشتہِ حاکمِ ایں ملکِ غیر تو  
 و زویش و بوشہ و جو و تو قائم اند  
 تہِ زوہِ ہر نومِ مقدرِ حُسنِ بے  
 یحیٰ گویہِ ستانیِ متاعِ خوش  
 قائلِ بختِ گشتِ شامِ تو چہ گشت  
 ورتو با جہادِ نظر کے توانِ رسید

توحیدِ حقِ بیانِ نظیری بلندِ ساختِ نمبر ۱۰  
 بر تہِ نسیبِ پایہِ عرشِ جلیل را  
 صفائے عقیدہ و لہارتِ اہلِ تہِ مقدر  
 کہ وادے رُوحِ را با جہمِ الفتِ گزید  
 بانِ حسن و شائلِ طرحِ عشقِ اقلید و شاد  
 بہتِ خانہِ مصحفِ از بروا شتِ از و  
 حدیث و نفوذِ شمسِ شجرِ حُکمت  
 و جو و مرکزِ کارِ عالمِ کے شے ثابت  
 بسکنِ بسترِ از پیکو کے گمش و نہاگشت  
 گرامیِ میہائے در رہِ مشبِ میزبانِ ملود

نظیری نشہ ووتے ز جامِ ہوشندانِ بخش نمبر ۱۱  
 غزل ۱۱ و مطربِ پریشانِ میندِ مستانِ سرمد را  
 ساقیِ چہرہ وورِ رنگیِ امیتِ دوہم را  
 حرفِ قریبِ اوم و ابلینِ تا بچند  
 بنما با حقیقتِ رنگِ قدیم را  
 چہ بگو ترازہِ فضل و ندیم را

از ساغر و دست خودم بخش حبره  
 بوی نبرد خلوت شبها شنیده ام  
 آنجا که لب ز رخسار پاک کرده اند  
 آنکه مفلسان کعبه بگریه کاب چشم  
 زیارت گر چه خلعت محمود بر ایاز  
 در توبه بیک و دو نغمه غنی کن دل فقیر  
 به جنت که در خزینة لطف تو نیست نیست

غزل

دار و در غمزه محبت قاطع حبیب ما  
 یک بانگ ووق گری مارا کفایت است  
 روزیکه رخ نمود با کار و داشت عشق  
 مارا تو و قبول نیابت و خلوتی  
 از نغمه گداز ضرر دل رسیده را  
 عاشق ز گوشت و پوست بکلیف آمده  
 بهتر که از حکایت ماور کشی نفس  
 غلی را قصور نیست ترا اگر ز کام است

غزل

بغیر از رنگ پیرایه نیست این عشق تجاری  
 عزیزان جان فدایم و سرسازان سبک دلم  
 عبارت کوته و دلننگ خاصان نگار نیست  
 که تفسیر رمز عاشق و معشوق که داند  
 همه سرمایه اقرار و ایمان بود و سار است  
 اگر سینه باز شاه پندشاه و صاحب و بطال

بر طاق نه حکایت جام و نوشیم را  
 پنهان کن که نیک شناسم غیبم را  
 گل مشکبوی کرده روانی لبم را  
 بر عرش برده از ویر مسجده بیت را  
 شوران زماں کند که پوشش گلیم را  
 ساقی بیک و دو جرعه سخی کن لبم را  
 جز احتیاج تحفه ندادم کریم را

غزل

از آب عفو شوی کتاب سقیم را  
 به سینه پندار خیار خیار خطیب ما  
 حاجت بتا زبانه نثار و ادیب ما  
 ز اول حواله و گدا شد نصیب ما  
 مال و مثال بر و چنان از قریب ما  
 در بر رخ صبا نثار خطیب ما  
 با صبر و احسان نگیرد غریب ما  
 دل خون شود ز غصه کار همیب ما  
 در بار کاروان همه است خطیب ما

غزل

بر پائے بند کون منطیبری ندویم  
 او محبت عشق از سر گردون صلیب ما  
 طبع عطا کن لذت طعم حقیقت عشق بازی را  
 غیر زرم گوشه چشمی بکارم به نیازی را  
 چه داند مرد صحافی طریق کار سازی را  
 بجز کی نمیداند آفت آسای بازی را  
 فغان از حال پند و نیت که کار بازی را  
 و کجای که نثار آریم خوشه شای بازی را

صنوبر و روح بر هم خورد چون بانگ صلابه  
بزیار پید از طاق ایس کهن و لیل نمازی را

گر از یک ره ناپید روی از صده درون آید  
تنظیری چاره چون ساز و فریب تر کنای را

تجارت مانت غیر از دوش پندار ما  
بست استغفار ما محتاج استغفار ما

چشم شادی که سوخته باشد گره بر کار زو  
قطعهها کریم اما شد همه ز تار ما

از تحسین جلوه قد و لبه افراشت حسن  
از نگاه اول افتاد این گره در کار ما

شوق صید منصور گشت عشق صید و صفت تو  
بواجب هنگام که مست و در بازار ما

از شمع گل و داغ با پریشان می شود  
بر می تابد و می عیسای دل بیار ما

خانه مالخا که از این بر سر راه صباست  
شب نمی سوزد چراغ از بستی و یار ما

وقت میخاران از پنجه تر قضا می شود  
تا چراغ بزم مستان شد دل پیشار ما

باغبان در موسم گل محمود لیسان به بند  
دفتر شعر ترا بس بود و گلزار ما

انغمه مستانه می زید و نظیری را بکب  
از لای خالی مبادا خانه خست ما

بر رخ شکستم از خطار نایب امید بهم را  
بمیدم تخم طالع از هم دور تقدیم را

علم ارادت که کند دوزخ نصیب جانم را  
سستی امر قضا باطل کند تقسیم را

عشق از بر لایع داغ من آتش بجانان من  
افغان که کردم دوزخ غلزار بر ایم را

نقد بیکه و دران برده است از کینه غم برون  
جا و بدست غنی شوم از حد و بدر گیم را

رفتم که مستان بگذرم در خدمت پیرمغان  
گلپایان از لای شوم و دوش ز غم تقسیم را

نقشه باطن و دیده ام خواهم بچرخ گوشتی  
آتش مندم ز نیت و هم دیدیم را

یوسف که کرد و سلطان بپیش ز تعظیم پر  
گر شان عشق بنگرد واجب کند تقسیم را

بر آسمان سروری خورشید اگر طالع شود  
جویند و راست جهان بر یکدگر تقدیم را

امر و صاحب فتنه دل غیر از نظیری نیست  
رنگ است بر کاج کند اسد طان هفت اقلیم را

چند از موزن بشنوم تو حیدر شرک آمیز  
کو عشق تا یکسو نهیم شرع خلاف انگیز را

ذکر شب و در محراب حال بخشیدن اثر  
خواهم بزنجاری و هم تیغ دست اویند را

صحت بخوام یافتن تالشکنم برہیز را  
 آسے ہزگان میزنم خاک عذار انگیز را  
 کے ماندہ ظرف قطرہ عیساء لبرہیز را  
 تاکہ کے برول خوردایں و نہائے تیز را

سیری نظیری زیں چین کر کہنگی گشتی خشن نمبر

در باغ زمی ہیں بہم خار و گل نوخیز را

ویدیم زور بازو کے نا آرزو دہ را  
 بر سر گردہ زند گردہ انگشت را  
 دیندہ جبراحت نامشک سودہ را  
 لکھنوی خوب دیندہ خون غنودہ را  
 داویم برہو اسر سودا فسزودہ را  
 بتواں شنود تلخ مکر رشودہ را  
 تاکہ نمایداں کسر نامودہ را  
 روشن کینم خاطر کلفت زدودہ را  
 مے آرم اعتراف گناہ بنودہ را  
 نتواں منو و ترک شائش ستودہ را

منظور یار گشت نظیری کلام ما نمبر

بہودہ صرف شکر شکر ویم وودہ را

سر لطفواں میدیم ایں مشیت خاکسودہ را  
 بنس فرو خوردم بدل خوں ہانا پا لودہ را  
 نیت گو یار دوزے ایں سقف قیادودہ را  
 بازے باید ز سر گیم رہ سیمودہ را  
 چند بر کاخذ تو لیم حال شویم دودہ را  
 سے کہ بخوردم بخوردم غم بہودہ را  
 در ہزاریں حقہ وارو کہر باکے سودہ را

ترک شراب و شامم بیمار کردست و طبیب  
 خاک کے بہا و آئینہ گروے زجا انجنت  
 نے عشق افزاید بریں نے بہر زینش ایں  
 پیوستہ ابر و ورکشش ہمارہ ترکان فزون

غزل

دل آسایں رہودہ را  
 من در پے رہائی واد ہر دم از فریب  
 دل ورامید مریم وایں آہوایں مست  
 سرگز و لم حلاوت آسودگی شایست  
 آشفته داشت خارش آسودگی دماغ  
 نتواں حشر قند مکر روزاں لباس  
 یکہ خوشم بخندہ دندان منا شکر و  
 ساغر کجاست تا گلہ از دل بروں بریم  
 تا منقل زرخش بے جانہ بینش  
 ناویدہ جور او زوالا فہما زوم

غزل

تا بجے بر خرقہ بندم جسم غم فرسودہ را  
 وروں بچوں غیب شد خوشہ شکر و  
 گو شہا کر گشت و یارب یارب کاسے بکود  
 خضر صد منزل پیشیم آمد و نشنا ختم  
 وہ کہ ایک قاصد کہ با شکر دم ایں ریت  
 از شراب سو مندیم بخت بدر ہمزاد  
 گل زہرا شک لوگوں سے و رنگ کا نیم

از کنایت گاه مستی منع آن لبش کنم  
 با قطری چون نشستی گوش بر خورش من **نمب ۱۲**  
 در پریشانی میفکن خطا سووہ را

خود اگر شیم مصل فام را  
 بر تود زخم مرسم لانی نه و بند  
 بر بام ما دروغ نشاید بعت  
 کس جذب بر بکار دل مانع کند  
 شایع ز سر زده و غل غلط تاجی کنیم  
 قسمت چنین افتاد که تو کان مست  
 کم لذت که رو سکه چشم نه چشم  
 گر جام صبح بے صفت فقر پر کف

خست از سرم کشیم نظیری لبونات **نمب ۱۳**  
 حرمت نمائده حاجی بکیت احرام را

بزیه مہرین محشم روشنی ست مرا  
 شہود بت ز پیرا گندیم باز آورد  
 چو سایہ از بہرہ نمودر کین خود کشیدم  
 بہر سراچہ دبستان فروغی ایم  
 بدوستی کہ ز بس محو لذت عشقم  
 بزار نالہ شہر و دور وے ششوم  
 ز خوش ہائے مشک لبالب اغوش  
 اگر مہر کہ در خون فداوہ ام چہ عجب  
 وریغ رخسار فرو ماند و در سبک شد  
 کہ دم سے کہ پس از مستیم خمار مذا  
 سیاہ خست جان کند ہم خلاصی وہ  
 از گدخت چشم نظیری ز وقت نظرم

بروشنای مہر وہ روز نست مرا  
 ویل راہ حقیقت بر منے ست مرا  
 بہر کجا بن خالیست بکے ست مرا  
 بہر دوزخ عالم خاکی نشینے ست مرا  
 بکائنات ہدائے کہ و شینے ست مرا  
 ز سبیل گریہ چو کسار وانی ست مرا  
 ز حاکم کہ ترا بیت پرینے ست مرا  
 ہمیشہ دزم بخود چون بہتے ست مرا  
 وریں سفر کہ بہر کام رہنے ست مرا  
 چو شیشہ ورتہ بہر خندہ شیشہ ست مرا  
 کہ دم زون ز فراق تو مرنے ست مرا  
 کہ دیدہ تنگ ترا چشم سوزے ست مرا

پروانه ایم و شعله بود آشیان ما  
موریم و بر گدازش کز آفتاب و ایم  
تا با نقیب ساخته ایم از حلاوتی  
زرد و رنگوے ما کند از کینه روزگار  
خورشید عمر بر سر دیوار و خفته ایم  
صد موج راز رفتن خود مضطرب کند  
بس در دماغ هم نفسا مغز سوختیم  
در پیری از هزار جوان زنده دل ترمیم  
نوستی که جابجادی مجنون گرفته بود  
در حیرت که غنچه به بلبل چگونه گفت

غزل

آب از شر از سنگ خور و گلستان ما  
در راه پائسال شود کاروان ما  
بچون طب شگافتند استخوان ما  
ببند اگر درست قد چون کمان ما  
قریبا و اند درازی خواب گران ما  
موجب که بر کنار رود از میان ما  
در دیده خواب تلخ کند گلستان ما  
صد لایهار شکست بر رویستون ما  
امروز بیفتل شده بر گلستان ما  
رازیک که یادیم نشیند از زبان ما

غزل

بنیاد ما خرابی ما استوار کرد  
گوئی که سود ما ست نظیری زبان ما

زیستم بسکه بتدبیر خود از غایبها  
درع و شیب زبون غم ایامم کرد  
طاری نیت که تا زینش بر پایت  
روز عشرت بصداغ مرچونر گذشت  
دل بهو لکب عمر من گیس سرغان  
خلعت سرو باندام صنوبر بر بند  
شکر پرے که هوا و موس از جوش نشاند  
پیش از مرگ خود از آفت هستی رستم  
در جزا بابت سر ناموران گردیدیم  
لوث تقصیر جواز آب گرم شسته شو

غزل

آزوت نام و نیم بر سر خود گامیها  
یا دوران جوانی مرے آشیامیها  
صد یک مرغ فکر دم ز کهن و میها  
ترنگ و بد و غم ز تنگ جانیها  
نیکه بر باد کنند از بسک آریها  
جامه زینده نماید ز خوش اندامیها  
چون سکه بر روی آدم از غایمیها  
باجل باز نمازم و بسک گامیها  
بسکه اندیش نکر دیم ز بد نامیها  
دل و رویش بر آید ز سیه غایمیها

غزل

ساز و برگ و سحر و مطرب به نظیری جست  
بوئے خیر آیش از نیک سرانجامیها

بصاف صبح کن سر سبز بکشا  
دبان چشمه کشا و ندر راه جوئے بکشا

بزرگترین بودید بر و بکشا  
لباس فقر و پنا پاره بر و بکشا  
چو شیشه رشته ز نارش از گلو بکشا  
اگر ز سر ترا در و دیده بود بکشا  
چو باز وقت مهر با لب و بکشا  
ترا که گفت سحر و در غلو بکشا  
به نزد او ره اظہار آرزو بکشا  
بغیر راه کن و پروہ پیجو بکشا  
در گدازید و بر غوری برو بکشا

غزل  
ببزم دل سر و عقدہ بر سخن گذار  
چو غیر ملت نظری کے بگو بکشا

بر زمین منصور افزون دار ما  
ایں زمان عصیان شود از کفر منتقا را  
موسی اندر طور میر قصدر زو سبقا را  
روشن از خسار میخواران و مینا را  
زانکہ بے بہت پنهان ورتمہ دیوار ما  
از کد امیں در و دوا جوید دل البیا را  
عند لب مست رخسے و انداز امر را  
گر می سو و اسے یوسف لشکر باز را

غزل  
چرخ بار ما کشد چوں عشق باشد کار ما  
سیر عتقا چه ذابال گس را

سیر عتقا چه ذابال گس را  
باز و تجلی چه ضیا نار قس را  
سیر عتقا کہ بہرین زند از قافا پس را  
با آنکہ پر چشم و نہی پر مژہ خشن را

دل از مطالعہ صبح و رجباب مدار  
شکاف خرقدہ وقت چه میکنی پیونہ  
بے بکوزہ پر سیز خوش سنگی زن  
چو موئے جاہ ہاں تقص و پیناست  
چو شیر گاہ قناعت ہاں از بیند  
ورا از و حام غم و غصہ وقت گم گروی  
حجاب مانع قربت شرم جاہ لطف  
چو زنگ جہد شوی ملتفت برو سخن  
بہ بزم بے بکشاں پروہ بر سانی کش

غزل  
بر فلک تا پس چارستہ ز تار ما  
از معاصی تو بہ میکرویم پیش از غاشقی  
از نشان واوی این نفس سوزان تریم  
گر بطین ز ابدان تلخت طعم ماچہ غم  
خضر و قتی کوکہ لقمہ خراب ما کند  
بر کجا عتقت مستولی طیبان ختمہ اند  
زیر کان راوانہ و آب چین خامش نگرو  
چوں گس بر قند میجو شیم بر مطاوعہ پیش

غزل  
چرخ بار ما کشد چوں عشق باشد کار ما  
سیر عتقا چه ذابال گس را

سیر عتقا چه ذابال گس را  
باز و تجلی چه ضیا نار قس را  
سیر عتقا کہ بہرین زند از قافا پس را  
با آنکہ پر چشم و نہی پر مژہ خشن را

ور کوئے حقیقت چه کند مرد مجازی  
جز حاجت انخواں نشود تحفیوسف  
هر چند ز تریاق بود زهر گراں تر  
نکن همه ایت گزاں سوئے بتنازیم  
تا بدم بر بهمه پروان نگرود  
و از دوشه یکتا تن بهجنس که غفارت

در مدینه شیراں چه پیر گزین  
اینجا ز سد عرض چهل همه گزین  
زین جنس بعد من ندیم سیم عدل  
از معرکه برویم بروی ز قوس را  
در سینه شکستیم بهر وبال نفس را  
از لبیکه طبعیم شکستیم نفس را

غزل  
صبح از دم نو نرینه نظیری بهراس است نمبر ۱۵  
از باد و شب خیز بودیم غم غم غم

نشسته در ظلم با قهر چه کار مرا  
سج و ار کند کبیر بر فلک روم  
چو ذره شرم جاوید آفتاب شدم  
اگر قصاص و قدر ز آسمان فرود آید  
جنون مغز و ما غم فیتیله سوزد  
رطاعت بریا که ده آب بر بخوام  
باشک ویده آلوده عضو جویم  
بزار گزند شکایت بطن خاموسیت  
بقدر تا نگذاری بسهر تنوازی  
چو خن تو بگی و جهاں بے مایم

اچرا غم تیره شدم با تحشر کار مرا  
بایں طلم غم و بسته در چه کار مرا  
باشنائی آشت شر چه کار مرا  
من و خیال تو باخیر و شرم چه کار مرا  
به پنه کاری داغ جبک چه کار مرا  
چو بید کاشته ام با شر چه کار مرا  
خزف فروخته ام با کبر چه کار مرا  
بنا آید که نثار و اثر چه کار مرا  
بلالک تلخ تو ام با شکر چه کار مرا  
غریب و در طلم با سفر چه کار مرا

غزل  
در جسم مانده نه شفقت نه دوستی نه وفا  
درین دیار نظیری در چه کار مرا

بانگ نه می برود نه هوش مرا  
نال نه ناله تا حشریم وصل  
سختی نکاست ناله پنداری  
مضطرب نه گار در نظریست  
سهر غیم در دین پرده دانه

مید نه نه ز راه گوش مرا  
نه برود و کنار و دوش مرا  
نه چشاند به نیش ز شمشیر مرا  
نیت حاجت به فروش مرا  
لغم بیک آورد و بچوش مرا



نشود شرم روئے پوش مرا

جان رود در سر خروش مرا

خوش زود در درون نظیری حسرت نمبر ۲۱

کاش بودی سخن نیوش مرا

گل خلعت تو داد و گشاخ کن مرا

شاخ گل خوشبو برده با و کمر گاه

شد لاله بخیازہ بیا و سے خلعت

اندر خست صراحی سر و گردن بتوجه

در تابق مے بنی بتماشای نگار شد

در عمدی او نغمه ز بس حید و رستی

گلبرگ بنا گوش درخت بود مناسب

حوران بهاری به نثار می و مطرب

بر گوش خور و نغمه حسرت نظیری

پرسی اگر از مروه صد ساله سخن را

صورت و رسم منو و اینجا

نیک جستم کس بنو و اینجا

عشق ماول ز ما بر بود اینجا

هست در گشت و در شنود اینجا

هست در معر عن شهود اینجا

جز و کل هست در سجود اینجا

هست ابلیس هست بر بود اینجا

عقل برقع ز رخ کشود اینجا

شخص عالم بها بنو و اینجا

ور بصر هر که کحل سود اینجا

ویر با جمله هست زود اینجا

چون سماع نقاب بر دازد

غزلی مطرب بوجہ آورد

خوش زود در درون نظیری حسرت نمبر ۲۱

کاش بودی سخن نیوش مرا

گل خلعت تو داد و گشاخ کن مرا

شاخ گل خوشبو برده با و کمر گاه

شد لاله بخیازہ بیا و سے خلعت

اندر خست صراحی سر و گردن بتوجه

در تابق مے بنی بتماشای نگار شد

در عمدی او نغمه ز بس حید و رستی

گلبرگ بنا گوش درخت بود مناسب

حوران بهاری به نثار می و مطرب

بر گوش خور و نغمه حسرت نظیری

پرسی اگر از مروه صد ساله سخن را

صورت و رسم منو و اینجا

نیک جستم کس بنو و اینجا

عشق ماول ز ما بر بود اینجا

هست در گشت و در شنود اینجا

هست در معر عن شهود اینجا

جز و کل هست در سجود اینجا

هست ابلیس هست بر بود اینجا

عقل برقع ز رخ کشود اینجا

شخص عالم بها بنو و اینجا

ور بصر هر که کحل سود اینجا

ویر با جمله هست زود اینجا

# غزل

جام گیتی من نظیری یافت نمیب ۲۳  
زنگ از آئینه زد و دوا نجا

مانند سراب بنده بر پا  
بے بحر نموده شکل ساحل  
سرداده بیاد بود و نابود  
بر او ج رسیده که زلیستی  
چون ظلمت نیستی در آمد  
در ناله و میثم مغنی  
عاشق که عشق چیست دانی  
سرشته مطلب محالیم  
آخر بچه نایب قرب جویم  
آتش نشود و بیا و خاموشی  
از سر زود بفرست سودا

# غزل

چون حق نشود عیال نظیری نمیب ۲۴  
گویم که کلاه ۱۲

چه منت از دور و زگار بر سر ما  
بغیر و شایدم از کودکی نظر بازیت  
و شوق ما نشود با خبر مذاق سقیم  
کمان لعب بزه کرده و کمین بودیم  
متاع راحت و شادی ما بغارت داد  
که ام عریده انگیز طرح جنگل ادا  
کسی شکفته ز معجون آب و گل نشود  
عشق و جود با کسیر عشق زائل کن  
ستاره دل عاشق نباش کند خورشید  
گدا خیم زور و خسر نایابی  
لوا بر آرد و بی پروا کن نظیری نفس

که خن فطرت علی نمود جوهر ما  
که عشق خیزد از آب بهوش کشور ما  
درست ذائقه و اند مذاق شکر ما  
که طایر بنشیند پیام و منتظر ما  
چه فتنه بود که ناگه در آمد از دور ما  
که شگ تفرد آمد بجام و ساغر ما  
سرشته اند بغم طلیعت مختار ما  
که زر شود مست از کیمیا نه جگر ما  
که آفتاب فرد زان تر است اختر ما  
بیک چرخه کس آب نرود با خگر ما  
که نیست دلبر ادا است دلبر ما

شکین خرد و روز سر شور و شرم را غزل لپیری برساند از شب غفلت سحر را  
 با نغمه ترنجسم که خزانست بهارش  
 و دم سر دی و تازہ کند برگ و بزم را  
 بهر چند که فرسوده نفس بال و پر را  
 و هر از پی تا ویب بر و شاخ ترم را  
 و ز بهر اقامت نه مقام سفر را  
 از مول مصیبت بگذارد جگر را  
 ره امن شود وادی خوف و ظم را  
 تا کس نرسد اینده برین خبر را  
 بروی تو گر راه نباشد منظر را  
 یکبار بتلخی خسری بشکر را  
 چوں تو یکدم از غزل و قول نظیری

غزل دوران خرد و از صد هنر این یک هنر را  
 لغت صلح نمبر ۲۶

که کرده خراب خانها را  
 صیاد و شان بام زلفت  
 کرده به تیان و لر با شرط  
 و ز بهر تو صد هزار صیاد  
 شاهان بفصاحت تو واده  
 در عقدت جعد نیم ثابت  
 تا کشته غمزه تو اگر دم  
 زاده شد هر هزار و صد  
 شیرازه نظم خویش بندم  
 صوفی بنهائے تو به آرم  
 غزل گر و پیشتریم غم نظیری  
 خوار می فرساید یگانها را  
 نمبر ۲۷

ملکوت آشیانه ما  
مکوشش دارند بر تارانه ما  
از غزل بسای عاشقانه ما  
خسروار بشنود فسانه ما  
دلخ و دستار راست خانه ما  
دل خور سجد بس خزانه ما  
غیر با کیت و رزمه ما  
بس بلند است استانه ما  
رعده ناله از زبانه ما  
هست ترق در شانه ما

نیت زین و هرب و دانه ما  
کلب کپسار و بلبیل گلزار  
بر طرف صوت تازه بندند  
حرف شیرین شود فراموشش  
وین فروشان خانه برویم  
نسیم ملک و مال می بازیم  
لن الملک میز نیم امروز  
خور پس ازناستوا بسجود کند  
جذر از ما که برق و رابریم  
زخم قوس قضا بماند

غزل  
خروج یک روزه نظری نیست  
حاصل عجب و دانه ما

سالمه آنچه بهم داده برگ در شیشه ما  
نگل تسلیم در خاک آورد اندیشه ما  
نجد و درک بقوام آمد و بد شیشه ما  
نجر و ادنی امین بود و بد شیشه ما  
یا صد گوئی شود گر حسن از شیشه ما  
کار ما هست که عشق است پس شیشه ما

برین زود و فوق تو از اندیشه ما  
اصل ما آب ز سر چشمه تحقیق خود  
می منصور که در جوشن ز خایه بود  
در خس و خار نه بینیم بجز خلوه و دست  
عشق آورد خلیل الله از اندیشه ما  
کوکن از هنر عشق ندارد و نای

غزل  
گل و برگ چمن عشق نظری مایم  
نزد و تا ابد از خاک رنگ پریشانه ما

ز خود کم گرو و برت و دیده بکشا  
صبا کو غنچه رنایچه بکشا  
گره از زلف خود بپسید بکشا  
زبان بلبیل شوریده بکشا  
شش طره از زوایده بکشا

نظر بر روی او ز دیده بکشا  
گل پژمرده ما باغبان پدید  
مبادا عالمی را جان برآید  
بگشای بگذر و در طعنه بکشا  
بر افشان کاکل و شمشاد اگو

گره بر چین ابرو از چه داری  
سرای نافه پدید بکشا  
در مرز عشق آگاہی نظیری  
معا از دل نشینده بکشا  
غزل نمبر ۳۳

مستی ر بوده از کف هستی ز نام ما  
مطرب نمی و به خیره از مقام ما  
تا گشت ایم غافل از دور ماندن ایم  
پدر ارم می شوم که وحشی ست ایم  
دانی که نوز مرد یک چشم عالمیم  
ببینی اگر بدید تا معنی حسیم  
خود را بر میند بر صف پیشتر می زخمیم  
کامایر قنای است بقای خودم  
بر کف کلید خست و بر لب سلام خود  
رضویا ستاده و طلب بارعام  
خشم من بیا و رفت و درین شت پیر فریب  
مش نشود گشت با لبه بد ایم  
استان دایه و رفت مشتاق شایسته  
بگریه قطره بچکاند بکام  
تا اوقت را بجا فظ شیراز کرده ایم  
گر دیده مقتدا کنی دو عالم کلام  
باران گریه طبع نظیری بهار ساخت  
نمبر ۳۴

ویر و ده رده ندانند وقت سخن صبار  
کو با و تا برو بگشتان پیام ما  
عیش و یار غریب چون قی و گداز است  
من نیکی می شناسم پنهانم آشکار  
و جد و سماع صوفی حالی از این مقام است  
توان بقید کردن ذوق گریز پار  
از خورده که وار و گل و قبا بخند  
چیز بیار ماندن این خط را  
بافتن و تنگدستی شوم است عجب وستی  
حایک بهشت و قی میگرد آتشکار  
بر قدر قابلیت و اند بهر چه دادند  
در کثور غیور این نخوت کشد گدار  
از مرغزار عجب یاس بنده زار و نیا  
حق راست بر تو حجت بهمت من قضا  
انصاف و جبرانی عهد از جهان بر نداشت  
باشه عشق بازاں آخر کس بگوید  
از کاش مجبای بر قدر خود فرزند  
غزل نمبر ۳۵  
خوش فطرتی نظیری حل دقت خود من  
حاصل ز کام مریم بانگ است آسار

برابرست بلندی ما و پستی ما  
تمام و درست پستی ستی پستی  
فرد و حوصلہ ناست مشوق و شوقی  
بیک طلوع بولندہ البستی  
بمنظر تو کشیدند نقش بستی  
ز تنگی دہن لست تنگدستی

ادب گرفتہ عنان خمار و مستی ما  
بخود ز دوست نیا یم تازے مستیم  
بزار سا غر و پیدار شد ہستی و ہنوز  
بشار شوق نثار و صبورج ما ہرگز  
مثال صورت موبہوم بے نشان بودیم  
ز حقہ گہرت کار برستے آید

غزل

ز گوشت شہاے نظیری طباطبائی پست برحیت  
عذار و فک خجور و صبریت و دوستی  
ز شہر دوست مے ایم پیام عشق بر لبیا  
بگو منصور از زنداں آنا عشق کو بر لبیا  
چو من ہر کس طبع وار و از حمت چہ غم وارو  
سحر کہ خستہ و رنجور از خلوت بر لبیا  
ز دست او جبر اختیارے ز ہر لودہ بنایم  
دل شب و اشتیاقے از لودہ تہا و حاکم  
بجھض التفاتے زندہ وار و آفرینش را  
ز یاد او کہ تریل شد نگریم ضبط و اول

غزل

نظیری پست کا دیکھو دل و کشا ینیت  
کہ از تنگی عالم تنگ مے گردند مشرب ہمار  
گر بجن در آورم عشق سخن سراے را  
گل بجز ان شکفتہ شد وین لستہ و لشد  
لے ز رہے خبر دیم لے بدستے اثر کھنم  
برائے کہ صعب تر از وئے عاشقان شو  
درس ویب اگر بود ز مرز مہ مجتہ  
خاتمہ جم شکستہ تن سبیل عشق ساختہ  
پیش نظیری از ننگ و دوسہ ہم لست

بہر و دوش سروی گریہ با بیائے را  
در بن ناخندت لے بخت گہ شائے را  
صوبت بچم ز کار و ال از مرز و در را  
طعمہ زان سخاں سز و حوصلہ ہمائے را  
جمہ بکشت آور و طفل گریہ بائے را  
منظر و دست کردہ دل جام جان و را  
ہر دشت اثر بے نالہ آن گدراے را

بگذر از عشق که نه خطوه به کام است اینی غزل  
 خط از او کی سر و بر غاں ندیند  
 فکر طوبی و جناس در درع عشق خطاست  
 چرخه از شبهه خاطر ز گدازد بر گدازد  
 خود بخود و بانگ زخم خود بخود و آوازشنوم  
 همه می نوشی مستی و نشاط و طرب است  
 ز ابر ساغر می رخساره ساقی بمنید  
 غائب از دیده باز م نشود یک ساعت  
 نیغ از آب خضر از نظم نظیری ریزد  
 از چاه غمش بدر آورده ماه را ۳۹  
 عابد که پیشش بدر آید در خاتمه  
 که روز خضر بارده ز رویش بر آفتاب  
 آن کجکله چو باصف عشاق بگذرد  
 از بهیبت خجل ویدار شویم  
 عاجز شده است ویده ز اوراک حسن او  
 بار که چو در لعل همه خرمن نه رود  
 همه دست که سراسر بام بگذرد  
 خاکش بفرق کن که بجانان نمی رسد  
 که این عطش بخند نظیری ز جان رود ۴۰  
 غزل  
 چویم ز سبیل یاتش پناه را  
 بر آینه خست خنم خنم گوان پیر ترسار  
 چنان را نیست آن کسی که باید فکر کن  
 بخود از چهر حسرت و اورام و ریه معلومست  
 همی بس کشاید بخت اختیار پیرایه مشتاقان  
 که عذر از جانب یوسف بود چرخه ز اینجا را

غزل  
نغمه

خوشی نزل عشق آرم که بر درگاه سلطان  
میں مقدار میخیزم از رخ پرده برداری  
کسای بر زه سنے آرد بازوئے توانا را  
که بشایم قدر پیش ناوان روانا را  
نظیری خاطرے از داغ دل آرد و آرد  
قدم بشیار نه اینجا که در غول می پاری

تو اگر ز کعبه راندی و گراز گشت مارا  
چو حدیث راست گوین همه مذاق نظم  
بکلی و برگ خانه ما همه بیلان مست  
که گشت نیم ساعت بر انداز طبعان  
ز عتاب تلخ ساقی دل باغبان وارو  
همه روز دست حسرت چو کس دور لیم  
نه صنم بجای یابی نه کجی باب درونی  
بتواضع جم و سکه سرافروشیاید

بصلح غم نظیری  
نغمه و داغ خوشبختی  
غزل  
نغمه

جز نام صنم نقش مکن لوح چمن را  
از شوق بشیدان حرم سر کوشش  
پیدا است ربانی من از صدف میدم  
من دام بر بخت که انداخته بودم  
آب ریخته از آبله گفتم برسانم  
بایستج تبسم و با خصم بگفتن

غزل  
نغمه  
نغمه

دل شکسته بودم و خفته خزینہ ما  
تو کار غیب چه دانی که صیت طعنه من  
مکن بکشتن ما مشورت که قابو ده ست  
بکشتن بکشتن بکشتن بکشتن



طلم ما شگن و پر خوراز و فیت ما  
بقدر ذره توان یا قن قرین ما  
بدستی تو یمن بسوز سینه ما

غزل  
ز لب کعبه نظری زیارت ما کن نمبر ۱۴۱

دروں سینو بریدم سر تن را  
نه واده راه دیدم پرده روضه ای را  
ز رشک سوخته بود آگهی زین را  
کم ست سو و تنک ما یگان سو دارا  
توان شناختن از دوستی مدارا را  
چه مالفت حر لیفان با و همپا را  
که می خموش کناییت بی محابا را  
که کرده است بمن دوست گزینا را

غزل  
بدست رخ نظری اگر تو خواهی بود نمبر ۱۴۲

ریزم چو خامه از مژه خون سیاه را  
انجا که خرمینیت بسیار گاه را  
صوفی خالقه غلط کرده راه را  
بیند و زلال قدح عکس ماه را  
در عشق قرب حده بود قمر چاه را  
بدخواه انفعال و بد نیک خواه را  
سلطان زود خواه خواهد گواه را  
فروا گنه برو بشفاعت گناه را  
تشریف شاه اکبر و عباس شاه را  
تعظیم صدر منزلت و بارگاه را

هزار کار درست او شکست ما کرد  
یکانه ایم به بقدری از چهره دوست  
چراغ صومعه ازنده می توان کرد

زبان پیام بوسه داشت ششم اشارا  
چه گوید عرض متنا کنم که حسن غیور  
دراں نظاره که بر تیغ کف شور بود  
و خیره ز جنون بهار بهتسا ویم  
نواز شیشه ز کرم میکند محبت میت  
که از دور عجله از ابدان قدح ندیدند  
که زشت شوق اندازد گوشه نظر می  
بلکنه دل بے رحم کافرت نازم

غزل  
برگه رتم کنم بتو عذ گناه را  
شاید که شرم زلفت مارا گراں خزند  
مطرب ره سماع با مشک می زند  
آن عارفان که در رمضان با و بخورند  
معراج ما نهایت افتادگی بود  
انجا که بے تفاوتی و سع رحمت است  
گر خون نیک قبیل از ایا رخ طلب کنند  
که نین عشق بازی دوستی شود حساب  
عشق آمد بخسره پیشین فیر و خیم  
کردیم خاک مسکنت و تمیزی بسر

نواز شیشه از کرم

غزل

سرشته اند خلق نظیری بیگانه  
روشن کنیم ز مژمنه خائنه  
نگاه گم شده بر راه کوته یار مرا  
خود از محبت جانان بخود حیدوارم  
ز هر یفتی که شود صاف سینم صافم  
به بے بری غم طعنه کن مزار چمن  
ز روزگار چه منت که بپر من نیست  
خدا ز آفت پر مردگی بگذرد  
مزاج دوست خوشی خرد دلی چه کنم  
تلقین تو نظیری به پستم وار و  
تو چه کند دوست و آگاه مرا

غزل

امشب خوش شناسست برویش نگاه ما  
از بس که می شدیم بحسرت جدا از دو  
شغل محبت است که مانع ز طاعت  
دو رخ مگر بجاشنی آتش در است  
دل بے عزت مباد و زین فیض گشته است  
صد سیل وصل آمد و صدمه تازه شد  
یا تخیل ما پستم نظیری  
غملیں شو و سیکه بود و در پناه ما

غزل

ازین ویرانه تر میخواستم ویرانه خود را  
حریفان نشه مهر و محبت را تنه و اند  
نه سورش خواهد از سختی نه غش چینه تلخی  
نه بیم آنکه طبل رحمت ناگاه بنوازند  
چو زبالا دیده از خاکشرم سازند و زانی  
بایست ز بود و نغمه و او و لغز و شرم  
ازین ویرانه تر میخواستم ویرانه خود را  
بدست دشمن خود میدهم پیمان خود را  
نمی بینم ز جنس هیچ خرم و دانه خود را  
همیشه زخمت بر درگاه دارم خانه خود را  
تو شمع بزم خلوت سبکی پروانه خود را  
بیان آرد و ناک و نشه مستانه خود را

غزل  
نظیری قصہ نسروا و خسروا ستانے شد  
کنوں میں ہم کتانی کے کھنم افسانہ خورا  
نقش آئینہ خود و دیدہ و آئینہ ما  
بجست گذر و شب و آدینہ ما  
خاتم و سکہ ہر آئندہ زنجیرہ ما  
تو کہ صمد بار فزوں و دختہ سینہ ما  
خون فرو میکد از خرقہ پشیمینہ ما  
قدحے و استت ختم از باوہ پارینہ ما  
آنکہ ہر مار تم کیں زوہ از کیت ما  
عجید و نوروز بود کتب مارا ہر روز  
محضر سلطنت عشق اگر ہر خوانند  
خور و دل زخمی ازاں غمزہ کہ نتوانی دو  
زاں نگاہ ہے کہ بد نہالہ چشمہ زبید  
از سویم بزور سے اسال بنو

غزل  
طرف شورے بحر از سینہ نظیری برخواست  
ساخت کار نیمہ را گر یہ دوشینہ

غبار از دل ہر گاہ روم و نیم نشان را  
مستہائے شوق آں بیل شوریدہ احوال  
اثر میکد و گاہے نالہ از سکہ نالیدم  
ہمہ ور عشق او از رشک میں دشمن جان را  
مرا زیں عشق شور و گیند و رشک پرکشت  
سوال بوسہ کروم ازاں خلت پیدا ز تہر

غزل  
نظیری فشانے وار و کہ آمرزیدہ میگردد  
سنگان از کوئے او گر بگذراند انخوانش را

ہر روز جویم آب رخ روز رفتہ را  
لب لبتم از سخن کہ دریں جمع تفاق  
ہر گز نہ امید بدور اں من ندید  
خطاش بخت من چوہ بیندہ فائدہ  
در خون ہمیشہ نشتر مرگاہ تہنگام  
فراش کوئے دوست شوائے بالیک سحر  
ز ہرست آہ پیدہ نظیری نہ انگسار  
گویم بفرشتہ تنگ ز مرموم نہشتہ را  
ہر یافتم ز کفہ حدیث تلکٹہ را  
جام سائے و سالہ و ماہ دو ہفتہ را  
گر سر آمد ز آفتاب کشد چشم خفتہ را  
ناسفت کردہ ام سہمہ و زہائے سفتہ را  
در چشم بخت کن خشن و خفاک رفتہ را  
وردہ پادشہ میکم الماس نقشہ را

۲۹

که دام صیقل ابرو ز دود زنگ ترا  
گر آفری نه ترا شیده است سنگ ترا  
نشان دیگر وز منجی و گر خدنگ ترا  
که گل بجهت بختی قباے سنگ ترا  
کسی و رست نه نهجیده ربود رنگ ترا  
چه معجز است که در پروه نیک ترا  
که چاشنی هزار آشتی است جنگ ترا

تو از نسیم نظیری بثورے آبی  
چو گل ننگ نتوان کرد پرو رنگ ترا

اند ختم بر دوزخ کابرخویش را  
شویم بگریه ویدہ خونبار خویش را  
خود کرده ام لب خنجر پاره خویش را  
من گرم می کنم بتو بازار خویش را  
بر کس مدار طبع ستم کار خویش را  
در دام میکشد گرفتار خویش را

عزت بود که دوش نظیری بسا و تو  
آساں نمود مردن و شوار خویش را

غم بیرون گرفت از ما هوای منزل را  
تو چوں رضی از اینجا فتنه زد حاصل را  
بیک شکل نمودی حل هزاران مشکل را  
تو آن تعویذ باز کردی کسر ماحل را  
بر من بت نماند مگر مشت گل مارا  
شب مالوزی بخت چرخ محفل مارا  
پدید آمد تو چشم افتاده بخت مقبل را  
که هرگز از من نبود شکار مسل را

ولا گداز که آینه کرده سنگ ترا  
تو کعبه در دل ما کافران چرا جوئی  
کے شکاری عشق ترا چه میدانم  
ز خار خار محبت دل ترا چه بپرسم  
سر کے نظر از شیوہ دیگر داری  
بنغمہ و گرم زنده ساق مطرب  
تو حرف تلخ فروشی من شکر نوشم

تو از نسیم نظیری بثورے آبی  
چو گل ننگ نتوان کرد پرو رنگ ترا

کرم ز شکوه منع دل زاده خویش را  
وقت نظاره بت پرستگار خویش  
جرم من است پیش تو که قدر من است  
صد شتریت خشن و لم را چو آفتاب  
ترسم که رفته رفته به بیدار خو کنی  
دل جو نجات که صیاد پیشگان

عزت بود که دوش نظیری بسا و تو  
آساں نمود مردن و شوار خویش را

فراق و دستاں بسیار پیش آمد دل مارا  
گل افشاں بود با تو هر سر خار و بن سنگ  
عغاک القه بقید عشق از منستی بر آوردی  
اگر مینوال اگر مردود و حرف ما اثر دارد  
سرسشت ما خواص هر دو طبع دوستی دارد  
همه افسانه بسو و رخسار تو می گویم  
بشارت در گذر دایم و شاید و نظر دائم  
دریں صحرای نظیری امنیت لا غرر و ناصیه

ز حرام غم غم و خاطر یاراں شو و پیدا ۵۲  
چو پید کروم از اسے چناں یارن مغد این  
کے تنگیز و از ماگزین تقوی ہوں ایم  
تجے از حلقہ پر سیز گاراں ہونے خیزو  
پیشانی کش از بیع من کاہیں سہل قیمت  
ز لہجہ گو میاں از زم و فرش و لہری مغلن  
چراغ زندہ بخواہی و لب زندہ دارن

غزل نظیری کا شش بنانی کہ سب اعز چہ میداری نمبر ۵۳

از پے آشوب ماور زلف و از و شاہ را  
حسن بنیا و محبت بر پریشانی ہناو  
چو از جنت جلوہ برزاید و بد راہ و دوست  
عشق کامل نیست تا در بند و مال و سبکی  
ہر چیز ز خو و در ہر آتش محو آتش گشت و نیست  
جائے یک ناخن و رستی و سمر یا تم نہا  
گر و د عشق از مزاج پر لذت کے رود  
عقدہ دل در شمع طرہ نکشاید بعقل

غزل سرگزشت عہد گل را از نظیری بشنویا نمبر ۵۴

ز عاشق میشو و عشوق را نام و نشان پیدا  
خود چہا کو گر و گر کو از رخ پر دہ برداری  
من آں روز یک بر رخ فتنہ میشو زلف میکشیم  
وہاں صحرائے بے پریش کہ بہتر ازین باشد  
تپے گر عارض جسم شود آں اودا سارم  
تسائیل چو گرد و گرد خاطر مضطرب گردم

شربت کو بنیاد تا نگر و باغبان پیدا  
گماں پوشیدہ گرد و ہر گچا گرد و عیان پیدا  
کہ بے خوش نخواستہ ہر گز و جہاں پیدا  
دل مجروح گرد و کار و دل ہر کار و باں پیدا  
چہ سازم سوئے عشقے را کہ شد و در آغوش پیدا  
چو عتاسے کہ گرد و دور سرکش میہاں پیدا

بغل از نامه اجاب پر گرد و سینه خواند  
منیدانم ز من در جاں سپارید چه قصاص شد  
نظری سوئے او کم رود که امروز سست یا فرو  
که از رخا کسرت هم بدیت در گوش نشان پیدا

نمبر ۵۵

ز بس بود دل خود کام ناسپاس مرا  
بلا مقام مرا پیش از بس بنید است  
چرخ روز بود که تشریف عشق پوشیدم  
ز رشک و دل چنین در کم که نتوان برد  
سختی که داشت ملک سایش از تو به غیر  
از آن ز آه نظری فریخته و آری

نمبر ۵۶

کزی منور و دلاں  
شرم می آید ز قاصد طفل محجب مرا  
دست پر درد تو ام ای عشق پاس من  
فرصت باد که میداد شکایت چنیں  
تا ز پرورد و وصالم گوش بر حرف من  
بے سوا لے خون خود و حشر من بچشم باو  
شوخی طبعی را خطاط غیر منتظت چون انجم  
مشب از یوسف رنجه چشم نظری روشت

نمبر ۵۷

باز روزی بهت در کاش ز بیقوت مرا  
در کماں از لبیک وز دیم شکستم تیر را  
بخت دار و دلین بجز گریبان گیر را  
ذوق در و اضطراب و لذت کثیر را  
ورنه طغیان جنوں از کم کنند ز بجز ترا  
کروه ام خاطر نشان خوش حد تقصیر را  
قلب بند را ندو و ماضی کن کسیر را

غزل از نگاہ شد قطیری صید دهن در انفعال نمبر ۵۸  
 زانکه این وحشی تھے از زوہاسے پیر را

کجا بودی کہ امشب سوختی از روہ جا را  
 سوائے کمن زمین امروز تا غوغا بشہر افتد  
 بہر زنی کہ میگیرد خلاص و فاقہ است  
 کتاب بہشت بہشت گوچا مداوی عاصبت  
 باخسوں موم آہن گردن آہاں تراز ایل  
 بے شاق اشک گرم و رنگ روبرو دین  
 اگر از خار خار بیوفانی ہائے گل بہر  
 دلا سیلاب خون را از شکاف سیدہ شیرین

غزل بنید اسم قطیری کیت چوں تھے ایم زان کو نمبر ۵۹  
 بحال مرگ و پیم بر سر رہ ناتوانے را

طعم بلابل میدہد نہ ہر فراقت آب را  
 در ہائے رحمت پر زخم ہما شام مژن آگندہ  
 از دولت گم گشتہ ام شاہد شائے وود  
 ز اہل دروں باہش تہذائے کہ میرین ورنہ  
 طوفاں بہر جانب ہر بختا معلوم باوہاں  
 وعظ طیب جہرین بر جاں گوارا شہد  
 بانامیت بر طاقی از عشق نتوانم کہ کجیت  
 در انتظار رحمت لب تشنگان افتادہ ہر

کار قطیری در رضا غم خود و خوش دوست  
 دارم تھے مر و از ما خوش باد و شیخ و شہابدا

غزل ردیف الباء نمبر ۶۰

خانہ در کئے مفاں کہ دم خراب  
 عاقبت ہم طبع گشتہ با شرب





مبار و خم تو حسن بد بگے آید  
گہ کہ تیر حفاے کشی نشان وریاب  
غزل نکش ملال نظیری کہ جسم دجاں کا بہت نمبر ۶۳  
زالل جام کش و عسیر جاوداں وریاب

سبزہ عیش ز بوم و بر بحر طلب  
نیشکر حاصل محضرت ز کنناں مطلب  
رسن زلف پے چیلہ در او بخت اند  
جز دل تشنہ از ان چاہہ رخزاں مطلب  
ور و یار یکہ سجود خم ابرور سمیت  
غیر حجاب کش و قبلہ ویراں مطلب  
فرض و سنت بتماشاے تو از یاد رفت  
پرہیز بر روی فلک یا دین ایساں مطلب  
بعد از ان کہ چہ نیاں بدرم آوردی  
پیش گرم فلک و قیسم از ان مطلب  
ہر کین نیست کہ سر جاطلی یافت شود  
آنچہ ہرگز نسیر و نہ بد و اران مطلب  
کنت دل قوت من و شکر احباب خواہ  
دو دہل ہر کین کل صفا ہاں مطلب  
آب حیاں زلف و رو کشاں مے چو شد  
گو خضر و شست پیاں و بیاباں مطلب  
ہمہ از گاہش احباب بخوش افزاید  
قیمت یاری ازین خوش فزوناں مطلب

غزل جلوہ از حوصلہ بیش ست نظیری ہمدار نمبر ۶۴  
سکنتی لوح نشد ساختہ طوفان مطلب

انکہ شب داد تو بہام تر شراب  
اشم باز وید مست و خراب  
لب ساغر چناں زخم بوسہ  
کہ در آرم حریف را از خواب  
فرہ گزراح آتشیں گیسوم  
خاک را در وہاں بگر و آب  
عضو عظم پرست از ستی  
کلیلی ہا ہمہ شوند شتاب  
ظرف لہر زہ کرم از بادہ  
ہچو ماہ دو ہفتہ از ہمتاب  
راہ مستی گرفت جانب دوست  
میروم تا بر آرمش ز حجاب  
مخوڑے شوم ز خرو بہروم  
رفتم از دست مہر بار وریاب  
قوم نیست لبت من پرورہ  
طاقتم نیست دش چناں شتاب

غزل بر نظیری مگر بہ بخشاں نمبر ۶۵  
بجندع دانی شوداں باب

چوں غنچہ دل مہمند و چو بہوا متاب  
بر نعل سوار باش و عنان از صہا متاب

نہمہ از گاہش احباب بخوش افزاید  
قیمت یاری ازین خوش فزوناں مطلب

آینه نش از صلاح و دیک دل بهم رسد  
شوقی اگر نجات ز خود بینیت دهد  
بر سفره یخ بلیت سوال از برون چرا  
شغل تو آیم ز گوشه خاطر بنی رود  
بر صفی نقشا همه زیبا کشیده اند  
بر گز خضر به شش زلال بقا نداد  
آه زویم و پیر بن پاره سو غنیم  
چشم از امید واری ویدار و شگفت  
مشتوق ساقیت مزین بر پیاله دست

جائے کنار و مار مثل شد و تماشا  
بگریز درخ زامینه هم بر قضا  
قفل کشوده بر در گنج اعطایا  
گوشم چو طفل از پے مهر عیال  
بر قع بدست کوته چون و چرا  
مس بر امید واری اس کیما  
گو بنشین قیت پے داغ مایا  
گوروشنی مهر و مهر بر سر  
یوسف نموده رخ بصر از تو تماشا

غزل افسون لب بکار نظیری کفایت ست نمبر ۶۶  
مهر و وفا تماشا

مے باش و از مزاج حریفان نشان طلب  
چون بر ببری بصیحت نیکیاں کراں مباح  
همان رخ باش و قناعت بخاک کن  
جموعه ایست عالم از و انتخاب کن  
در طبع دوستاں ز حسد راستی نماند  
از حلقه های زلف طلسم بختک آرد  
دست کئے با حسن محمل نئے رسد  
هر گاه یوسف ز تو دور راه مانده است

با طبع سر که راست نیاید کراں طلب  
جایت اگر بصدور و مهند آستان طلب  
همایه همارے شود استخوان طلب  
منلو به است و سر و درو و مہرباں طلب  
الضائف اگر طلب کنی از دشمنان طلب  
در شغل آن زو سوسه دل اماں طلب  
گورانه بر صبر دایه جز بر کارواں طلب  
شیدون کن و ز کم شده خود نشان طلب

غزل تنگ دست و طریق کرمیاں معالمت نمبر ۶۷  
جای از نظیری

عشق و به با دل شوریده تاب  
کم نشود سوز دل از بیل اشک  
آه که عاشق کشد از خامی ست  
با سخن تلخ تبسم خوش ست

پرورش ذره کند آفتاب  
آتش سو وانه نشیند باب  
دو و کند دل چو نبات کباب  
نشد و به شمع چو گور و شراب

دیر رود جان که توئی در دلم  
در شب بچسبان بنود روشنی

دیدم نظیری  
بیکه گدازد

نمبر ۶۸

رویف التار

غزل

ایست بنظر سرامد بر تنه زمین حبت  
ایکسخت از آل خلعت پر تو دل جان  
آسوده ز آفات بهم ساخته بودیم  
نشیند کس از کس سخن مهر و محبت  
در دعیان غلغله افت و ازین رشک  
ربطت باد سر لبه حبت ز جفاں را

نمبر ۶۹

غزل  
زین پیش حکایت نتوان کرد نظیری

که تجلی مانست و گاه بچراں حالمت  
بے نهایت ابریا بودا مقصد مقام  
زخم با بیطالماں پیدا و پنهان دست و تیغ  
از خم آفیت که باس منت خاک میخند  
عقد را را رسول و نامه نتواند کشود  
ز بام و در جلوه حسن است اهل حال را  
سینه را بخراش و دروے و اندک نشان  
از حدیث سود و سودا بے روم و یوانه وار

غزل  
از کرم شاید در بر روی میکس واکند

بیشتر شهب درین در که نظیری  
غیرین در پس این پرده سخن سائے هست

نیم لبل شدہ بر سر درازے هست  
کہ دریں گنج نقش زمر مرقدی ہے  
کہ دریں قافلیہ گاہے قدر اندازے هست  
گوشت نرودیک لبم آگر گدازے هست  
کز نیازیم کہ با دوست بخودانے هست

وی نظری ز سیدہ است کہ امروز در دو نمبر ۱۷

خرد سیاہ شد از من کہ سے سوز من است  
گلے کہ در ره من بشکفته رخا من است  
شکستہ لب تہ از عهد استوار من است  
بہر دو گام حریفی و انتظار من است  
نقیض جرم خویشہائے روزگار من است  
کنز فرشتہ سجودم کہ کار کار من است  
شکفته روئی جاوید با بہار من است  
غمت واروئے درد کے سارگار من است

نمبر ۱۸

امروز بہا من فرقت عشق تمام است  
بہ شمیم کہ خالیت زئے جہد ام است  
بدنام شدن در وہما غایت نام است  
عنتاب ہمہ روزی بچ ہمہ بام است  
چوں شہرہ از نوہ گر نیک کہ دام است  
در دل ہوسے هست ندانم کہ دام است  
شاوہست جہان تاسے عشق تو بکام است  
بوسے سے و شہینہ ہوسے ہمہ نام است

زخم کاریت صراحی و قبح بر چہنہ  
بلبلان گل زگلتاں بشتاں آریہ  
گو کہ این صف شکنان قصہ ضعیفان کنند  
تو بیندار کہ این قصہ بخود میگویم  
عشقا زیم بہ مشوق مزلیہ انداخت

غزل

رہ حریف گرفتہ کہ شیشہ یار من است  
جہا حتم ہمہ راحت شد از سعادۃ عشق  
اگر دوستی و کار جام و مینا بہت  
صبا بطرف چین خواندہ بہر یک گشت  
شراب و خور مینہ نکشت و تو بہ کر لیت  
شے کہ با تو قبح تو شمع و بے بگزم  
گلیم با تش دل آب مے خور و ہمہ عمر  
بسوز و ساز حریم باہ نالہ حر لیت

غزل

دوستی بکمال است و صائے دام است  
بر صوفی بے وجہ و بال است عبادت  
و ادیم بہ مشوق مے و نیا و ویں را  
احیائے شب با صبح و حریفان  
تجھے کہ گرفتاری آیام شناسند  
میگریم و از گریہ چو طفلیم خبر نیست  
ساقی اعظم دوران مجوز و اطلال گرائی وہ  
گویند ز بار بچہ عصمت فقر و سست

# غزل رخزالم ویدر سپیری ست نظیری چام تحسری چون نخز و ماه صیام ست

بهر تیرم مرغ هزار مهنون ست  
اگر چه خرو و کل بهیچ و مکنون ست  
دروں پرده به بهیند سر بهیچون ست  
که اندک تو و نشت چکوه افروز ست  
کز اهل سلسله ماست هر که مجنون ست  
نوشته اند لعل کلمات چون ست  
ز خون کشته بدنی هزار جیچون ست  
چهره که فاخته خوشگاری و مهر و زون ست  
بگز کاسه از اوگان که دانه و دن ست

هوا بهر سالت و باغ موزون ست  
زبان بلبل شوخ از سخن نئے افند  
بهوش زوی که لاکه از بروں سخته بینی  
اگر بلذت لطف نهان رسی وانی  
بشور وادی و فریاد میل خوش وایم  
ز رگ و پوست پوپا و سداوت ووست  
اگر کنار بیابان عشق در یابی  
نشان فوق حقیقت بنارگان نه بند  
بهیچ کاسه چشم که دانی پرست و

# غزل چونام لوت به گرفتیم قدح بیا و آمد بنوشش باوه نظیری که فال میبایست

با سوزان فیتله که از شعله و باغ نیست  
آنرا که مرغ نامه رسد و سرخ نیست  
مارا و غشت ترا اگر فراغ نیست  
و بال به به و سر منقار ز باغ نیست  
گهی نشسته از ترانه مرغان باغ نیست  
جز خون دل بگوش چشم ایاغ نیست

بے عشق عقل را مهر و در و باغ نیست  
هرگز فرشته از سر بامش نمیرو  
طعنم به پنجوی چیزنی محتسب است  
ما حال خویش بر پر عشق نوشته ایم  
چون چند خبری خود فال میبزنیم  
از خنده باکے تلخ صراحی بکار ما

# غزل تلخ ست بیو عمر نظیری چه زنگیت بسیار را که بر سر بالین سپر باغ نیست

بهر شش زخم جوش که در شکله جانیت  
صده گونه بچو و دست که طاعت نیست  
ایجا پر پروانه طایب بال نهانیت  
در بهشت یا جنت دور است خطا نیست

صافی شوم از کون که در در و صفا نیست  
در بیم همه چوں سایه که در غمت بود  
لطف نظر سوختگان تالیش نیست  
چند آنکه در آن جنبه خدا نیست

بخرام بگوشن کہ پے سیر صبحی  
تو رفیق نیکو کاری ما تو عطا نیست  
صد گوشت و دوا در سر شاخ گیا هست  
اگر کفر و ضلالت بودار دین و دہاست  
با حکم قضا ساز کہ در دیر تقطیری  
غزل مقبول منان نیست نماز یک قضا نیست  
مختبر ۷۶

اختر شناس در روش بخت من گم است  
دوران صلا کے تفرقہ داد و شمار نیست  
ساقی چو فیض اوست ہمہ صرف او ختم  
شیریں نیکوہ خندہ شادی مذاق کس  
باشد بنا امیدی خوشیم مجھے  
آسود می اگر بخودم کس گذارستے  
ناخن ہمیشہ در جبکہ خارہ میزنم  
کے سر ز کار بستہ بر آرم کہ چرخ را  
غزل گفتار بے نیچہ تقطیری  
مختبر ۷۷

خود یکہ سوز و درد بد بخت ہمیزم  
بخت ولی بر جیب و جیم رنگینا افتادہ است  
ساز و برگ شادمانی را کہ میدان گجاست  
خستہ دل تریش و تالخ تریشم و دا  
از کہ دورت بر نیایم کہ صفادستم و دا  
غصہ مروغم بہ اتم سوختہ کنوں چیرا  
ظرف این ہنگامہ سدا کن خبر بالشت اپا  
غزل کے تقطیری غار مایہ عشق را نہایت قویست  
مختبر ۷۸  
عشق تو قید علان زہ ماہر داشت  
ہر کہ مجھوں تو شد سلسلہ از پا برو داشت

جنس ارزنده و ارباب بصارت مشتاق  
چون توان گشت کنون ساکن خلوت باغ  
دست و گردن مشفق حاکم کردم  
عارفان گوشه خشنه بدو سالم ندیدند  
محضر بندگی از مرتبه من پیش است  
پرده بیایدیم آو کجاست که بر رخ نگر است  
بنایه نازک دلم از عشق چه شیشه تارفت  
غزل  
طفلی در گریه نظیری چو تو کافر خونیت نمبر ۵

بوسه ازان دو سلسله خم بخم گذشت  
خیز از سفال خسته زلال بهتا بنوش  
بنو و سلاطین و در جهان گرد و املاش  
ناموس و تنگ و نقش من برابر است  
جز رفت و آمد نقش نیست در میان  
برق دل رمیده مارا طلب کن  
غزل  
چون عندایب است نظیری ترانه گوست نمبر ۶  
از خار و گل بریده شد از مدح و ذم گذشت

فرحت نیست که در پیلو کس آمد غم نیست  
همه جای تیرگماں خانه ابرو رفت برست  
روح ازان است که این نقشه برانگیخته اند  
عارفان گوش که بر پرده ساز ازل اند  
بدم عیسوی و محب روح الهی  
رخ ناموس جهاں زو و زبیر برداریم  
ترک و یگر نظر ایم که دشمنیه نقب  
علی چند ز عیب و گراں برو و زیم

نتوان دست ز بجایه سودا بروشت  
جلس آراست گل و مرغ تقاضا بروشت  
نتوان گفت بے عرض تمنا بروشت  
هر کجا باو نقاب از رخ زیبا بروشت  
این نشان را دل مفلس کجا تا بروشت  
شرح سودا بے ترا نشه زیبا بروشت  
شکم از پرده بروں آمد و غوغا بروشت  
غزل  
در ترسا بروشت

شیخ از حرم برآمد و گبر از خدمت گذشت  
کیس آب زندگی ز سر جام جم گذشت  
چون من محترمی که زو بر حرم گذشت  
هر کس ز خود گذشت شادی و غم گذشت  
جاوید ز لیت هر که ازین یکدوم گذشت  
کیس پر تو از سود و وجود و عدم گذشت  
غزل  
ترانه گوست نمبر ۶  
روز مود و جهاں کم ز شب ماتم نیست  
ندیش هر جا طبعی هست فایه مریم نیست  
ذلت ناز تراغ ملک و آدم نیست  
در پس پرده شناسند که تا حرم نیست  
خلق دانند که از اهل خطا مریم نیست  
کیس علاقه به پرافسر ما حکم قیاس نیست  
جز با اندازه فرق پسرا و ستم نیست  
کافله رجانه رسوائی ما مقام نیست

# غزل

نقوش حکم خط کرد مثل نظیری به قفسا نمبر ۸  
حکم بر صورت ادبیت که آن حکیم نیست  
اسروذ آنچه تاج سلاست نیست است  
نادان بر آینه ناسنگ میزند  
سر میخیم در سر میسبان خوشیستن  
از لایحه از آفران شریا گشته است  
بهر چهره حقیقت اگر مانده پروه  
شک با نه فرش میسند کسی نهاده اند  
این طارم نه چای نه شربت است

# غزل

پنجاک زلف یار نظیری شست است  
چنان ز خانه بروی رفتم بل شکست  
بجان دوش مغفول گشته اینجا نم  
بک در وای بگذارد و چو گرم شود  
بدان دل پاک تو داغ من زسد  
دل ز صورت کارم غمخوار اندوه است  
بگوش من و در شیب طعن دارم  
غریب نقش خیال بر آب زود دیده  
ز لایحه شست اگر غمخوار زسد چو غریب

# غزل

نقش بدوق بود در ندان شست  
حریف صافی و روی نه خطا اینجا است  
ببیند دل به نقش و نگار به صفا است  
زوق تا قدش هر جا که می شرم  
خطا به رسم و لایحه کس به کس سرد  
بدل ز دل گذرست بهشت تا غمخوار است

نقش ناخوش رخس میبانی با اینجا است  
ببیند دل به نقش و نگار به صفا است  
زوق تا قدش هر جا که می شرم  
خطا به رسم و لایحه کس به کس سرد  
بدل ز دل گذرست بهشت تا غمخوار است



بدی و نیکی ماسکر بر تو نہیں نیست  
 شک و پیدہ دل بے توب یکشاید  
 ہر گرجا روم اخدا ص را خریدار است  
 ز کوئے عجز نظیری  
 غزل  
 زہر ہے کہ ورا آید

شب از فسانہ ام ز جنوں خانہ پر شدہ است  
 زان طرہ کے شکایت اشتغالی رسد  
 افکنده پرده از رخ ساقی نسیم صبح  
 باز م بکلیہ کہیت نہ شمع و نہ آفتاب  
 ترسم بلالہ و سمن اوزیاں رسد  
 تنگست جائے برقتش مشب الخلو تم  
 ہرگز عطاءئے ساقی مارا کرانہ نیست

آں شاخ گل بچوں تو نظیری نے رسد  
 غزل  
 وار الشفائے شہر ز دیوانہ پر شدہ است

بدی و دشمن در و راوی از شب طلسم گشت  
 ندش خارے نیست کہ زخوں شکاری نیست  
 شوکت جنش کہے را فرصت آہے نہاد  
 جلوہ اش سودا ز بس محو فتا زں شدیم  
 خواستی اشتغالی و ستارہ بر دین از سرش  
 با پریشان چلویم جدوت بھرش چہ کرو

باز مشب با سنگ تو لش نظیری بہت  
 غزل  
 شوکت دیدم کہ سیداری جم و وارا گداشت

در شہر مابودیت عشق احتیاج نیست  
 چشم ترے بچھن جہیں سے تو ایں فروت  
 خاطر جھنڈہ نقل دل واسے ستور

ہزار دشمن ویرینہ آشنا اینجا است  
 اگرچہ یک گروہ و صد گروہ کشا اینجا است  
 متاع کاسد و بازار و اینجا است

وز گریہ ام و یار ز ویرانہ پر شدہ است  
 تارا کہ زلف او چو لطف شادانہ پر شدہ است  
 ویر و جسم ز نغمہ مستانہ پر شدہ است  
 با م و ورم ز روزہ و پروانہ پر شدہ است  
 طرف چمن ز سبز و بیگانہ پر شدہ است  
 یک آشنا نیادہ و خانہ پر شدہ است  
 از تنگ طرفیت کہ پانیہ پر شدہ است

آفتاب امروز چون برق از سر مالک  
 آفتے بوداں لکار افکن کرنیں صحرائے  
 گرچہ سر سو واد خواہے بود او تنہا گشت  
 نالہ ام کہ سینہ از بس گرم اشتغالی گشت  
 بسکہ سرست بخود مغرور و پیر و گشت  
 با و با سے آمد و رفت و لبہا گشت

فروغ گوشت نیست کہ صد تخت و تانیت  
 بکھا تر و فاما ہنوز چنناں بجد و اج نیست  
 غیر از گرہ پستین غم دل را علاج نیست

شهر بشید دل مانگ میزند  
کس ز جیب رخ لوسن ازادگی نیست  
ما خطر ساند ایام بهر مسله

### غزل

از نوشش روزگار نظری  
این بادیه نوا سوا تقی  
شور چین ز تقیم ازادی من است  
میخانه ام بود به بهار گشت اند  
به شوم جیلوه که گشتان بزو  
بے ذوق خنق کار بر ایاں رسد  
عقلم نو بیزندگی با دواں رسد  
مگرد دل بشتی ترا چو عظام نوشت

### غزل

بهر فیل غرض کرب و بعد باندست  
از آن غم که بجزرت نمانده دیدن او  
نظر ویران شد تا خیره پیش آمد  
چشمم ساکن نیست اختران من گرد  
در ازو شبنمی من که گل جیبم بخت  
بکینه جوی افلاک عشق بے بازیم  
بجیبم نیست که بیکار وای نه روی  
بیا که از من یار من به یار کام تریم  
به ترانه فانی راز بردارم

### غزل

نظری از تو بجان کند نسبت لب بکشا  
باین قدر که بکونی بهیچ خورشید است  
دل که جفت غم از به سر سالی نیست

ویرای پارسه پرتو از جلی نیست  
تار آتش سیلندر بر آب که تاج نیست  
آفت زبده را غم باج و جراح نیست  
از نوشش روزگار نظری  
باز لاج نیست  
روئے شکفته خورشید شادی من است

بهر جانم نیست ز آبادی من است  
من بیکم که ناکست کل باوی من است  
فدا کرد عشق بودن از استلای من است  
آن چشمه که گم شده در وادی من است  
نیک اختر من نشانم همزاری من است

### غزل

زین خوسه رخ کاشت صیادلی من است  
دل شکسته بار احسن از این نیست  
نکه بکوشه غم هنوز در بند است  
حجاب اگر پر کا هست که الوند است  
که من اسیر به خنقم او نوز است  
که تا با دلم از جیب در افکار من است  
که هر که و شوکل باشد بدست من است  
کس که زود من نیست و بهیچ نیست  
اگر تو سر چکانی بکام یافت من است  
بگو شوم که بکونی بهیچ نیست

### غزل

نظری از تو بجان کند نسبت لب بکشا  
باین قدر که بکونی بهیچ خورشید است  
دل که جفت غم از به سر سالی نیست

بعضیہ خیر و بیکل شمشیر ہزار ہند طاہر ما  
مگر کرم یا زینت خانہ مرا غیب مکن  
لاؤ بالی شو و یاس قمر اچھی تشا ط  
نہیں تاندت نہ نظر بازی نبوی کہ درد  
نرنگ او بار تباہ سہرہم دوختہ اند  
بر و ر خلوت با پرہائے بخشید  
طبل و درویشی نامرور جاوید و دہم  
صحبہ آئینہ طبعان ہستہ تیرہ نغزو  
تو معوری مصری و من مجنون را

### غزل

از فوں وانی چشمان سیاہی کہ تراست  
خدا (ظہری) بنگہ داشتن ارزانی نیست  
تجربہ تو بہر دل نشست کہ چشمت  
بچشم کہ تو دامن بر بخشش افشادی  
ہمیشہ گری خویشت و راتشم و وارو  
جواب عشق غبار میل با آہنخت  
گرہ بگوشہ ابرو نگہ بچاہ غیسر  
تو میروی و من از اضطراب مے میرم  
چنان گرافی خویش از دست سبک بزم

### غزل

عفت ہر پودہ رخسار تو در کین نیست  
کہ چون بہانہ خویشت و تو در کین نیست  
عفت کہ علم و دہان مختصر است  
ہدیہ را نہ ہم و صفت از لیشہ نشست  
بیگنا نگیشن بارہ بدر شک نہ است  
یا تو آورشین راہ نباید بوحالش  
مگر جانوشت از جاہر و جائے نگہارہ

در فضا کے کہ منہم بال و پر افشانی نیست  
سہر کہ اہر و طین نیست سہلانی نیست  
چند دور کی مشرب کہ فراوانی نیست  
خندہ زہر لب و مگر نہ ہسانی نیست  
یا حق سہریت کش این نینچہ پانی نیست  
مردہ را کہ بہ تراج سلیمانیت  
بر کبہام بجز و بت سلطانی نیست  
وہ چہین بزم کہے جائے گرا جانی نیست  
ہنو و شوق بران کوچہ کہ و رانی نیست

### غزل

وہ ہر کشتی فکر غنیمت  
مکس زلمی عیشیم ہر اہلکین نیست  
بخول ششم و آن خویشتن نیست  
کہ از فشا دن و اماں و آئین نیست  
پیش و شن خود و بچس نیست  
کے بجال چہین روز و آہ نیست  
کہ از جو و دام گرد و بر جہین نیست

### غزل

مجموعہ احوال و وسام عہد است  
حز دل آگاہ نشین از نظر است  
این محم ہا لست کہ طوفان شراوت  
این خانہ ہا لست کہ امید و روست  
کائن دل کہ ز ناوک ہنر اسد پلوت

کای دل که چارفت روشن بگذشت  
سیرالک که از خاک دهم ترازوست نمبر ۹۲  
شماره معالقه چین بر رخ قبا بشکست  
که شمیمت در غوش یار بشکست  
لشاط ناکه و دل شرم روشا بشکست  
نگاه تامل و دوزاں باط یار بشکست  
چنانکه خود نشانی که از نجا بشکست  
سفال میکده جام جهان نما بشکست  
که هم که از حد کاسه گداز بشکست  
کمره البست به شوخی و عصا بشکست

نمبر ۹۳

کلید سیکره کم زدم چراغ کجاست  
درین بهار که راول چراغ کجاست  
بریند راسد و سامان عشق باغ کجاست  
بہیں کہ یک سطل بصدقہ و سنج کجاست  
دئے کہ صاحب قیہ و دسرغ کجاست  
چلتے کہ وہ از خودم چراغ کجاست

نمبر ۹۴

چارہ دل کن کہ با تشہ آتش است  
راہ عاشق بر میان بہشت آتش است  
از دم خلوت نشیماں آتش است  
تن اگر خاکست اماں سہا آتش است  
برین در قرض کہ کہی با تشہ است

گدازم ز رہ ز نیت از پے آن رو  
غزل گریاں ز گلستان بہاں رفت نظری  
لشاط عید کہ اعجب باو شا بشکست  
چنان بیک وگر آسختہ شیخ و مدیم  
رغیس و قاضی و مفتی بقیص بہ جہند  
مبادا دے جاں بود چشم قربانی  
دل شکستہ در آن کوئے سیکندہ و رست  
باب خضر سکندر بنروز آئینہ راہ  
بفطر روز دے و او پر بادہ فروش  
زمانہ طفل طبعیت شد آنقدر کہ او بہ

شکست

نظری از خم

خارے بلیم طفل ز دایم کجاست  
نہ عند لب غزل خواں نہ شاخ گلخیزاں  
شکستہ را بہ نیم ابر جامہ در گردست  
یکے بگرد گشتان خویش سیری کن  
سزار جنس مزاج بوقت در گردست  
ز بکشل کار خود یک نفس باقی نیست

نمبر ۹۵

کے شرر گشتہ ہر جا گشت ہر آتش است  
شکستہ مانع شوق البدر تو یارب و رستم  
چون چراغ مروہ از محبت دے گرد و دم  
مگر بظاہر کاہل بہ سبب طعن جاہلیم  
مگر بکفرستان کہی این رے آتشاں

از نسیم صبح میوز در لیاں را جمال  
در سگم رسست مارا دین و دنیا با خفتن  
عاشقی و حسن را در پرده نتوان داشت  
نارنگاں را بر سر آتش است  
هر که در سر قاری هست و آتش است  
شعله غلامی کن ناچار به جا آتش است  
گرچه گرم نظری را یک و دوای گذشت  
از سر شش تا بزاغی و در تیر پا آتش است

غزل

نشدت بیلوی من در قرب جام گرفت  
بصدیکنند با تشاد غم چو دست شدیم  
تقصا سمنه بشا و کرام پیش آورد  
معاندان است پندار جمله بشکستند  
نیافت صمیم آغوش دوست از دوست  
بجنگ و عریزه راهنی شدم ز شرم بر  
گل تلافی من رنگ ان مقام گرفت  
در سبب پیچیدم را با بام گرفت  
قدر عنان مرا از کف لیام گرفت  
که کار بست شکنی رونق تمام گرفت  
مشتی که لب از ذکر این پیام گرفت  
که تیغ عمرزه و گر زنگ نیا گرفت

غزل

آں دبد در گریه پند ما که با با دشمن است  
هر که دل از درون شادوست بایرون چکار  
خود را از دور و رانی در زندان تا به تو  
دل از آن آرزو تر وایم کار از این گذشت  
نخون ز چشم کاروست اینست باز از مهر  
تا غم گر دیدم من کلفتم تا کس نماند  
ای که ایست گر باید که دل خالی کند  
گر بس را پید نظری در سبب با دشمن است  
خاطر مشغول عاشق را تا شادوست  
دین و دواش عرض کرویم که بجز این نیست  
قیمت پیچیدم بر آیم شیشه کوثر با دشمن است  
بیزم را کافش با سوزن خاک بر دست

غزل

جز محبت به چه بروم سوختر شد  
هر گل را چه بچیدند در سبب با دشمن است  
در دلم از عشق سوزد ماند در جان شعله  
نارنگاں را بر سر آتش است  
هر که در سر قاری هست و آتش است  
شعله غلامی کن ناچار به جا آتش است  
گرچه گرم نظری را یک و دوای گذشت  
از سر شش تا بزاغی و در تیر پا آتش است

تغلیت شود

درد دل او درد ما از ناله تاثیر نکرده  
شکر از غم مردم و پیشکش شکر  
کاتب اعمال چون اجر فراتم را شکرست  
از دل پر درد و جانم را  
کمر و چارم شد که چپه تا بدامن تنواریست  
تظیری ریش برود نمبر ۹۸

باز دل جا گل دیو را نمی بوی کرده است  
خاطر دلم چنان گزید بهار و دوقی  
لے تویی و مسافر حروف باست پند و لید  
از چراغ وصل دل را نوزده کایچاے تست  
بر که جز خود و بدامن کاشا بیکجا به راحت  
دست و دل لشکر که اینجا عجزی کیکار

در مراد ما نظیری یاریت کار نکرده  
بر من زین بهر عا در کار بند و کرده است  
آنچه رحم از دل بر تاثیر فریاد من است  
ساختن ممنون دیدار و کجاست سوختن  
صرف عاشق بیزبانی شکوه دل عجزیت  
بلیت و عالم متنائے که از قید محنت  
مضطرب دلم چرا دل در راه آوارگی  
آن شکام من که لائق هم بشستن نیست  
خشم مرد و شکوه رفت النون شست غلغلو

کار و شوار نظیری گریه کرد که او  
شاد از تدبیر است بست بنیاد من  
شهر و ویاں شده گریه ستان ناست  
از همه سوخته پیچیده محرابستند  
بال و پر سوخته هر یک بیکجا ناستند

بر و مرغ نامه مارا که بال و پر نداشت  
حال خود هر چند میگفتم ولت با و نداشت  
جز تر تم بر وصل و اول چاره و بگرد نداشت  
دیدم ام از گریه آب تازه در جگرده است  
صد گشتا نام بدید از سر من سو کرده است  
عشق را نازم که موم از اس و کرده است  
در نه با مار یکی بچراں نظر خورده است  
عشق تو با و من و با و دست یک کرده است  
ایں کمان را جاشی که زو با و کرده است

و آنچه نیاں آورد خاصیت یاد من  
از قصر فیاے محراب خدا و او من است  
آنچه هرگز آشنا بال بنده او من است  
هر گجا بینی بلوے صید آزاد من است  
لینت تو قیق و تو کل تنه او من است  
شرم سے آید مرا زان کس که دنیا من است  
آرزو غلطان بخور و محنت آباد من است

مر گجا هست غم و بدید از خاماست  
مر گراے نگری در پی دیوانه ماست  
آنکه ناپید بدید از بزم تو پروانه ماست

آنچه دام دگران ساختن است  
تا بختی نه سنی و نه چو سنان است  
آفتاب از همه جاروبی بپوشد  
چاوداں بر همه جاروبی بپوشد  
بوش با محو نشا شک جنان است

بما شائے جہاں باو نسیم از تو  
بسر بادہ فروشان کہ بسجیم  
ماکہ غور سید پرستم بچشم  
خواب مارا بعد افروز و نگہ بند  
تا کہ از مروت غلٹیاں سے شکریم

نمبر ۱۰۱

نظری اشب

سبحانہ و درو و درو و درو

غزل

ہر طرف راہ فتد کوفہ و بلند و بکیت  
عشقی چون بار و بخت و فطرت و بکیت  
پیش ماہی و بخت و فطرت و بکیت  
شاید با و سر و سر و سر و سر و بکیت  
باغ و سر و سر و سر و سر و بکیت  
سوم و سر و سر و سر و سر و بکیت

پیش مشتاق تو دیرانہ و آب و بکیت  
بچشم دل شیریں بند و بکیت  
ماکہ شکر از اوست شدہ ایم  
و سر و سر و سر و سر و بکیت  
یا بگل ماندہ از گلین از خدایت  
بہر زاری بہ توانائی باور و بکیت

نمبر ۱۰۲

نظری اشس

سبحانہ و درو و درو و درو

غزل

زین مرتبت ملائکہ کار دل تو نیست  
ہر ازو کے طلب از تو نیست  
بہیم از تو آئینہ و آب و بکیت  
بہیم از تو آئینہ و آب و بکیت  
و نہ کہ ہم کس کہ کوشش با دل تو نیست  
پروانہ از بخت و بکیت

در خون دیدہ شستہ بکیت تو نیست  
از آبکیت جو حسلہ ما کہ بکیت  
گو یا و ماندہ ریشہ نہال غمت  
زین پیش شیشہ دل ماہم زنگ و بکیت  
بے یار ماندہ روئے تو از ہم خوش تو  
میں جانکہ از سیکندرو سیکندرو شمع

نمبر ۱۰۳

نظری اشس

سبحانہ و درو و درو و درو

غزل

سبحانہ و درو و درو و درو  
سبحانہ و درو و درو و درو  
سبحانہ و درو و درو و درو  
سبحانہ و درو و درو و درو

خون ترا چہ فتنہ  
ایں لیس کہ دعوی از طرف قاتل تو نیست  
آنکہ ہم نامہ ما خواندہ و بکیت تو نیست  
شمع بے شعله بہ پروانہ فرستادن تو نیست

م آبله نگر فتم که شتاب به نیت  
که فریب رخا رخ لب لب نیت  
در ره عشق که گنجی خبر لب نیت  
حرز حسن تو بهر مشک گلایه نیت  
قصد بر سر منقار عقاب نیت

مهر ۱۰۳

نظم کنی

تو بهر طرف لقا به نیت

موقوف لب نشودن با کار عالم است  
نویابه که گونه رخا عالم است  
آن معنی که قبله گفتار عالم است  
صحب که طالع از در و دیوار عالم است  
در و ام بهر نگه که نه پر کار عالم است  
کام خفته خرو که خبردار عالم است  
ما و جمال یار که گلشن عالم است  
سرمایه قبول و را نکار عالم است  
شرم از طلب مدار که زنا عالم است  
در حسن نکته که نه اسیر عالم است

مهر ۱۰۴

نظیری نوا کنی

این گفتار عالم است

نکست یارب جو غزل خیالت  
ز غلامت بروی نباشد غزلت  
بهوشیده موج خوابت غزلت  
تو روحی خرد و پر دانه غزلت  
به هر جا با قدمیای غزلت  
علاکت با خون مشک غزلت

همه جاشوق تو لب تشنه بر آسم آورد  
گفت پاک بره بادیه ام ریش کشد  
قدی نادم از منزل ساکن بیرون  
اشک و آه از در این مدرسه کوی  
سینه ریش از این راز بگوید که عشق

غزل

یک آه گرم صیقل زنگار عالم است  
مناظره فراقی تو بهر چه عالم است  
خود را فی خیال تو از دیده ام ریاند  
برین شب فراق شد از جرم ناک  
صیادی که شمشیر تو دانه لعلت  
ای عیب و عار عشق و مهر را کجا برم  
خود و کنار کوثر و صفا و سخن خلد  
تا یک دلت پند کند قرب او چو  
گر پیر لکی خبر از طفل راه پرس  
و انانی فریب تو معنی پیرو

غزل

ز بهر لطف آفرینش جمالت  
بفطرت فروغی نکاه فروغیت  
همیشه حق از قول و در استودش  
بجود و مهت پر و از هنر تن  
همه و چه با صوفیان از قولت  
با عجز از قولت که ایما نیاید

نظم کنی



ز صید جهان شد صفت لغالت  
که خورشید طالع فراز نهالت  
که صفت گری ختم شد بر کمالت  
که در عیب نبود مثال نهالت

بباطن ترا دیده آدم مقدم  
به پیرامنت سایه ظاهر گردد  
نجن تو نقاش نقشه نیارو  
توان گفت لیس کشته نشانت

غزل نظیری چنان ساز صافی سخن را  
که روح بنی خوش شود از مقالت  
نمبر ۱۰۵

ز کانی با عزیزان عیش با یاران  
گسیادت بگذر و شمعان بیداران  
سینه و شان اسرار غمناک بیداران  
ماه کنعان برین اوجل خیزد ازان  
پیر کو کدل چرباقت از انان  
که بگوئے دوست رفتن بود ازان  
چون مرض طغیان بیدار ازان  
بے پریشان را نظیر از انان

گر گیتی وفای با وفاداران  
محنت شب گیم با شوق حرم و شورانیت  
ز کس شوخ تو منت از ناله شک خیزد  
بال عصمت از لیا بدوین سوداهاخت  
خزجه بگذشت گردون تازان بیرون  
ذوق با مرغان پراند مرغ لا بدو ازرا  
چهره تنیک از استیلائے عشق آزاد ساخت  
ساقی کج رنگ باید ساعز گل رنگ را

غزل غرق طوفان شد نظیری هر که دل ریالت  
رخسار بیرون ده که کشتی بسکارت  
نمبر ۱۰۶

بغرف عفو نه کردن گناه بے ابقی است  
که عینک بصیرش ز ابلیس حلی است  
عنایت ازلی را نشانه بے سیی است  
دلیل کب جگر گفتگی تشنه بی است  
مهنوز خست ز نور سحر چرخ غنی است  
که نارسیدن سالک نشان طلبی است  
که هر که صاحب این حال شد ولی نمی است  
که کار با سئ چنین از شمار بواجبی است  
چرا رخ مطلب از دودمان لایبی است

جزا سے حسن عمل در شریعت عربیت  
سواد دل رفته سال خور و درویش کن  
قبول بے هنرا ز التفات مشوقست  
جمل حال سؤ و تر جهان استحقاق  
ز من مشاطه استمال صدق مے طلبید  
مگو که رستم و قنبرست بنود و ریاء  
ز دوست روی گردان و تن بهر باں ده  
خلاف دهم وین عهد خرق عادت باں  
شب سیاه صباح سفید مے آرد

بیتغ قطع ارادت نے شو و مارا  
خلوص بندگی با شرافت بنی است  
مکوز دوست ملاکت بود نظیری را  
سرمستی سحری از نیل از نیم شبی است  
نمبر ۱۰۷

غزل

ترا کعبہ مرا کار باول افتادہ است  
صدای بے جرس از بشوی غریب دال  
سند طالع اگر جس میں چکا و کند  
بوزم کہہ کیند اتفاق خلوتیاں  
نہ کج زمستی کے کردہ قبلہ با وہ فوش  
شکستہ بروقت جہہ تو خسامہ حکیم  
حریف ہیں چہ برات بساطے چید  
حریم خاک چو قرباں کہ مناد ویدم  
کیے آگے عسکریان شہریرے کن  
جروان سبک سیر از جہاں رفتند  
گدا کے پیرمناں شو کہ بادشاہ فقیر

غزل  
عمر بہال نظیری بیش ہیں نرسد  
کہ او بواوی و رختش بینزل افتادہ است  
نمبر ۱۰۸

خضر و الاسبتال از بند او است  
گردن شمشاور از نقش نجست  
گرچہ شکل بنی و اردو ہائش  
نقض زلفش وایہ بر عہدش  
طرہ اش را بہت پیونہی بصلح  
سرخ بچہ است سے آید بچاب  
مشریش صفرے بیاراں شکست  
زود و آمیزش بمروم کے کند  
حسن گل بر باد حرم از دورت  
آنکہ سرگزشت نکند پیونہ او است  
سرو از آزادگان بند او است  
ہستی جانناز شکر خند او است  
گر شکستہ سرشت سو کند او است  
چین اسد گر چہ پیشا و دلاو  
بترم مشک و عطر کند او است  
دوش کے خوش از تروح و قلاو است  
مشک را بواند کے مانند او است  
ہر کہ تکلیفی نداد و بند او است

کینہ کش از دوستان مهر جوے  
بار تکلیفش ز دوستش ادا ختم  
طبع مغرور و خردمند سناوست  
گو بکش بر کس که حاجت مند اوست  
نخل  
معلم اغواں بر نظیری کے گفت  
مہتر از فرزندان اوست  
نمبر ۱۰۹

مشتوق من قبلہ مناقبہ نظر گشت  
عرق گرم حیلہ گرام کہ دریاں کوئے  
ز دہندہ شیریں بنکے بسول ریشم  
اوراق گل اندر بغل غنچہ  
پیدا است دل آئینہ از کوئے گفتار  
شاید شوم انگشت ناساچو سے نو  
زباں کلیم ازو عطر فشاں است کہ وستم  
ہاں بوسہ کہ خیرہ مذاقاں نکند دست  
در رخسار آن زلف کیوں گاہ بلائیت  
عقلے کہ کلید در گنجینہ ام آن لود  
بایں دل پر عہدہ شرمندہ عفت م  
ہر لختہ شمع کہ بر آورد نظیری

نخل  
از غیرت آن نافہ چیں خون جگر گشت  
نمبر ۱۱۰

نظر بظاہر و صیاد و رقفا خفت است  
کجا ز عشوہ آن چشم نیم باز رہیم  
چہ کہ بقلب شہم ترکست از آرو  
شہیم ہمدرد باغ و فاسے آید  
طیب عشق بہر طبع زہیم سار  
کس از معالفتہ روز وصل یا بدوق  
بگیر کام دلے کہ بیتن مردم چشم  
شب امید ہر از صبح عید میگزد رو  
اجل سیدہ چہ داند بلا کجا خفت است  
کہ فتنہ عہدہ از خواب پائے خفت است  
کہ در فراش قصہ پائے و خفا خفت است  
بہر چین کہ تو اشک فتنہ صبا خفت است  
کہ شب راحت ازین رو بہد و خفت است  
کہ چند رات شب زرم اغوش خود خفت است  
کہ نزد است آمد و انقضی و رقفا خفت است  
کہ آشنا بہمنائے آشنا خفت است

غزل فناء صرف نظیری مکن که خواب کن نمبر ۱۱۱  
شکسته که بسجده و در دست لافقت است

خوئے شد عریده جوافتا دست  
بادبازی که سر مستان را  
آنکه افتاد برین در را پیش  
ور خرابات مغال مستان را  
خوشی باز گل و لبان نیست  
خوش عبیرے ہم آمیخته عشق  
عشق از تنبل و کل و احیدم  
جائے دل خورده مینا چشیم  
دلبرم را سر بر سوانی نیست  
با خودم دشمن جان پاید بود

کشته بر سر کواقتا دست  
شکسته به کواقتا دست  
قدش از تنگ پو افتاد است  
کاسه شکسته سبوا افتاد است  
صحبت یار نکو افتاد است  
خو بخوبی سبوا افتاد است  
ره بران گلشن کواقتا دست  
ده که بارم بفساد افتاد است  
کار چیسیم به رفو افتاد است  
چاکم دوست عید افتاد است

نزدیکند

غزل به نفس و دل نظیری رسیده است نمبر ۱۱۲  
عشق را چشم برود افتاد است

جمال ساقی مادر ضمیر لاله گذشت  
وراں شامیل موزون نگه که برکس دید  
بقصد ضبط آنکه چیں را بر و اں انداخت  
و لم ز حرص سوال از لبش جواب نیا  
سپهر هر چه کند روزیت چشم مرد  
دو ساله در و کش در بوده ام عجبنت  
سرے ز قاتل مینا بروں نیا و روم  
بطعنه از بر ما غافل فارغ دل

که لاله را منی لعل از سر ساله گذشت  
بجن معنی حد و فتر و رساله گذشت  
و لے لکه که گفت از سر ساله گذشت  
چو آن گریه سر اسیمه که ز لاله گذشت  
که روز تخم از آن گشت که حواله گذشت  
که شصت ساله توان از دو ساله گذشت  
اگر چه عمر تحقیق این مقاله گذشت  
چنان گذشت که بدو لاله ز لاله گذشت

غزل جفا منا در ز بندار خود چو دارستم نمبر ۱۱۳  
بیای که کار نظیری ز راه و ناله گذشت

بجراں نکه سود و بدیع دل بخت  
نسوداے تو آتش زو باغ و لای بخت

غم دروے آن کجس را غول مارحیت  
ساقی مے تند ی با یاغ دل مارحیت  
غم خون جہانے بسراغ دل مارحیت  
برگ و برش از لایا یاغ دل مارحیت  
ہد کرد ملا سے بفسرغ دل مارحیت

ہر رغن صافنے کہ بہرہ وہ فلک سخت  
رفیقہ لیسر زود دریں محفل مستان  
مارا بہ نشاط و طرب آساں نگذارم  
سرکھل اسیر سے کہ نشاط ہم دریں باغ  
کلفت ز کجا آمد در بخش ز کجا غاست

غزل  
بر عشرت بازو ملاست نظیری نمبر ۱۲  
تا صبح نفس زو گل باغ دل مارحیت

ہر در دل خشک شکستہ اوست  
ہر گرا سیدہ اسیت خستہ اوست  
ریو در تال زیا چستہ اوست  
کعب دل جنم شکستہ اوست  
قیمد مرغ رس گشتہ اوست  
دست پر در دو خانہ رشتہ اوست  
باوہ در خون دل نشستہ اوست  
رخ از آب ہا زہشتہ اوست  
عقل کہنہ فروش رشتہ اوست  
کہ باست کریم دستہ اوست

گل ابید اوست سبتہ اوست  
ہم جانا سخن نصرت نہ  
ایں کہ گم گشتہ عہد و شرط وفا  
بر و اندیشہ بتان زو لم  
خس بہتان دغار و لوا رشتہ  
سر و بالا و جہر نظر رشتہ  
تا بر آید برنگ رخسار رشتہ  
موجبہ باوہ ہر گل جتاب  
عشق ہر دم بتازہ سودا رشتہ  
لبوئے مہناں خطا رشتہ

غزل  
نزل روح الایم نظیری را  
نامہ پیک پے خستہ اوست نمبر ۱۱

تخل غم عیب و عار اوست  
حریف آہ آتش بار اوست  
فلک را دست ہر از اوست  
اوائے ناز مو سیقا را اوست  
تن جڑوں کہ حبس ہر بار اوست  
دوائے درد در بازار اوست

دلے دارم کہ طاقت کار اوست  
دلے دارم کہ قلم جہانے امواج  
دل سخت ہمراحت مے ستیزد  
نشاط عہد لبیب از بود رنگ رشتہ  
کجا پوشند بہ بند و قید و تار  
مر فیض عشق را مردن علاج رشتہ

سر مرغی نیرواز کمیس گاه  
زبان بازی کند سوسن از است  
باس شد کعبه از کوه تو ممتاز  
سجائ گنجان کجا بفساد متان  
(غزل) نظری این عبید از عشق سازد  
بختم این بس که شتری شده دست  
نشانم از نمک رخ جو مستی  
در بر آریاب ذوق کم بند  
قطع و نیای شود خشم  
نیت ممکن بزنگی آرام  
شاهدان چمن تپید است  
باشش عریان بدن که جامه گل  
بوئے گل جاشنی مل دارد  
آب میلخی لب طر پروردند  
حفظ قرآن نگار او کو فی  
حظ فرمیدند کس چنین نبوت

غزل

بر که نوشیده شوق تو نیا نش نیت  
دل سخن تو مقید شد و جاوید باند  
تیا بکے فکر تو اں کرد و سخن تازه نوشت  
ایچکس نامه سر بسته ما فهم نکر  
سبب از عقل میرسد که غم نامه یا  
از ولم راه بدست عشق نمود است غم

که آب و روانه در متقار نیت  
که آب شرم و رخسار نیت  
که رشک پرورد و دیوار نیت  
انما حق گو سر پر دار نیت  
که این عطر از گلزار او نیت (نمبر ۱۱۶)  
هر چه خلع بهائند بکوست  
آب هر گل بفر طرف سبوت  
اثر قبض و بطور ابروست  
قوت مور و جستن از منر جوست  
تا نفس باقی است و تنگ پوست  
جامه سرو تا سر زانوست  
کم و پر یو که خلع تو برتوست  
آن شکر خنده راجه کو چه خوشست  
نام کروند کیں گل خوشبوست  
چشم خراب گرد او بندوست  
یارب این مجرست یا جاویدست  
بر نظری ست گوش خلق امروز  
میر مجلس مدیم شیرین گوشت

نمبر ۱۱

وانکه تخی تو شد اندیشه جانش نیت  
که ز فکر تو برو آمدن آب نیت  
قصه شوق حدیث است که پیا نیت  
نه همیں خاتمه اش نیت که عنوانش نیت  
و رس عشق است که از علم بانش نیت  
که بان خاد و رست که در بانش نیت

که غم از سر زلزل خوار معیالش نیست  
که رخ حال من ز آینه بینالش نیست  
بدایه که بستانج سلیا نشین نیست  
تخت عفو بتر از نامه اخوانش نیست  
که بجز دل خندان شره گریانش نیست

نظیری بکدامت  
نمبر ۱۱۸

کس خیالستانم که حیرانش نیست  
می بستی است که غم زورانش نیست  
که بجان بجای آن چشمه شورانش نیست  
که بغش طایفه گو سرو تا دانش نیست  
که جدایی زلفاقت تو آسانش نیست  
هر چه آغاز دارد غم یا پایش نیست  
خبر از رشک صال و غم بجزانش نیست  
لاکه را سنگ به پای کس پایش نیست  
کس سعادت بکمال نیست که نقصانش نیست  
آنکه پیمان شکنند قوت ایمانش نیست  
و رخ و صورت که تو دانی و دانش نیست

نظیری ابداک بر شده باشد چو صبح  
نمبر ۱۱۹

کشت بزم زبان مغفور نیست  
در میان فرهاد جز مزدور نیست  
راه از من تا جزول نبرد نیست  
این انا سخن گویند خود نیست  
پیش ازین گنجایش نقد و در نیست

راه و بیک لب که کعبه احوالی نیست  
خاطر غیب بناسی تو مگر غایم نیست  
سایه نامه تو بال به امید او نیست  
حرف ناخبر که در غمت بوطن می آید  
چون قلم گریه شادی غم از نامه دست

بکدامت  
نمبر ۱۱۹

قرعه بر وصل ز ندیده و سامانش نیست  
رگس از گردش شمیم لبش بافتاد نیست  
شیر شرم قلدت ز نظر نهان در ظلمات  
در جواب تو فرو مانده ز غم طغیان نیست  
دل زانده لیس و وصل تو بجا باز نگشت  
عشق ما و تو نیست که آتش سرگردد  
شادم از دل که می عشق تو در پیشم گردد  
چرخ را کاسه پر خون شفق تو گردانست  
دولت عشق ندارد و خط از عین کمال  
ما بایمان قوی عهد تو محکم داریم  
هر جرأت که دلم داشت بر آنم نمید

نظیری ابداک بر شده باشد چو صبح  
نمبر ۱۱۹

عشق عریان است اگر مستور نیست  
عشق در صنعت تصرف میکند  
بر تر از عشقت حاصل هر پای  
آنکه منور است بر دانش کینه  
حسن از سر هوش پیروز میبرد

مایہ صد ماہ کفایت نے بحسن  
کے بشر استغفر اللہ گوشت  
و لہستی ہائے دشمن ویدہ  
عشرت و عیش نظیری کویت است  
مصر و رخنی چمن سحریت  
راست مے حقیقہ و تے دستوریت  
جانسار ہائے کا منظوریت  
نمبر ۱۲۰

غزل

اس نخل کہ از چشمہ عیان رہے کہ گشت است  
ماقتہ ز مشاطہ حسینہ از عشق  
جز از انوشت تیر و خشک امنیت  
زین بخت دل و پارہ جاں چاشنی گیر  
ذوق غم از طینت خاکی نرو و بیج  
گور وئے تو نظارہ کن و خوشے تو بہر  
سرتاسر صحرائے رحمت لالہ و لہریت  
گل جامہ ز بر لب بک از ناز کی لذت

غزل

در حیرتم از ترک فنائے تو نظیری  
سرس غیر اجل فرشتہ اہل در نوشت است  
نمبر ۱۲۱

نالہ مائتہ اہل ہزار اگر م ساخت  
ترا تش وادی بھلیم نعلین از قدم  
در گرفت از ہر خاطر گریہ می پروانہ سوخت  
گر می ہنگامہ گلشن پلے آشوب است  
مایہ ہر محبت از روانہ افتادہ بود  
کین خسرو گر بنوے ساختے فرہاد کار  
ہرین مژگان بچشم خلق قرباں کردہ است  
اعتمادے بر شمیم حلقہ یوسف داشت  
شد ز عبت قدر من معلوم بران طن  
دیم اشفاق زشت عزم شرم از لب

شوق مائتہ گامہ این ماجرا اگر م ساخت  
موسی اگر م روگردید و مارا اگر م ساخت  
شمع مجلس شکر و کاشانہ جبارا اگر م ساخت  
گل شکفت از بزمہ بلبل کہ مارا اگر م ساخت  
صحبت مار و زبازار و فارا اگر م ساخت  
طعنہ ناموس غمے با و شمارا اگر م ساخت  
گریہ من و استان کہ بلارا اگر م ساخت  
سرمہ خاکسترم با و صبارا اگر م ساخت  
گر می ہنگامہ ہر اشارا اگر م ساخت  
و صبت احسان و اشتیاقا اگر م ساخت



از غلوئے رستم مسامحه شد حسن مهمل  
چون مراد دل اجابت شد و عار گرم نشست  
رستم ابرست این نظیری یا صبا یا عطر گل  
نمبر ۱۲۳  
لبیل از شعر قوت صوت دوزار گرم ساخت  
گل صلاک عام زو مرغ از بحر خوانی نشست  
خاندان گشت جو لنگاه ماچر گشت  
دیدم یا انداز خوش تحفه لائق ندیدم  
مردم چشم از فروغش بست آئین خانه را  
تشبه لب اندیم از دوزخ آنکه زو مرغی  
خنده زو بر طرز مجلس دل زو مرغی نشست  
جانفشانی عذبه سامانی غمناک گفت  
تا به تعلیم از شکوه طلعتش رخاستم  
بیشتر چنانکه رفتم بیش شد شکر تکی  
سرور احمد عبداللہ خان بیخ نشست  
در حین با خار و گل در کوہ با خار و گل  
سخت شایان دکن پیشک اقامت نگاه بود  
شاهراشکل جا نیگری مسلم شد یاد  
انیکه گویند اسم اعظم داشت جم افشاہ نشست  
مہبت از دوسه جو کہ این مہبت اگر دشت  
شک ملک شیروان امر عز شاور دان نشست

نخل  
بشرح حالت من نامہا و اطراف است  
مہربانی او اعنسا و نتوان کرد  
بنالہ اشک فشانم کہ تازہ دولت زرا  
بشوہ کروہم بخندہ جاں دادم

ماو عیش و عشرت وادم کہ دولت بر سیر  
مہربان تریا وے از معشوق بہانی نشست  
نمبر ۱۲۴  
مزار قافہ در زیر بار و صاف است  
کہ تازہ عاشقم و خاطرش من صاف است  
عطاسے نیم دلم و سنگاہ صاف است  
خلاف و دست نمودن خلاف صاف است

بهشت در دین با بالغ محبت نیست  
 بتلخی از لب این شاه شناس  
 هزار مصرع شکر صرف مغنا سازند  
 ز عالمی که گوی و دوستی بهر سازند  
 اگر زار دولت آگهی عجیب دال  
 بیک تبسم و دیده ام فراهم ساز  
 نظیری از ره سنجیدگی نشو و غالب  
 غزل  
 غل مساز که میزان بدست صرف است

مونس خلوت مشا اینست  
 مرجم ها بگلستان اینست  
 کعبه باو پرستان اینست  
 دست زن عروشان اینست  
 برگ و سامان زمستان اینست  
 دین اساو و دستان اینست  
 سر و سرقت بستان اینست  
 زال یارستم و ستان اینست  
 غزل  
 بیان آمده بستان اینست  
 از نظر و دست از دل و دریت  
 دیده بار طاقان زوریت  
 نیست یک پروانه کور و نیست  
 کبر جبهه بهر کشی بجز نیست  
 بس بزرگت این خطا نیست  
 عشق غیر از علمیت ناسوریت  
 دیده در انحال جز مجوریت

دل بقرب و لب به دور نیست  
 که چه زان نورست روشن و دید  
 شمع مجلس شمع غیرت از حرم است  
 عجز و جل شد چو عیب از سر نهاد  
 اجهت و عقل نفی شایر است  
 بهر گرو و بهر هم ز خصم ما  
 تا بفران بت پرستی میماند

بهر و از ازل گل بهوائے در سرست غیر شورے در سر محو نیست

بس نظری زیر قفاں جان خراش

نمبر ۱۲۹

غزل

ناله دل نقشه طنبور نیست  
کس ننمود جبره کز جگر مگر کز خاک خواست  
بے نیکی گفت کس کز سخم نمک خواست  
سر که زیاده وادش بیشتر کس ننمود  
بے نیکی گفت کس کز سخم نمک خواست  
امده نقش بازیم ورنه فراز دیده ام  
من همه بجز و بنگساں میل نزاع میکنند  
سر که زیاده وادش بیشتر کس ننمود  
صاحب فهم خورده ہیں ناسر انکس کجاست  
آنکه شمرده ز نقش بهی ملک خواست  
سر چه بجز است رانے من اختره ملک کجاست  
نقشه نظم و نشر من نقطه هو ملک کجاست

طبع نظری از ازل مجزئه خیز آمده

نمبر ۱۲۶

غزل

کز لک جالے کش لخته صنع خاک خواست  
گر بزد از صف ما سر که مرد غوغا نیست  
کے کش لخته از قبیلہ ثانیست  
جمال منجیہ ویدی شراب منجیہ نوش  
لکے کش لخته از قبیلہ ثانیست  
زمانے نیا لبرش ناز و عشوه صف بست  
بختلے ختری کا کئے کہ دل ریزد  
نظم عقل عمل و طریق عشق یکن  
فلانک سر اسر بازار و سر غم جدید است  
نشاط رفته ز دوران بصیر بستانم  
بیائے خویش کجائے توں رسید کجا  
بهوائے وصل کس میکنند که با الهوست

نظری است بحالے ز غمزه خویش تر

نمبر ۱۲۸

غزل

شکوه توادلت آزرده است گویانیت  
عشق مر از بان حکایت بریدیت  
مکتوب سر بهر و لم ناشیند نیست

رازیکہ و دولت زول با پدم ہفت  
جلد و بیاض و دقلم از زول پرست  
در سینہ تا بچند بر آرم افسردہ برم  
خضم اس حریف نہیت کہ دل کیں خوش ازو  
گفتم اگر کھنسل مقصود ہے برم  
چوں یافت دل کہ بر سر ہے رسیدہ ام  
رفیقم و رہ بکنہ جمالش نیافتم  
ویدیم و دیدش ز خودی بے خودی نمود

غزل

بیا کہ موم و برہ چشم جاں باز است  
بجوں ما کرت میل بہت مانع نہیت  
چہ یوسفی تو کہ در مصر حن چوں تو کے  
وہ از زوئے نثار قدم تو ہمہ رشب  
ختمے رو و چوگر سنہ و لے چہ سو و ازیں  
چو بلبل قفسم من ازیں چہ فوق مرا  
صوبہ بجائے اکنم بر زبا تم آمدہ است  
و عاکبند بوقت شہا و تم اورا

غزل

زبان طعنے ماکو تہ از بریدن نہیت  
ز سبک گشت یہ ام ازور و انتظار ضعیف  
چنانکہ خائے زبدا نیاں فرو و آید  
ز بے تعلقی خوشین بایں شام  
بچرو وصل و ملال و نشاط کہ یہ کنم

گھلہائے ناشگفتہ اس باغ چہ نہیت  
چشم ہر جہے فتہ از سم و ریز نہیت  
اس انیم قطرہ خون کہ ز ترکان چہ نہیت  
زیں تیریم کش پسو بیکل شہ نہیت  
بیکار چند کام ہر سو وید نہیت  
نتفست از طالب کہ باکی رسید نہیت  
قانع نہیت دل بر سیدن کہ وید نہیت  
اس زمرارہ بحاصلہ کج چہ نہیت

زیں عشق صبر بلاست نظری فائدہ چند  
افول خامشی بلب و ول و مید نہیت

بلغت کوئے تو زخم مرا وہاں باز است  
مے مغانہ سبیل و در مغاں باز است  
بروں نیاید تارہ کاراں باز است  
بگر فروش و چشم مرا و کان باز است  
کہ خوان وصل پر دوست یہاں باز است  
کہ گل شکفتہ و در ہائے بوستان باز است  
ہتم فتادہ و ز نارم از میاں باز است  
کہ اس نہیت کہ در ہائیں باز است

مکن شتاب نظری بکار جان بازی  
کہ چشم کار شنائیں کار وہاں باز است

علاج شکوہ عاشق بچہ نہیت  
نگاہ را بر خست قوت رسیدن نہیت  
شکستہ جاں قفس و جرات بریدن نہیت  
کہ جان سپردن اگر بہت تلطیف نہیت  
وہاں و کے کہ طالب بہت از میدان نہیت

بیا که مصلحت پیرهن دیدن نیست

ز تار زلف تو ز تار بر میان دارم

سوال از مکتب  
نمبر ۱۳۱

گرفت طبع نظیری  
در وقت کمال شکست

غزل

وین قبلی که رخ شریف کلام کیست  
تا آب نه گس که برق کیا کیست  
یاران خبر و سپید که این جلوه کا کیست  
وین غمزه گرفته کین ورنه کیست  
آن غمزه تر لیس ساست گوا کیست  
وین ملک رحم نکرده کنه کیست  
لخت جگر حبیب که محل در نگاه کیست  
کاین گریه تلخ ز زهر نگاه کیست  
وانستام که گوشه چیست بره کیست  
کاین زلف درم از اثر دو آه کیست

این پیش خیل کج کله اس از سپاه کیست  
وامن گشای چو ابر بنگار میرو  
پایم به پیش از سر اس کو نمیرود  
اں ابرو که کشیده کمان از چرخه خاست  
گرم غمزه است کند انکار شکست  
گر و سر تو گشتن و مردن گناه من  
بر باد داده طره ز رخسار او  
منه بنیدم بخون و سینه آردم بیاد  
از کف بغیر و امن و دست بنیدم  
کف میکشد زلف منم که پیش کف

نمبر ۱۳۲  
خونین کفن جگر

چون بگذرد نظیری  
خلفه فغان کنند که این داو خواه کیست

غزل

این قفس تنگت بر مرغ تو بال و شکست  
آسمان بر آتشم چون عود و در محبت  
دست و پا ز آتش یارم بر زهر شکست  
تلخی میبارد غم و شیرم از شر شکست  
خاستم بکایان ببارم و جگر شکست  
خاطرم خسته شد از کس که شکست  
با و بر بستان و زید و شاخ نازک شکست  
شوق دل بهمانه ام را بر لب کمر شکست

خواهم این بستان پر غم را شوق شکست  
روزگار از خاطر م چون نیک از رخسار شکست  
پای از پیش آمد و انکارم ز پس این شکست  
طعم شکر و او عشق از در نگاه کافور شکست  
وینش بر عثرت من حشرت و بجز شکست  
دوستان هرگز به بنده از محبت شکست  
در خجل آینه شدم خاطر آرد شکست  
میکشم خرمای منم که طرف در زم شکست

نمبر ۱۳۳  
شده بالاک از انتظار

در بر و در نظیری  
مژده حبیب میکشید مرا که مجلس پر شکست

غزل

وانذا خلاص مراد حال من آگاه نیست  
بخت باما سرکش است مدعا بجنگ  
فصلها شد از تنهای بر بنیا عسرها  
شست دل صده کشورم بر عفت کانی  
خاطر دوران ز کین و دوستان و عهد تو  
عرض حال جمله ره دارد و نجابت گاه قرب  
پیش اندیز در جانپار بهیا از ان کیم  
جستجوئی وصل باین زندگی بر طاقی است

### غزل

هر کس شیدا آن مرده های و از نیست  
محو و را اگر چه جهان زیر خاتم است  
شده را چون پدیده از رخ شاد بر افکند  
سوز ورم از صغیف و جگر خسته مانده ام  
عاشق و فانی و مدشوق سرکشی  
وام کمال گشته بکس گزاشته است  
گو غره خشمکین شود گونا گز کینه و در  
مارا چه اعتسار و اثر با وجود و است

### غزل

عشق را کام ببرد دل خود کام تو نیست  
و پیراهن و فخر پیمان و فاحش بحرف  
من دل شریفه از این نیا نام چلیپ  
آب حیوان بخور و صید تو از لذت تیغ  
آتش در سروساها بچشمه سیر و دی

درویش ره دارم و برات نام راه نیست  
کهر باک شوق مارا چندی یک گاه نیست  
کشتی مارا سحر از سیریل و ماه نیست  
گو یاب بیکان پر با این تنگ آه نیست  
آنچنان پر شد که دلهارا به لهار راه نیست  
جز دعای من کد آن مقبول از این گاه نیست  
حرف تلخی بود اکنون گاه نیست و گاه نیست  
دوستی از پر و از بایر رشته کزانه نیست

### غزل

در شرح بر خیاره آنکس من از نیست  
جانی پیش ز گوشه چشم ایاز نیست  
چشش سوس خراج خطا و طراز نیست  
و عرصه یرم که عجز شایان نیست  
حسن از حجاب خالی و عشق از نیاز نیست  
آن طاق بر و از گره فتنه باز نیست  
یک شیوه بے کرشمه عاشق تو از نیست  
جائے که جلوه کرد حقیقت عجز نیست

### غزل

صبح اسید و شب وصل و ایام تو نیست  
نام خوابان همه شب است سحر نام تو نیست  
که ز خویشم خبر از لبت و شام تو نیست  
جها بحسرت و بے آن مرغ که دام تو نیست  
یکسر چو مرا نیست که از دام تو نیست

سوز

آخرے قدر گرامی ز کد ام آب گلی  
 پر بر از ندگی قامت موزوں نازم  
 باسش در دوستی از خوش نظیری نوید  
 غزل که ز آغاز تو پائیدر  
 هر که معنی نه خیز و زول گفتار نیست  
 خار خار کوئے یارے هست کس نیست  
 بحر چشم بت بکارست و دعائے برهن  
 تو چشم یار میگویی دے گرد قبول  
 مستی و شاد پرستی سبز خندی و نشاط  
 پیش پایے گرم و سرور روزگار افتاده ایم  
 اندکے اے ناله شب بے اثرے بابت  
 مردم از شرمندگی تا چند با برناکے  
 مجلس آخر شد نظیری حال خود با و گو  
 غزل هر نفس برے و مردم  
 دار غزل و عشق افرون بنید که چیت  
 خنده بر عالم مزین کیں گریه ترخیز اکت  
 باغبان و بختل سر را بے نانو  
 عشق از نیک تا حسن بنگاه دل تابان کرد  
 ز جسم بر کائنات باب زندگی شودید و سن  
 بر کس خصلتی سخن که دار و خوشه افی روزگار  
 غنچ و امنون ز لچا کار و دریغ نکرد  
 عشق بتنگ دل مانوس هر گلشن است  
 از حجاب مشب نظیری باوه بر سجاده رحمت  
 غزل پارسا آوا بمانے خوردن سنے وانه که چیت  
 گشت دوزخ شمرے ز آتش شواش سخت  
 باسج دل نیست که روزه اکر ام تو نیست  
 یک قیامت که شاست اندام تو نیست  
 نیت یک عارف که خود ساقی و خود خوانیت  
 نقشه هر گل که در پایے لش این خار نیست  
 کبر بتانے که بند و بر بنیاں ز ناز نیست  
 تا منو شمس مرایار اے استغفار نیست  
 کار کار میلسا رانت و دیگر کار نیست  
 سایه در و پر اندام از پستی و پوار نیست  
 آنکه هر شب میشیند شب که بیدار نیست  
 مر و ست از دور بناید و گویم یار نیست  
 لاله این باغ تر مردن بنید که چیت  
 دامن از خون دل افرون بنید که چیت  
 کاشتن و است پر و درون بنید که چیت  
 صبر بیدل حمله او و بنید که چیت  
 هر که تیر او خورد و مردن بنید که چیت  
 نیت تا از روزه و آزون بنید که چیت  
 هر که دل در باحت ان دن بنید که چیت  
 غنچه برگ عیش گستر بنید که چیت  
 باوه بر سجاده رحمت  
 پارسا آوا بمانے خوردن سنے وانه که چیت  
 شمر قیامت قدرے فتنه زبالش سخت

خندشکے شکے سودہ بصبایش رنجیت  
عشق از گریہ بدل گری ریش رنجیت  
اول اباب نقاش مہر ریش رنجیت  
عشق تا بر گل سن چمن ترائیش رنجیت  
باوہ در جام حیا رنگش لائیش رنجیت

نمبر ۱۳۹

غزل  
نفس بچشم نوری عشق تو بر عایش رنجیت

ناموس صد قبیلہ ز یک حامی تورفت  
ور شہر صد حکایت بدنامی تورفت  
نام خوش تو دوسر خود کامی تورفت  
ہر جا حدیث نیک سرخجامی تورفت  
مشہور و خاص و عام بھیجی تورفت  
شرعے کہ ہو ورمہ جا حامی تورفت

نمبر ۱۴۰

نظیری اثر نماند

دل آسجانی تورفت

تا بعد را ز لب خبر و ارمے دستوریت  
ویدہ بے معرفت را و در دنیا نوریت  
سرور اغیار از ہوائے دسر محبوبیت  
در مقامے کاب جیوانست غیر نوریت  
شب سنے آپ کہ صمد کرد و رنجوریت  
زخمے از نیش عجب تبت گل ناسوریت  
گرچہ مغرور است اما جز بتو مغروریت  
جلوہ ہا و رطین عاشق است کا بطوریت  
جوئے نیش و نقش شیریں ہر مزدوریت  
بندگی خواہ پیسہ زادی منظوریت

سر کر از لف جوئے مشک بہمانہ فکد  
خشن و پرودہ نہاں بود کہ نقد و جہاں  
کام از ان یافت ز لہجہ چو یوسف اوید  
از لیے تہ بہیم خضر و ہر آب حیات  
سرمد و چشم بلا غمرہ بیابانش کرد

غزل  
نفس بچشم نوری عشق تو بر عایش رنجیت

رفتی بہرم غیر نگو نامی تورفت  
اکنوں اگر فرشتہ نگو گویت چہ سود  
ہم صحبت رقیب شدی از غرور و خشن  
یاران متفق ہما انکارے کنند  
زندے کہے فروش ندادیش و رویہ  
بر و از رخ تو رنگ حیا باوہ ہوس

غزل  
فارغ نشیں کہ خون دل آسجانی تورفت

بیچ را زان ویدہ صاحب تیران و ریت  
ہر کہ از معشوق غافل گشت ازت دریت  
گل گریہاں چاک و زکس مست رفت ازین  
بر و یہ میزاں ہرگز نئے میرو کے  
چوں سرائے کارواں کا بہت و نیاز کرد  
سینہ و ارم کہ از مرہم جہت میشود  
بندہ کہ بیباکی کہ و از خداوندی بخش  
پر بجا کہ عشق اینجا لاف رفت میزند  
کو بہن را خود بناخن سنگ میباید پید  
عشق یوسف را ویں سو اہدیشاے قوت



گر ثوی گر عرش اینجا لاف رفعت میزنند جلوه داور بطن باهی مهت کاندز طواریت  
عافیت خواهی نظیری بسته خدای مشر  
از نتاج حسن اگر حور از ملک مستور نیست

## غزل رولف انشمار

نمبر ۱۴۱

عطاش را نه توانست نه خطا باعث  
اگر چه رزق گداز پس نیگروه  
غزل در دو کباب آب او در قفا نشست  
جئون عشق بتقدیر بودن چنگم  
براستانه پیرمغان رسد خواهم  
خراب دست چنین میزیم بنیدانم  
لیم را و معشوق اگر کویم نکرده  
عجب ز هست درویش اگر قبول کند

بس است بر کرم ناله گدا باعث  
مقدور است که میگوید و دعا باعث  
ببین که شود که برود شد چرا باعث  
پوشه گل که شدیم است شد صبا باعث  
تو که سبب نشوی مشهور جزا باعث  
در آمدن من شد چه مدعا باعث  
سختش بر نشو و نج و کیمیا باعث  
سداوتی که شود سایه بهما باعث

## غزل رولف انشمار

نمبر ۱۴۲

بر طبع ساده زود شود خوشنودار بحث  
پنجه کیم میباش چنان که پی نزار  
از هر غمی بخاطر ما کیم سبب ترست  
آنم که حال سستی و غموریم یکیمست  
چونیم گل نیاز و قضر و راضی طلب  
حفاست بهت صدق داده اند

دار و برات طفل شکر و کنار بحث  
بیشتر عباد خاصه سازی سوار بحث  
این ساح مابرو و گداز عیار بحث  
هرگز نکرده ام یک در خار بحث  
زبان بر شیزه ام نکرده ام بار بحث  
هرگز زبانی استی نشود شتر سار بحث

مطلب گر نزد از تو نظیری جفا کسل  
جز در ضمیر کنت نگیر و تیرار بحث

نمبر ۱۴۳

## غزل ردیف ابجدی نمبر ۱۴۳

فنون حفظ تو پیغام لبشت شب اوج  
 ظهور حسن تو امیست بدور ای واد  
 چه صلح بود که حسن تو با وفا ایچیت  
 میاں زخم خدنگ تو الفت پیرست  
 خود مهر دل قلب کرد و غافل این  
 سر شک زرق و رنگور واسطے گمرد  
 نماز شوکت شاہاں کے نے واند  
 سوار میر کہ آخر الزماں ایمرج  
 حیاں بسر بدہ قلب عدو ہم شکند  
 مثال لذت اعقاب جدا و انسیت  
 قبول تربیت استا و میسند شاگرد  
 بیان قصہ رزمش نکو نیستد ام  
 غنیمتے کہ من از گنج فقر یافت ام  
 سر نظیری و خاک سرے پیریناں  
 زراستان سراسر میاں کج رود محتاج

## غزل ردیف ابجدی فارسی نمبر ۱۴۴

اے کعبہ کہ دروت نشین بعباس  
 رنج منظر حسن قبول تو بلندست  
 گر بہرہ از خلق و سرشت تو نداد  
 با فقر تو علت نہ و با مہر بہسانہ  
 عشق تو مرا از دست و زمار بر آورد  
 با آنکہ زپ چشم عزیزاں نگراں بود  
 اچا ایک عطا سے تو بود کھڑو خطا ایچ  
 ریزیم دل ار بر سر ول تا بسا ایچ  
 خاک پے روح اقدس بقا ایچ  
 آنرا کہ مرا تو بلا خواست و عا ایچ  
 آنرا کہ تو کردی طلب اغراض و نایچ  
 رفیقیم و نیکویم نگاہ بقا ایچ

چنانچہ جرمہ قلب عدو ہم شکند

کونین بچکار آیدم اربا تو نباشم  
کم حوصلی از طرف ماست و گرنه  
بے دولت وصل تو نعیم و سرایسج  
از بحر نجات نشود کم بطل ایسج  
از تست که این زمزمه باطبع نظری است  
بانگ که نباشد نکلند کوه صد ایسج

## غزل رولف الحار

نمبر ۱۴۵

اصول و نای در یدیم با و از صبح  
ویر گشیم ز فیهض سحر آگاه و رین  
بانگ فتنه نشینیم ز دروازه صبح  
جامه پاره نکر و نیم پای از صبح  
رطل غور شید کند خانه تمیازه صبح  
جگر تاز و فتنیم از ناک تازه صبح  
تابیک حمله کهن غارت جازه صبح  
علم روز ز رخ بر و دروازه صبح  
بجینه ثابت و کیماره شیرازه صبح  
حله روز بهم بر زخم و غازه صبح

## غزل سروش شاه جواد

نمبر ۱۴۶

گوش گل مبدرد از مزه پینام صبح  
تا تو مرغ فکلی رام گلستان شده  
زنده دار و نفس با و صبا نام صبح  
خواب مرغ کبری رفته و آرام صبح  
دم نزد صبح حریفان که نشو و نام صبح  
صاف خورشید بود و در و نه جام صبح  
در گور و ز قنارم ز لب بام صبح  
لایعیم شبی گروم و ابرام صبح

## غزل غزل

نمبر ۱۴۷

ماده ام با و لے از، بحر عزیزان مجروح  
و دیده شد غرقه طوفان چو جگر گشته نوح  
حق و یدار نظری از سانی بتمام  
و رشب و وصل ادا کر بخشی دام صبح

بر و وصل و دواع کس و سو یاد فتوح  
 صد گناہیت کر یکے را بنو و رنگ صبح  
 گناہم از کلمات بستم بزم بزم مشروح  
 در رنگ و ریش من تو صبا بلا گرو دوح  
 عشوہ دیدم و خوش بودم از جام صبح  
 تو بہ و تو بہ ز رشتی بگریم و جو صبح  
 بانگ زو عرش کہ پاکی از مکان یا صبح

در رہ دوست ہلاک زن و فرزند بخت  
 صد بہا کہ سیکر بر نرند بر نصیر  
 گناہم از با و ہوا سنگ ببار و طام  
 بر دل و سیمہ من داغ جفا گروہ  
 نہ بخود حامل پیاں محبت کشتم  
 صالح و طالح اگر جملہ چو من و او چو من  
 سوے رحمان علی اعتراف تو جہ کرم

در صحبت ہمہ بر روے نظیری بستند  
 بخود اسے فاح ابواب و رنگن مفتوح

نمبر ۱۳۸

## دیف اخیار

غزل

کہ یا تو نتوان کرد و نہای گستاخ  
 کہ من نیز ندیش گل را نشان گستاخ  
 یا نیلکش قصد استخوان گستاخ  
 کہ پیش تو تو انیم و او جان گستاخ  
 ہمیز بان کہ میت میہا لک گستاخ  
 اگر بر بند پا بر آستان گستاخ  
 بمقتضای طبیعت مدہ عیاں گستاخ  
 شادگان قدر انداز و آسان گستاخ  
 سوال زشت و غنی محنت دل نال گستاخ

چگونہ نام تو آیم بر زبان گستاخ  
 اگر بگلشن تو بے پناہ آمد  
 ہر ارجہ کہ در راہ تو شہید شود  
 باب خنجر جلادہ طہارت ما  
 اگر سوائے از آن لب گینم خیر بخش  
 بکعبہ سجدہ عارف بکنند قبول  
 خرمات حرم گاہ ہائے معبود اند  
 عجب کہ جان سلامت بر نہ مژواں  
 چگونہ حسرت در ویش پارسا ماند

نمبر ۱۳۹

## مبا و صاعقے نیازی

غزل

چہ سو و از حرم امن و خواب گاہ فراخ  
 بنور خست زبایوں کے بنوہ بکاخ  
 کہ شگ تفرد ماں سے پر انداز شراخ

چونیت حد کہ بیا تیں ہم سے گستاخ  
 نزار جائے زبروں میزند اطل حیل  
 شمشہ لہو سراپاں ہم چہ و استیم

ز دام و دانه صیاد مرغ می نالد  
غبار شکر یا جوج غم جهاں بگرفت  
زیج حیلہ ز پیش اجل خلاصی نیست  
چنان رسیدہ جراحیت بدل کہ ویدہ نہ وید  
خبر نداشت کہ بر سیخ میکشد طبایخ  
کہ گفت سہ سنگدہ سے شود سوراخ  
زرگ اگر سبجہ پوست میکند ساماخ  
نہ زخم حاوئہ زونا گساں نظیری آخ

## غزل ردیف اللہ ال نمبر ۱۵۰

پروہ بروا شتہ ام از غم پشانی چند  
ز اس صنیعیاں کہ وفا داشت و بریں شہر سیر  
سرو سامان سخن کردن این جہم نیست  
بس خرابی کہ بیکد جگر مان نشناست  
کشتہ از لبکہ فتاوند کفن نتوان کرد  
ایچ دل راستم حاوئہ محبہ روح نکرو  
ایچ کس را سر پایے زوایام کہ ما  
بر عمرت طبعی بخت دل آرم بیرون  
چشم بر فیض نظیری ہمہ خواباں دارند  
غزل کاس ویش نگداوا شتہ سلطانی چند

شمع را ز ندہ ولی در شب تار آخر شد  
شاخ سرکش شد و دست ہمہ کوتاہ باند  
عند لیب از لہر اید بقبض معذور است  
خلعت و سر باندازہ حال اکنون نیست  
بچو وینار کہ در پای کہ سماں افتد  
کمر اند رنگ حنا بود با لطف جهاں  
فکر نا اندہ امنیت کہ سال گذشت  
نقش رخسار تو بر صفحہ جہاں گشت رقم  
روز عشرت ہمہ در خواب و خمار آخر شد  
چو رگل چین و نزاع سر خار آخر شد  
گل یازار بنو مذہب سار آخر شد  
چرخ رار شتہ ہم رونت وید آخر شد  
کس نفرت از چنگل شارب و شمار آخر شد  
سروستے نفشا ندیم و تخار آخر شد  
غم آئیدہ ہماں بود کہ یار آخر شد  
پروہ بر یک طرف انداز کہ کار آخر شد

غزل شاہداں گوشت چشمتے بہ نظری وارند  
بمهر ۱۵۲ سرچہ دل حیدر میگرد و شکار آفرند

دو تے زے نژاد گے صد شور و شر نشد  
ایں رسمہائے تازہ و حیراں عہد نشد  
باز این چہ آفت رست و جنت ایہدا  
بہر وہ سرگز کہ آفت نشد ایم  
رستوا منم و گرنہ قصد بار و رطم  
و شکار مار کج گرہ و رگلو شود  
شب زندہ وار باش کہ تاپیت تریش  
در صدر چوں حصہ بنو آستان گزید

غزل بس نغمہا بکوشش نظری ہوس کشید  
بمهر ۱۵۳ وراز دروں بہبت و پیروں در نشد

قاصد و لے آذر وہ تراز آبلہ وارو  
کس نغمہ نیفر آفت لب چشمتہ ہواں  
شاہد کہ شو و جلوہ گراں غیب جلالے  
معشوق جلیل رست و عینوار نہ بگویم  
آہوے بفر آفت نکلد و رہمہ سحر  
ور یاش ہی باید و و طرف بکشد  
فارغ نشوم یک نفس از بندگی عشق  
بے باد و کھم مستی و لے نشد زخم فوق

غزل چوں گشتہ و مانا گشتہ بخت است  
بمهر ۱۵۴ و نظری صبا وارو

کمال عاشقی حیرانی و دیدارے آرو  
نہ رشک خود فروشاں میکشد نماز کم نہاں  
لوہر خواہ او قضا چنانکہ فیروز می شود روز

چو آتش ویریا نہ سمندر بارے آرو  
زیب جن غوغا و سر بازارے آرو  
بخت ار و مہندی اختر از دیوارے آرو

بہن خط جمال یار سو واسے عجب آرد  
مسلمان عاشق رخسار دینہ والہ زلفش  
مبارک فال صبح دولت دیار بخاراں  
زخو بنیاں چہ میگونی نیز بخاراں  
ہمہ اقرار وایاں بڑوہ وانکارے آرد  
موجود ہیں کہ باہم مصحف زناں آرد  
کہ دست و پاے بخت خفتہ لکڑے آرد  
کہ اب خضر اگر حاجت شود خمارے آرد

غزل نظیری از نواز شہانے در دوست و دوستی ۱۵۵  
کہ چوں چشم بضریت بر سر آرد

چوں ابر بہاری اسیرم سایہ فکں شد  
چوں شمع کہ شہر بہر پروانہ ز تابش  
میخو است نشو و قابل نظم بیلاغت  
بے جام بہیکش و بے بادہ بہمت  
شکست نیست کہ از نیم نظر تھار برآید  
ہمایکیش را اثر ابر بہارست  
از یار و دیار کنم یاد و عجب نیست  
بر خاک درش جائے شہیداں ندیش

غزل ہمنان ہشتی محو از دودہ نظیری ۱۵۶  
نزد بہت کہ حوران چن بہت حزن شد

بگو شمع از پردین ہائے چشم آوازے آید  
مبارک ہے ہوائے گز و یار دوستی خیر  
نفل بکشاے پر کن از عنایت ہایمانے  
بساط جادوئے برہم خور و جادو نگاہان  
محالستہ اینکہ بروام نگاہ من گذر افتد  
سیرار روح در پردہ او شہ را بختہ و ناز است  
بترقیب صبوئے صحریم دیدم کہ دولت  
مساوت ہائے گوناگونست و در لڑاکا حزن  
نہا شد محرم اکہنگ دولت قدر ہرے

کہ از غربت وین زروچی عریز بازے آید  
کہ بے پال و پر انجام غ و پر پروازے آید  
کہ از تاراج حش مملکت پروازے آید  
کہ لب با حجت و رخسار با اعجازے آید  
غزلے را کہ از بے حد گندہ اندازے آید  
کہ از بالا ہا در خنک آن شہ بازے آید  
کہ بہت دوراں خانہاناں بازے آید  
بہر انجام فعلے بر سر اعازے آید  
نوا نازک بروں زیں پڑہ ہارے آید

چو شد لعل مشاق را در میان شکیبایت  
که دل میان دو و لبر ز روئے نازم آید  
نظیری  
دوستان را راز دل ناکفته کند  
نمبر ۱۵۷  
تخل کن که او خود بپسرای رازم آید

غزل  
بهوش بپیر چمن کن که شاہان مستند  
چمن سیاه کش است و صبا قدح پیاپی  
بزرگسره نهان باوہ بنجورہ صوفی  
جان و عیش جہاں حرف قاف بپیر غایت  
تو تخل خوش مرغی کی کہ باغ و چمن  
بضربت تو چنان تشنم کہ صبرم بپیریت  
ز پیرازی افلاک و اغیار و اکرام  
تو استخوان ست ز اندازہ برشم خود  
بروز نگتہ او ایسکنم کہ خلوتیست  
تو تخل بیوہ فشان باش در حلقہ دہر

غزل  
بے سیاه شدی گز نشا طوارستند  
نمبر ۱۵۸  
خسداں این چمنی

غزل  
ایں خانہ ہر سنگ سیر نور فرود شد  
فریاد کہ ہر کس با سیری فتر اورا  
غیر ست نگار و کہ بچشم دول منکر  
زین بندہ بود و عوی مستوری خواں  
سروست چنان خالفتہ و دیرکہ آتش  
اں در کشائے کشاسے عیار بند  
اخراج مثل خرم و تاراج تو زلباش  
و عشق تو بافتہ و بپام کہ عزیز است  
قرآن شگاہ تو یقیناً بپام کوئے  
غزل  
پیش دل و سینہ نامہ نظیری  
ایں پای پینش نہ بہر کور فرو شد  
شرط است کہ از غلیش وطن و فرو شد  
یک ذرہ ز خاکستر منصور فرو شد  
ہر خند کہ جولاں بسر طور فرو شد  
در واوی دوری رشب و بچور فرو شد  
فردوس بیک خوشہ انکور فرو شد  
کچھ ہند برندم بہ ششاپور فرو شد  
ویرانہ کہ نہ آفتہ ہم فرو شد  
یک سینہ نصرت حضرت ساطور فرو شد  
خوش باش کہ کم بندہ رہیخہ فرو شد

نمبر ۱۵۹



مردود و دستا نیم از ما بتر نباشد  
پروانه مرغ لیل جز زیر پر نباشد  
راست می میرود عشق کاجا خطر نباشد  
آنرا که چشم بستند راسش بدتر نباشد  
بہتر ازین کہ گفتی دیگر بہتر نباشد  
تا شکستہ صدف ما مار اظہر نباشد  
عاشق کہ شد پریشان صفا نظر نباشد  
خوبے کہ عشق ریزد سرگزشت نباشد  
زین خوب تر نظر را ہرگز مضر نباشد  
یک خانہ نیست کہ تو را از شکر نباشد  
کہ ما خیر نیابہ تا بے خبر نباشد

نمبر ۱۶۶

از شاخ ابو بر کے حاصل شد نظری  
لب تشنہ باو کشتی کز گریہ تر نباشد

گرہ کز ابروای بخت نوش ستانہ می خیزد  
شہید ز کس او ز خد دیوانہ می خیزد  
وہم بر بام تابد آتش از خانہ می خیزد  
نشد زورہ کہ بر دوزخ ہم پروانہ می خیزد  
کہ در کاشانہ می آید کہ از کاشانہ می خیزد  
یکے دیوانہ کے کرد و یکے فرزادہ می خیزد  
شب آنر گشتہ و افسانہ از افسانہ می خیزد  
کز کس آب و زین صد خرمن ایکانشہ می خیزد

نمبر ۱۶۷

گر گاہے نظری کے کند آرام گاہ اینجا  
جنوں از سایہ و بوار این میہ انہ می خیزد

سہرچو سہم بہر جاد و حیاتم وادند  
گرہ کہ دم ز شکر خندہ بنا تم وادند

ماہیہ بدشا نیم مار ایشہ تر نباشد  
از لب ہر دلی نیاید از عشق باز  
تاراج و پیکان اند آوارگان مستحق  
صدور اگر کشانید بر خلق گاہ دیدار  
اول نشان مروی اخفا کے کار خوبت  
غیر دزی صغفاں در بحر و انکسارت  
تا دل بجائے خوشیت وار و عنان دیدہ  
از تیغ کے ہر رسم دیدار و قتلت  
در گوشہ نقابت سیر کلست و لہیز  
ہر جبار و مسافر حرف تو از منان است  
قاصد کہ میفرستی رطل گراشت و رورہ

غزل

بزرگ و شہائے پیش مستی بہا یہ می خیزد  
چو در دے قیامت کے خیزد لب و لہجہ  
مہیا کے قاتم جلوہ در کار کے خواہم  
چراغ اہل عشق از کلبہ سن میشود روشن  
ز بس محو تصور کردن یارم عنید انہم  
سبق از یک ورق لیل و جنوں ارجا است این  
از شرح قصہ نارفتہ خواب از چشم خاصان  
بر دنیا و دین خواہی ہر شکے بر زحمت ریزد

غزل

دوش بر سود دل و سینہ بر آتم وادند  
نالہ کہ دم بہناں عشوہ خوشم کردند

تا خم چمن که عشق برآید  
که گریه بودم و چون کوه  
خواجسته گشتم که از آن حسن ز کاتم دادند  
از خضر صبا که از نوح بجاتم دادند

در دو صاف غم و شادی بن ارزانی شد  
پاره پاره جگر طور ز غیرت خون شد  
گر نه دیده تر از مغس کفای بودم  
تا مقصد بهرم کشتی مشتاقان را

غزل  
اخترم ششصد و چهل و پنج نظری نهاده است  
کس چه داند که چه عالمی در بجاتم دادند  
نمبر ۱۴۸

گوش همه کس نحو غر خوانی من شد  
دیدم که صبا قاصد صبرت من شد  
آمد بر بالین زون مهر و دین شد  
هر چند که در بند پربال زون شد  
عشق که بر سال گذر کرد و کهن شد  
مجنونی من تو به ده و لاله به شکن شد  
عاشق نشیندم که ز غربت بوطن شد  
هر جا که شدم در پی ویرانی من شد

گلزار بشهر آمد و بازار چمن شد  
تا جیب کفایم که از آن نامه برآید  
سر و خنجر که میخواست کند و شن جاس  
از ظلمت شب مرغ خروشان نشد  
پیر و در تر از باوه تلخ راست جنت  
النه و ده بجران وصال است عبوری  
تا به شوم حسن و وفا هر دو غریبه  
تا به فرا شک خودم کار خراب است

غزل  
هر زخمی که بد داشت ز ایام نظری  
که چاک گریبان شد و کس چاک نقش شد  
نمبر ۱۴۹

وای کافر بیکانه من خویش برآمد  
نوشین شکر از عقیق بنیش برآمد  
هر تیر که چالاک تر از کیش برآمد  
بهر سست از خانه عمو و کیش برآمد  
از دگرده خونین و دل ریش برآمد  
پس از همه رفت و ز همه پیش برآمد  
لیک از همه نوش و قافیش برآمد  
دل نیز و در و غرض اندیش برآمد  
و پادشاه شد و از خود و از خویش برآمد  
نمبر ۱۵۰

آخر بن آن پیچیده هم کیش برآمد  
نیش سیم گر چه سود از صف خنجران  
چشش ز کمان خانه ابرو و من انداخت  
اقبال و و گیتی بکلاه من برآمد  
کامی که بشیر و سلس و دیر برآمد  
بر خلق نگر و دید گران مر که و دین برآمد  
و دیدم ز سر تا قدش حسن و شایان  
و او هم بجان منصب هم از ی جانان  
(غزل) اسامان نشد از سعی خرد نظیری

تاراج تو دولت از پروردیش برآورد  
حقیقت اکین خود از کیش برآورد  
آوازہ آزادگی خویش برآورد  
بالکندہ پیریم کے از کیش برآورد  
چوں نخبہ شیران لجنہ پیش برآورد  
از صقل تیغ آئینہ ام ریش برآورد  
از کش کس عقل رنج اندیش برآورد

غزل  
عشق از خسودم خوب رہا نیب نظیری  
خون گرمی بگیاہد ام از خویش برآورد

برین مبارک اندکرم مغنیاں خورند  
موز قلم شہدے دہانہ منیاں خورند  
زبان سے کہ در جنت ہم دستان خورند  
کاز اوگان ز دست مبارکشان خورند  
ایں تیر ہاتھم اگر بر نشان خورند  
ترسم کہ خام میوہ ایں بوہاں خورند  
زبان پر ہواں کہہ کہ وین کارداں خورند

غزل  
ہر جا ملکیت ہر نظیری طرب کہیت  
کے مدب لان مت عجم آشیان خورند

در بزم چوں نماید کے جایاں رسید  
خود افروختیم چو سوراہا رسید  
حد کاروان کشیدے پوریا رسید  
پیغام بنیادی عشقاں ہا رسید  
اندوخت ہر چہ غم ز یغیاں ہا رسید  
حسن تو شود کہ کہ غوغا ہا رسید  
ز مار ساہیب و شیر ترسا ہا رسید

یغائے تو سے بکرم و بیش برآورد  
عشق تو شک انداخت بہتاد و دولت  
حسن تو بقید دو جہاں سلسلہ فرشت  
از بلیک مرنگان تو شکستہ جہاں  
چون از تو رہید صید کہعبین غزلت  
خطامیت کہ برعکس حین سایہ فگشت  
در مصاحبت کس تو ہم چنگ کہ عظم

غزل  
درد و غمت کہ بچہ ہماستخوان خورند  
برنامہ ام محنت کہ آشفیت خاطر  
مست ایم بصلح اگر نہ گنجے بری  
میشکر آچنان کجوز کس ز دست دوست  
جائے وحد کہ شہد مرنگاں چہ میگویم  
چشم مزار شہد جگر و رمین لبت  
ازادگان بجائے رسید و ماہاں

غزل  
مجلس چو بشتک تناسا ہا رسید  
دلال عشق تو خوش بیدار دستاں  
دی غندہ بر لہجہ عبت و روش ویش  
بال دیز از ورازی منزل نبوتیم  
آموخت ہر چہ عشوہ ز گیسو ہا رسید  
کوگر ہم پیرہ شب از خواب حیت ایم  
بعد از آنرا سعی تو اسب و مجاہدت

مار کجا ست از زش زخم انگاست تو  
زخمی مناستی مار را زیاده کن  
شد عالم آنچه که مناسبت رسید  
ز آن ختم که یک پیا به پیا رسید  
مشکل عنان ناله نظیری تو آن گرفت  
با و بهار و نهگت

غزل

هر بحر سلسله از پائے صبا بکشایند  
ور و نا یا فتنم سوختند اندام ز کجا  
کارم از زلفا گره گیر تو چپ و تریست  
آخراے گل گذرے کن بگلشن تا کے  
برسم افتاده دل و دیده بر انداز نقاب  
بر کج فتنه آن چشم سبید و کار است  
سیر این دانه با نیت و سلیقه ترسم

غزل

نمی توان بگویند از من انتقام کشید  
زمانه یک نفس بر مرا و نمود نگذاشت  
بزار نقش خوشم و او چرخ تا ویدم  
مرا فریب نبر و از ره ار نه این جاد و  
با و ناله حسرت یغیم ز جام و آئینه گلو  
شراب و در جز آن بیه تفاهت و سستی گرفت  
چه جائے من که بجام شراب و طره حور  
چنان نزار افتادم لبشقی نیم نقش

غزل

سایه عافیت است عقل بهوش بر چید  
و ز نظیری بے طرفه یکسو و جام کشید  
رشک من گئی ز او ای سخن رسد  
من بهر از بختی این لوز و چشم

شده عالم آنچه که مناسبت رسید  
ز آن ختم که یک پیا به پیا رسید  
مشکل عنان ناله نظیری تو آن گرفت  
با و بهار و نهگت

کر کشاوش گریه از دل ماکشایند  
بلبلان را بچن راه نوا بکشایند  
سرایین رسته اندام ز کجا بکشایند  
چشم ز کس بهر باد صبا بکشایند  
تا همه عقد گهر رود من بکشایند  
کهر باشد که زبان را بد عا بکشایند  
چشم از خویش ببندد چو پا بکشایند

که دایه ز هر طفلی مرا بکام کشید  
بهر که داد و عزا از من انتقام کشید  
تفاهت گرفت و خط سحر بر کام کشید  
عنان خاص گرفت و گند عام کشید  
که کارم از سستی و مطرب با من کشید  
که گر حلال رسید و اگر حرام کشید  
فرشته راز فلک میدواند با من کشید  
که سایه از سر کیم بهر یار با من کشید

صد جانکه انتقام کند تا من رسد  
پروانه چو بهر صفت آن بکشن رسد

تا پو کرادی کہ ہمیت الحزن رسد  
جائے بندہ کہ نالہ بگوش چن رسد  
لے کاش عمر گل بحیات سمن رسد  
وست جنوں مباد بایں پیر من رسد  
در شہدائے چشم صدم برین رسد  
ورنگس تو کس کچھ افون فن رسد

نمبر ۱۷۱

اے جان بھی ورد نظیری میسرود

خاکم از بیرون و ریزی پریشان شود  
نالام تان شود بیل غزل خزان شود  
چوں ناک بر ریش آید و رنگداس کہ شود  
ہر چہ دست مارے دیوے گیساک شود  
تأبت خود شکند کافر مساک شود  
بر سر کو تا نخواستہ دل بساں کہ شود  
آں ہم از کیفیت افتاد است بران کہ شود  
جنس مایا کیاست از ان کہ شود

نمبر ۱۷۲

نظیری قرب دوست

فنون او پدر را از سپر بگایند سازو  
محببت کجند و پراں میگردن بخاند سازو  
گرم فرزند میبارد گرم دیوانہ سازو  
کہ گاہے جنگ فرزند گاہے شاد سازو  
کہ شب با کج کلن رویا ویرانہ سازو  
نزلہ دم و ام میبارد ز خالم وایند سازو  
اگرے اندست بالائے تہ پیمانہ سازو

در راہ تو شمال و صبا ورتروند  
گر زیر گلبنہ قسم راستے نہی  
گفتند کم بقارت سمن عنایب گفت  
جیبے کہ پارہ مشد بہلاست رونند  
زا ہدیز سمنکتہ صوفی چہ آہست  
بازیچہ تو معجز جیبے سباد واد

غزل

خونم از بر خاک بیزی نقص سہاں کہ شود  
گرمی اہل محبت از دم گرم سمن است  
شور سنجی را چہ سازم چارہ نتوان ساختن  
بازوے ما و نخواستہ را کہ اندے لازم است  
بشت پازن بر سوس انگہ ہوا عشق کن  
بہنجس بر رویہ لیت کسب جہیت نکند  
داروے غم گر یہ مسئلہ ہی بندیش ازین  
بندہ نتوان کرد ما از او گاہ را بتر بہر

غزل

ہوائے گوئے او آوارہ ام از خاد میسازو  
صلاح عشق شد کہ نرم یقین نکارایانم  
قلم و اختیار اوست سمن چوں نقش ہویم  
بنافتن ریشہاں میگویم از ہم خوشاوستے  
دل از رو قبول محبم غن شد خوشاوستے  
چو کجبتک از پے بازی عزیم و کف طفلی  
نکن از بزم چوں بگاینگان بہر نظیری

غزل

چو قحط گل بود بیل باب و دانه می سازد  
مبارک سپیده بود آرم که با ویرانه می سازد  
افسون جا و دانه می سازد  
تجلی ذره ذره کوه را پروانه می سازد  
کلید باغ را که شاخ گل دانه می سازد  
فلک صد جاسو گل میگرد پناه می سازد  
پیری را گوشه ویرانه ام و پیرانه می سازد  
که شکر خنده آنرا نقل صد کاشانه می سازد

نمبر ۱۷۹

بر سر سر خار مره شسته ز جگر بود  
بعد لاله ستان کاشته در سینه و بر بود  
بر دور رخسار گاه بچوس حلقه مهر بود  
در پیر بنم ناله هم آغوش اثر بود  
پیرایه خوابم به شب زیر و زبر بود  
تا گوش گریبان نظر پر زگر بود  
بیهوش شدم پس تو با با و بحر بود  
دل بود و باں خوش که با سید خبر بود

نمبر ۱۸۰

ورودید او نقش من از دور بنگین  
که عیش بخلوت کرد او لونه بنگین  
در بنم که خوش نمکها شور بنگین  
در حلقه آسواست فغفور بنگین  
هرول که در دانه را بجز بنگین

چو عیاں شد چمن مرغ از ضرورت خانه میباید  
چو بر بام و در مردم نشیند چندان سارست  
زوشن خیل و ذیل از محبت گوشه چشمی  
حجت جز و جزوم را ز هم سبک تاب تیر دارد  
پیام تو بهاری لاله گویم ابر لاله ذری  
بچشم کم نباید و بد قدر زبردستان را  
بجز زلف پریشاں و خیال نگذر و چیز  
مباد و برگ و بارم کم اگر افشا که ام یکنجی

نمبر ۱۸۱

امشب چمن از گریه ماتاز و ز بود  
سے رست رگ و ریشته جاں از بن ناخن  
در زیر لبم گاه طرب ز مزه می سفت  
تا روز خجاست که مقصودا جاست  
او کثرت آمدن و رفتن و زخیالی  
و ز بهر شاد قد می چشم ترم را  
گفتم بدعای سحری وصل تو خواهم  
قا صد جگر من خجاست چه پیام و چه ناله

نمبر ۱۸۲

تا آنکه ز مهرش بدلم حور بنگین  
پروانه به تاب کند بال فشان  
از گریه من عشرت او تلخ مسازید  
سلطان و کذا بر و بختانه خرابند  
مارا چه محل یک عزیزان پشند

در روز سیاه و شب و بچ و بنگ  
در شرخ غلغله گویند منظر بنگ  
زانت که دیوانه بهجور بنگ

نوبیدی وانگه ز تو این تیرگی بخت  
ماوروش ویر که وایسته خطا بخت  
از صده ویرانه پیری جلوه کنانست

غزل  
گر مست نه دم وزن از عشق نظیری  
کس زوق و هوس در سر مجور بنگ

هر چار رسید سایه دولت ز ما رسید  
گلین ز مهوت و لغنه به نشو و نما رسید  
بیکشتنه مادر هر که باین ماجرا رسید  
حرفه طی بنود که ز خشم بلا رسید  
آهین بقدره جفا به آهین ربا رسید  
صد کاروان شکر به لایع بویا رسید  
لذت شد از طعام چو چشم گدا رسید  
مرسم من که ز خشم دل از آشتا رسید  
طرف انقباب غنچه پاست جبار رسید

در آستینان ما پر و بال بهار رسید  
بیل نیل شو که ناله بهجستمان  
کس ماجرا به بیل و پر و بال نکرود  
باغچه این مقام پیش از است بود  
هر کس بقدر طاقت خود بیکشتنش  
سخت خنده به ضاعت در پیش و پیش  
کردند تیغ عیش حریفان ز حشر تم  
آزار از حیرت بهیچا نگار رسد  
نه و نه که رفت زوبت مستوری صلاح

غزل  
کس و حفاظ سربق ز نهان بهر بند  
در چهره تو کار نظیری جبار رسید

بر سر اتم بلا از طرف زور آورد  
خزین حاصل کرم گردانه مور آورد  
کس پس از مرگ چار به بر سر آورد  
خلعت سلطان بر سر بگلش مور آورد  
عشق و اتم بر سر بازار سوز آورد  
بیل و پیروانه را بگرد ج و بچ آورد

با تو عالم فتنه چرا هر که در سوز آورد  
تو غم و آس و خاک من بکیر رسید  
آنکه گشام ز دیگانی عشق بالین نشود  
عشق و آتش کینه هم ز غوشی محالست که بکیر  
نه پس بنگاه هر سوای من نشد  
حسن بچل بر تنه بد بکیر ز دیگانی شاد

غزل  
نور از تو نظیری  
نظر غزل بهشت ادا دل غیا آناه و سیکر دو

ز کاف و شہائے مرثگان تو بر غول و در دام  
 و لم را کرده وقت خوش و زنگ لزم از دستش  
 تو کہ بر ہمنی سودا کے دل نائے زیاری  
 وریں مدت غم حیراں عیش بخود پسند و بیم  
 کس این بے اعتدالیا حذت را کجا گوید  
 کہ گر شویم باب بحر خون آلود میگردد  
 و ہد تا یازد و نئے دست غم فرسود میگردد  
 مرا سر پایہ و نیا و دیں نابود می گردد  
 ہر انتم کہ از مرگ و دست غم خود می گرد  
 کہ عاشق پیشیت از ہر دو قاصد و دے گرد  
 بشقت گاہ گاہ ہے سوئے خود بخواں نظیری را  
 غزل جدائی دیدہ از وصلت تکی زو و میگردد  
 نمبر ۱۸۴

گے کہ وقت علاج و ماغ من باشد  
 مقیدم بہ بہت خود چنانکہ سے خواہم  
 ز طور عشق ہمہ کار عقل در یگر شد  
 مشو بخویش مقید کہ مرغ ز بیک را  
 سفر گزیں کہ نہال اول ار لول شود  
 چو فدہ ام ہوائے ورتو بازار لیت  
 ز لبکہ جامہ ز شوق تو پارہ پارہ کنم  
 توان ز نامہ من یافت اشتیاق مرا  
 ز نالہ بس نغم زانکہ کم رسد آسیب  
 نسیم در بین و نافہ در خن باشد  
 نہ بہت پرست نہ تنگہ بستان باشد  
 چو آصفی کہ سیلالتش اہر من باشد  
 خطہ کہیب کہ مشغول خشتین باشد  
 زمین غریبتش با خرمہ از وطن باشد  
 کہ دور کردی من رنگ سخن باشد  
 بہر چه پرست ز ہم چاک پیرن باشد  
 عیار شوق باندازہ سخن باشد  
 بر آن دست کہ مرغ صغیر زن باشد

غزل چو شاخ گل بہ مرغاں سرود کہ گوش شوند  
 کہ بلبلہ چو نظیری دریں چین باشد  
 نمبر ۱۸۵

آنرا کہ قبول تو خیریدار نباشد  
 از قیمت یوسف نشو و تکبیر ہو کم  
 گو یا تو بروں میروی از سینہ و گرنہ  
 از زکس مخور تو در بستر و بالیں  
 از جاو و حسن تو کہ در پیش جالت  
 غم یار من و بخت سراسیمہ کہ این غم  
 آن شعلہ کہ افتد خن و خار نہ عشقت  
 وزین کہ پتہج و لشش بار نباشد  
 ہر چند خسیریدار سیار نباشد  
 جاو ادین کس این ہمہ دشوار نباشد  
 بر یاکے رود فتنہ و بیدار نباشد  
 بر خاک طہید عہد و گرفتار نباشد  
 اگر از تو بود چوں ز منش عار نباشد  
 ہر سوختہ زین شاعر خمر وار نباشد



غزل

باور و تو از کس نکلند یا و نظیری

نمبر ۱۸۶

دو شمع سر و دلی افکار برآورد  
 امسال در اشک صلاح دوم زدم  
 من تو به نیاورد و هم از کعبه که کافر  
 تنه‌ای مرا راه زو از بوی عیش  
 رخسار که اندر ره ما برکت یا غور  
 بد کرد و بسا هر که در غلوت مازو  
 چون کباب خرامنده پیر که گذشتی

کاهوز جسم مرغ ز گلزار برآورد  
 زنگ سینه پار و گل پیرا برآورد  
 بت را ز گردن خسته تختا برآورد  
 بس شیخ که از خرقة زنار برآورد  
 صدر رنگ گل از گوشه دثار برآورد  
 مار از سراپا پرده و پیرا برآورد  
 چو لان تو طاف ز رفتا برآورد

غزل

لب لب سر که بزد بر در افلاک نظیری

نمبر ۱۸۷

بخاطرم گنگ گشت دست و من شد  
 چو خان عمر گشتت عهد را بنیاد  
 مرغ اگر اندم مضطرب ز آیت  
 در اشتیاق تو چندان صنم صتم گفتم  
 سراز غبار تو گفتم بروں کو اتم برو  
 کشید بر سر و یوار بوستان دلم

دو دلچ شیر و شکر بود سنگ آس شد  
 ز هر طرف که می وزید روزن شد  
 چرخ دیده نمیداشت قیر روشن شد  
 که شرمسار ز خود زاهد و برین شد  
 کت پادشاه حجب و دامن شد  
 که گل بلبل ازین بلبلا بشون شد

غزل

لب لب سر که بزد بر در افلاک نظیری

نمبر ۱۸۸

ای کعبه را بنام بیاطل نهاده اند  
 در مانده گشته است باین کار و بار عشق  
 زیر گل چه دیده اند مگر حاملان عیش  
 قلزم بشود فتنه و عاں نشسته تلخ  
 آه این چه دوستیست که سر با کسی یکدگر  
 خوارم کن که رنجین آبرو کنی را

بس معنی جمال و برین گل نهاده اند  
 هر سو هزار عقده شکل نهاده اند  
 کز رخ راه پای محمل نهاده اند  
 زین آب زندگی شربا حل نهاده اند  
 خوشایان بریده دره قاتل نهاده اند  
 با خون صد شهید و متحایل نهاده اند

مستان قدم بزم تو غافل نهاده اند  
شاهان که خواں بد عوت ساکن نهاده اند  
حسب مراد دعوت ساکن نهاده اند

مهر ۱۸۹  
گردن بنه به تیغ تطییری که عاشق  
بر سر کلاه مردم ساکن نهاده اند

بر سر که پوشیار بود اعتراض نیت  
بنامی رخ تمام که شاهانه چیده اند  
در بزم خلعت هر گونه چیده شد

غزل

اجابت از دور و بامم با سماع آید  
بنار ذره و پروانه در سماع آید  
که گر خموش شوم بر سر نزع آید  
اها نیت ست که خود بر سر سماع آید  
چنان رود که مگر از پی دواغ آید  
سریت آنکه ز بوسه گلش صلیح آید  
که بنده که مطیع تو شد مطاع آید  
که ذره در نظر از سستی شماع آید

بدل ز شوق تو چوں ناله در سماع آید  
میت در خم شوقم که گر بچویش رود  
چنان بنالاش من روزگار خوش دارد  
به بیع عشوه برسم جان که دست نازم را  
بجاست ناله مرغ چمن که گل بشتاب  
چنان فانه بلبل برسم به در و سرش  
سرا از اطاعت فرمان کشم جم و گه را  
نموده ز وصال تو و نالاش است

غزل

مهر ۱۹۰  
بصبر داد نظیری سر از فریاں ده  
که غم بیدعت و چیدن باختر آید

غائب از دیده نگه خود ز مقابل برود  
آن قدر زنده نمائیم که محفل برود  
پاییل ره و سطل کون تنزل برود  
بچرخون بکل از گردن قائل برود  
هر که از حننه ازین در طباحل برود  
سهم جا سمر نه نمایاں ریش چو در گل برود  
آن وهد کیسه بطسار که غافل برود  
قطره خون نلزارند ز بس برود

کس چون نیت که پیش نظر دل برود  
دو نیت بود که مریم بهنگام دواغ  
راه بیگانه پیش برداری که کس  
صبر داریم که این تهمت عشق از سر غیر  
قصه بالغ بر زبان وطن خواب گفت  
نکوئی دوستی آمد بدل دشمن دوست  
مرد عاشق نذر دل تبا شایه جاس  
سرچنان تو کردم که ز بس خوشخواری

غزل

مهر ۱۹۱  
من و آزار نظیری ز کسم طربساده  
بزیان آید از انجم کلاه گرد دل برود

پزیرست غم یار ما ندارد  
 عیش تو غبار ما ندارد  
 ما چہرہ بخون کنیم گلگون  
 مشاطہ ننگار ما ندارد  
 چون شعلہ ز سوز آئینہ رویم  
 ہم ابر بہار ما ندارد  
 بس بوی بہر و گل کہ دستش  
 زخم سحر خار ما ندارد  
 ما عر بدرے کنیم بسیار  
 مطرب سحر کار ما ندارد  
 آئینہ بعیب ماست گویا  
 عیب آئینہ وار ما ندارد  
 ہر نامہ کہ دل بے کند خون  
 پیغام دیار ما ندارد  
 خوشحالی روز وصل دیدیم  
 شوق شب تار ما ندارد  
 ایں غم کہ ملال آرد از کسیت  
 رنگ غم یار ما ندارد  
 بے نام و نشان خوش است مرغ  
 کو نالہ زار ما ندارد  
 گردون مہ و مہر دارد آما  
 نقدی بعبار ما ندارد

غزل  
 غونا بہ کشیم ما نظیری  
 مے عشرت کار ما ندارد  
 نمبر ۱۹۲

من آں صیدم کہ سرکس را نظر بحال من افتد  
 ز بس زخم و لم کار سیت و دہن بال من افتد  
 شگرت خوش بر آید کہ خود از منزل بڑی آئی  
 بگاہت جانب مرغ مہاک فال من افتد  
 نیم مرغ کہ بس دشوار باشد صید من کردن  
 ز بس سستم گرہ از بال من مہال من افتد  
 از اں ہر جسم کہ ہر گہ عقدہ و پیش چرخ آید  
 بزور اں ماہ من مانند گردش لال من افتد  
 بزور در نامہ ام اسے ابر حشر از کرم برستے  
 کہ مے ترسم ملک را چشم بر حال من افتد  
 بقاتل خون خود پیش از سوال حشرے بخشم  
 کہ مے ترسم کہ در در ماندگی از ہال من افتد  
 مرا گستاخ گوینا مست در مجلس نخواہ شد  
 کہ دامن بند حسرت ہر زبان لال من افتد  
 مراں از گوشتہ چشے کہ از عالم ہیں دارم  
 کہ در ہر شادی و غم قبلہ آمال من افتد

غزل  
 بے پر شوق سے آید نظیری کہ بے ترسم  
 سبے ناگہ ز طاق از شوق استقبال من افتد  
 نمبر ۱۹۳

فلک مزدور ایسے تو باشد  
 لواز و ہر کارائے تو باشد  
 جہل تنگی کم دل خوش ہمیشہ  
 کہ نہنا جائے غمہائے تو باشد

کہے ترسم درد جانے تو باشد  
سر خارے چہ در پائے تو باشد  
نگاہ کار افتدائے تو باشد  
عتاب گریہ فرمائے تو باشد  
کہ معنوش تمنا کے تو باشد  
کہ رہش بر تماشا کے تو باشد  
کہ دردے نوش صہبائے تو باشد  
حریف بادہ پیما کے تو باشد  
بسبب از کے کہ سودائے تو باشد

نمبر ۱۹۴

نظیری زندگی درد دل جو  
کہ درد تو مسیحا کے تو باشد

غزل

مرقع تاکد میں خار و خار را رنگ افتد  
قبلا بر قد سرو از پیراں کو تاہ و تنگ افتد  
شرارے لعل گرد و ہر غور شیراز رنگ افتد  
مبا و آئینہ رافتست کہ در حکاں رنگ افتد  
بہر از نو مسلمان کی کہ در قید فرنگ افتد  
الہی آیتے در خانہ ناموس و تنگ افتد  
بہنرل کے رسا نہ مرد را ہمت پونگ افتد  
کہ در ہر کام حد جا راہ بر کام تنگ افتد  
نہ شورے بے عزاید نہ شہدے بشیرنگ افتد  
کجا در دو در چرخ و گردش انجم و رنگ افتد

نمبر ۱۹۵

نظیری بہر خط بقی مطیع نفس گردیدی

چہ نصرت در گذر گاہیکہ آمہ یا تنگ افتد

صلیٰ مصلحت پے جنگ و راز کو  
بر من بقدر مرتبہ عشق ناز کو

نیب زارم ز خود ہرگز دے را  
نشد مجسروح منہرا تجو اہم  
میں کا شفقگی در شور آرد  
حریفے کو خسرو باز پیچہ سازد  
ہنایت نیت طو مارا دے را  
کہ درت نیت کاخ سینہ ترا  
گل صد رنگ میروید از آن خاک  
حکمر ہر کہ پیش از خواب خیزد  
دو عالم نقد جاں پر دست دارند

پس از نہ مہ جہاں او من عیشے بچنگ افتد  
تختیں جامہ بہ اندازہ حسن تو بیریدند  
بعشق رویت از دل ارغوار و لالہ پیہنم  
فلکذہ دل خراشہائے رنجتر خستہ و زارم  
ہیں از وارستگی در قید زلفش تازہ قنارم  
ز حسرت سوختم و ز شرم و دے بہر یادوم  
ترقی در توجہ کم شود عشق مجازی را  
تمنائے پھر سرکشتم ام دار و بدیہاے  
جنیت وار را ہند اندہ و فوق جہاں باہم  
مہیشہ پو آہستہ خط پر کار و کارم

غزل

آند رگ لعلی در دہ جنگ باز کو  
شد عمر و سر گزانی اور طریش

با دوستان تغافل دشمن نواز کرد  
از دوستی دشمنیم بے نیاز کرد  
هر کس کشود و پید هفت فراز کرد  
از تو نمیتوان بخطا احترام کرد  
بر کعبه می توان زبده سوزان کرد  
شد بلند مطرب حسن تو ساز کرد

خود را بکام دشمن خود دید آنکراو  
عقل منظم با نبیند دوستان نکند  
چشم طبع بدوز که در قسمت کسان  
صد سحر از کرامت لعل تو دیده ام  
هر جائے بینم از تو سزای پرستش  
صوت تو از ترانه ناسید برگزشت

غزل  
کوتاه دید محله خواب دراز کرد  
طبل وجود عیش نظیری بهم نهد  
نمبر ۱۹۶

خرد و فرسایم ز بخش زاب و تا بم اندازد  
چه دانستم که دوراں در کف فلام اندازد  
که خالستر بجائے بستر سخایم اندازد  
فریب طبع روی در شراب تا بم اندازد  
نیفتم در خیال خود که در گر فام اندازد  
شبنم بیدار وارو روز ما در خوابم اندازد  
بهر صبح رشک پر تو هستم بم اندازد  
بنزد صاحبان در گوشه محرابم اندازد  
شبانم پر دروتا در کف قصایم اندازد  
کسے خوابم درین طوفان سخت سایم اندازد

کیه قلم بوس هر روز در سیاهم اندازد  
ز رصافی بدم از زب و رنگ طبع بیگانه  
ز سلطان بکنج کفنه افکنده تقدیرم  
ندارم مستی طاس اگر هم رنگ طاسم  
بخون سرگشته تروام و لے از حرنه و دلا  
حیات و مرگ خود چون حامل انسانم  
چو مرغان سحر خوانست از بس فون فریادم  
اوانا کرده فرض صبحم تا چند مخموری  
بعیش و ناز نتوان تکیه بر حسان کردم  
غیظاں از لقیق سخت در رفتن گرانبارم

غزل  
ندارم شورش فون نظیری اشکباری کو  
که چوں شکر در آتش چو نمک در آبم اندازد  
نمبر ۱۹۷

چشم با دوست کم بروں نهد  
رخساره از قسم بروں نهد  
جبهه بکرم قدم بروں نهد  
لشکر کاغذ قسم بروں نهد  
راه از دیده رم بروں نهد

دل با هوش و م بروں نهد  
در کشد بحسره غم عاشق  
دل اسرار ہیں حدیث قدیم  
چپ نوشتند نامه حاضر باش  
منکر آن نگاه وحشی را

نگہ از چشم از برون آید  
 این خشم از بہر مرگ شور جہاں  
 بدہ آب خضر کہ دور رود و نشت  
 مرد با پد کہ نسکہ یار از دل  
 بکنم جان شاد و ماں گوی وہ  
 نتوان کم ز پیر تر سادہ  
 زلفش از پیچ و غم برون نہد  
 غیر نیل و بقیم برون نہد  
 خاک جزہ خجام جسم برون نہد  
 تا زید نمیدم برون نہد  
 تا رخسہ رنگست غم برون نہد  
 میر و از کف خشم برون نہد

نمبر ۱۹۸

تظیری را

اگر نگہ بدستم

غزل

جہاں جواں شدہ عقد بہارے بندو  
 ز صنع لثو و من آب و خاک لوان شد  
 نکاح باغ و بہار است و ایہ بستان  
 چمن ز صوت بلند ہزار ہندار  
 ازیں حدیقہ چو گل زد و بایدش رفتن  
 مسافران چمن نارسیدہ و رکوچند  
 ز بے شباتی گل بردخت پنداری  
 گئے کہ دامن صحرا ز لالہ رنگین است  
 چہ عیش و سور متیر شود ز دورائے  
 وصال شمع چہ مہلت و ہد بہ پروانہ  
 ز دور چرخ چو امید ناں بگردیم

نمبر ۱۹۹

مستاع بخت نظیری نیافت در غربت

غزل

شاخ گل صبر ہند بیل حکایت سر کنند  
 روز عرض آید کہ ہر کس برد خود و بر کنند  
 لالہ خونیں ز خاک کشتگان سر بر کنند  
 بیل شوریدہ را سمرنگ خاکستر کنند

باز ز گس را گلستاں صاحب افسر کند  
 غنچہ گر دو سبز منظر سبزہ ز نگاری قبا  
 از گلستاں برد و پد تاک سے شوریدہ وار  
 حن گل بر تے بیتاں افکند کز تاباں

شاخ گل شد پنجه آذر که بر رخم خلیل  
جلوه شور انگیز باشد سر که آید در سماع  
ترسم از مخموری ساقی که بشکام صبح  
بر تن رنجور سودا می وزد با و بهار  
صیدم دامن کشاید حله عطر آگین شود  
سبیل اسرار میرود که از راز سپهر  
در روانی گویند طبع نظیری شد چنان  
کاخچه آید در ضمیرش ثبت در دفتر کند

نمبر ۲۰۰

درین نقش اهل با بر آب جو بستند  
چو موج روی هوا بر سر آب میرانند  
مهرس حال که این مطربان چاکدست  
بخت جان زوم این سفیناں گویی  
نه عاقبت که تن در وجه بخت خاک  
بکشت وزرع هر حساب رسیدگی  
مخور نامور این عین نام کین خانان  
بنم لباز که از بس نشاطی ایام  
درین جزیره جمال میسر ایم شعر  
ازین جهان دلم آماوه گر بختین ست

نمبر ۲۰۱

نزار نقش درین کارخانه در کار است  
بگیر خورده نظیری همه نگو بستند  
افسانه شیرین مرا گوشش نکردند  
یک خورده گرفتند پس از نکته بسیار  
ماروزه ازین مایه بر خنک کشا ویم  
معلوم شد از مستی با وصله ما  
باید بصافیت چو بوسه که درین راه

صدخ چشمیدم شکرت نوش نکردند  
گشتم فراموش و فراموشش نکردند  
در کاسه با جره سرچوشش نکردند  
داوند بخت است می بهوشش نکردند  
یک چاه ننگند که خوش پوشش نکردند

تا کو کب آن صبح بنا گوش نکر دند  
سیر بمن غمزده همدوش نکر دند  
سویم قیچی از تیر شب پوش نکر دند  
ز آن سبیل خوش بوم در آغوش نکر دند  
آنرا که بے تر زنی دوش نکر دند

غزل  
فریاد ازین شوق که در جان نظیری  
تمام دوش از زمزمه خاموش نکر دند

بجد عشق رسد میل چون زیاده افتد  
خوشت عتیق اگر کار بر مراد افتد  
بلاست جنس گر انسیه در کساد افتد  
نه یوسفم که خسریار بر مراد افتد  
کم است آدم مغلس با عتدا افتد  
کشاد ده که همه کار با کشاد افتد  
که هرگز تو بگوئی زیافتاد افتد  
که تا زیاده بر آید که تابیا افتد  
بشرینه پده که کافتاد افتد  
جو طفل شوخ که در قید استاد افتد

غزل  
حذر ز آه نظیری که خاماں سوز است  
مباد این حسن سوزاں پرست باد افتد

بگو تر که نیا مو خند مسرور منند  
که بر طبع منظر مهر را گذرند منند  
قبول صحبت صا حین لال نرند منند  
که گل دهند بجز وایه و یک شرند منند  
دو اچو وارو که تلخت کیشکند منند  
که طعمه ز غشت خوشگوار ترند منند

در حلقه شدم زان خطر رخسار قرینم  
اشجار چمن دست بهم داده ویا راں  
جانم بره پر دگیان سحری سوخت  
خون نابه میو آمده بر جیب و کنارم  
امروز نه رحمت که لب تشنه گذاردند

غزل  
بوس چو دیر کشد شعله در نهاد افتد  
نشاط صحبت فراد رشک خبر دشت  
لبشیر و بادیه فر سودم و کس نخوید  
چو قیمتی بنهم روزگار بفروشید  
مراد است تنی گشت نقاب سپرد  
خدا نگ غزه گره بر کمان ابر و چند  
عنان دل ز ملالت تناب و دستم گیر  
ضمیر روشن تو لوح خود و اثبات  
چو ذره خلق جهاں در هوا میگذرد  
شتم ز سبیل بند زمانه کاسته شد

غزل  
مباد این حسن سوزاں پرست باد افتد

بمنور راه نگاهم ببال و پرند منند  
خراب ترکس سنگین و لال مسرتم  
ز غم بگونه زریں شدم چه چاره کنم  
ازین کشاده جبیناں ثبات عیش مجر  
بزم ریاس بساز و جو حلاوت کام  
ز خوان به لغت دوران صفا به دست ده



بد رو سوز که بر بستر آب غنابت  
چسبید یا دور رفیقان کز نیم صبح بود  
مشال مالک و دریا و حال مستی زرت  
سزد که مقنعه بر سر کنند آن مردان  
بغیرت زدگی و قف جگر نهند  
که تشنه بر لب جو میرم و خیر نهند  
و بند شوق و لے خصمت نظر نهند  
که تاج عشق بخوانند ترک مسر نهند  
ظفر تراست نظیری که خوف و قش شدی  
۲۰۴

غزل

بهر که غوطه بدریا  
وقت شد سبز فرشت و پیر  
آفتاب از کیمین بر آرد و سر  
مسند سبزه نخل بگذارد  
همه ذرات خاک بت گرا  
حسن رنگی جهاں نموده بوم  
زاغ گر نمی بجد کند پرواز  
اصل پیر که ترک فرع کند  
دید سبیل بهار شد که جهاں  
ترو خشکی که کوه و صحرا است  
ز جنت خار و ریح خار را  
ارغوان را که خون کند سیلان

نزد و گیسو نهند  
اگر که بیک و گریه  
پنج ابرو و بر چید  
ز انسر غنچه شاخ سر چید  
تار ز تار بر کمر چید  
سیمیا را بساط در چید  
چمنش چرخ و بال پر چید  
پایه در دامن اثر چید  
بهم اوراق خشک و تر چید  
خورد و لاله در سر چید  
لاله در پاره جگر چید  
ساعت از لاک نشتر چید

بس فریب چمن نظیری دید  
از بهشتش عشاں نظر چید  
۲۰۵

غزل

عشق ست طلسمی که در و بام ندارد  
بس حله الوان بقدر عشق بر میداند  
با دیکه وزو و جد کند محبت  
بس زاویه حال مراد و لطیف رت  
آغاز جزو نم شده پایان محبت  
از خویش استی نشوم تار من هست

آنکس که اثر و یافت نشان نام ندارد  
یک جامه بر اندازد اندام ندارد  
عاشق سر سودا گری و جام ندارد  
تاب نفس صبح و دم شام ندارد  
کار لیست با نجام که انجام ندارد  
پروانه بجاں با ختن آرام ندارد

کو تہ نظریں در طلب تو شہ راہند  
ز اں دانہ مشکیں و خط سبز ندیدم  
جاں زیر لب از پا و سرش پوچکند  
سر خوش ز لبش بیش شدم کز لبش  
عریانی عمارا شرف کعبہ پہنشد  
عریض دو جہاں وسعت یک گام ندارد  
مرسخہ کہ دے در گرد و امان ندارد  
کاں نخل بہشتی مخرم ندارد  
مے چاشنی تلخی و ششام ندارد  
و رویش حرم جہاں اہرام ندارد  
حسن طبع نظیری کہ حق عشق ادا کرد  
غزل کس نیست کہ در گردن از دوام ندارد  
نمبر ۲۰۴

نہ دل آذادہ پایے بہت شود  
میتے کاں با اعتدال افتد  
عشق را پایہ معین نیست  
بہوا کے کہ در دماغ افتد  
کار را ز انگار یکشاہ  
شرم از چشم پارسا یزد  
ہر کہ بیند طلوع سخن ترا  
چوں نقاب از جمال برداری  
بہر دلی از دست شود  
کے بہت بلند پست شود  
موسن از عشق بہت پست شود  
ناقہ در زیر بار مست شود  
عشق را رخ از شکست شود  
خط کہ بر رخ و خوش نشست شود  
سر خوش از انشار است شود  
بہر چہ نابود گشتہ بہت شود

بجز در آستین نظیری راست  
کے کرم پیشہ تنگ دست شود  
غزل  
نمبر ۲۰۵

ایں کہ دل نامند چوں حرم حاصل کردہ اند  
از کہ این در و ماں بایں دلیل افروختند  
ایں گل از ہر شاخ خود روئی نئے آید بار  
در خیال قید زلف و خال ہر کس ماندہ اند  
از قسم تا فرق ناز و نوش برابر کردہ  
از پئے و نیا مشوہ بیاں درین رخ سرب  
خلق را در ہر نفس موت و حیات ہمہ مست  
روئے از میدان سربازان بگدازان کمال فوج  
ہیکلے از اضطرار چشم بسل کردہ اند  
چرخ را پر دہانہ خالوس محفل کردہ اند  
تخم یکجا کشتہ صد جا بے گل کردہ اند  
فکر دیگر کن کہ حل عقدہ مشکل کردہ اند  
خوان دعوت چہدہ اند منع بل کردہ اند  
ہر نفس نفثے پدید آوردہ باطل کردہ اند  
در لال زندگی زہر ہلاک کردہ اند  
پسے کو باں سربشار راہ قاتل کردہ اند

ناچین زلف کشت بر کنار آورده ایم  
گر و خود گروم چه بینم در سبزه کیتم  
عشق را سنگسار امر و نظیری روشت  
مطرف از گفتگویش گرم محفل کرده اند  
عشق در یانیت کشت پذیر ساحل کرده اند  
دوره ام اما بجز رشیدم مقابل کرده اند  
نمبر ۲۰۸

بغزه روز استم نہیں معاملہ نہ بود  
نصیب من ز ازل درو بجے دواگر دید  
قصور طرز نگارم تمام حسن شکست  
بیوئے من سبب اجتماع و لها گشت  
بصفی نقش خط و خال خوشنقش نقاش  
ولم ز سر و دانت بقیل و قاتل افتاد  
لبش بدادون کا تم منو و چہر آما  
فریب قول بداندیش گریہ فارگشت  
ابدر رسید و نیا سودم انچه مثله بود  
کہ برو باری ہر کس بقدر حوصلہ بود  
کہ از میانہ میں باننش مجاہدہ بود  
جنون کہ با عشت آشفتنی سلسلہ بود  
نکو کشیدہ کہ آئینہ در مقابلہ بود  
لطیفہ ز لبش صد صہ صہ زائولہ بود  
بنمزدہ کہ دواالت کہ پیمالہ بود  
رہ بودیوستہ از ما کہ چشم قافلہ بود

بنگتہ گفت خجل میکنم نظیری را  
ز قول خویش سراموش کرد این صلبہ بود  
نمبر ۲۰۹

کے ملک حدوث از قدم نے افتد  
بر دشمنائی دل رد کہ رفتگاں رفتند  
من میں مرتع ایوان ہفیکمن روزے  
زبان دعوت و تجر بہ کہ بر بندم  
مسافرے کہ بنا بود و بود خود بیند  
ولیل عشق ز سید کے کہ در ہر گام  
چناں ز شوق تو گر دید اند سرگواں  
چناں پرستش روئے تو جذب و لہا کرد  
بند کر میں خطاں سیاں کشیدہ آما  
ز سہو خاطر یا راں چناں سقیم شدم  
غزل لایسی لایسی نظیری دعا گرد شام  
کہ بر گذر کہ شادی و غم نے افتد  
گذر ز ندہ دلاں بر عدم نے افتد  
کہ طریح رندی و تقوی ہم نے افتد  
کہ در چہ راغ کس آتش ہم نے افتد  
بفکر منفعت بیش و کم نے افتد  
سرش چو شمع بہ پیش قدم نے افتد  
کہ راہ کعبہ رواں بر حرم نے افتد  
کہ عشق بہ ہماں جہنم نے افتد  
بفکر غیر ز دست قسم نے افتد  
کہ سایہ ظلم بر رقص نے افتد  
ز شوق نامہ بفکر رقص نے افتد

نہ ہر منہ کہ بود بخت از مصروفین گیرد  
 شمعے گر نہ تیر دوار و داغ پر کنایں را  
 ورق از کس چہ بختی اسی سبق از کس چہ میگویی  
 وے نقاش از نیرنگی صورت نیاساید  
 نفس تلخوت تا طعم حقیقت نیت بامش  
 ز خود گر بگذری شاہی کنی و ملک بخوشی  
 وریں دیر کہن چوں امن گرد و خاطر انسان  
 ز عریانی ازین شادوم کہ از تشویش از اوم  
 چہ راحت از وطن از آن کہ یارش و سفر باشد  
 بعد ز ندگانی چاک زو ہر کس گریبانے  
 ز بس بوسے کمال شرک سے آید ز توحیدم

## غل

وریں دیار عجب مطربان یک رنگ اند  
 ز صحن سینہ کشانید چشمہ چشمہ نذر  
 کلید شادی شمشیر غم بکف دارند  
 بدل ز لغتہ شیریں حرارت الگیرند  
 چو حد ز پریم مغف را بنگہ دارند  
 سکہ لال چو بفراک شاں و راویزند  
 بفتح یک خلش این زباہاں چو نغمہ چنگ  
 بر سر عالم لاہوت میدہند نشان  
 ہزار رنگ ہزارند این فنون سازاں  
 سوا و صومعہ را الخ فنون ہمازند  
 بگوشتن کر شدہ بخور شاں زندگانش  
 مشاطہ رخ مستند باسے و قدح اند

مقام تیز باید تا نصیب از پیرین گیرد  
 پسر گم کرد و چوں اس بابت سخن گیرد  
 ز دل جو ہر چہ میجوی کہ فیض از خوشن گیرد  
 فریب نقش شیرین دل ز دست کہن گیرد  
 سخن شیریں بود و قتیکہ از نگ سخن گیرد  
 عزیز خلق گرد و ہر کہ در غربت وطن گیرد  
 کہ اول اہرمن بگرفت و آخر اہرمن گیرد  
 گریبانے ہزارم تاکے از دست من گیرد  
 کجا بے روستے گل آرام بیل و چین گیرد  
 بوقت مرد نتواند تسکین از اندکشن گیرد  
 در ارشاد مغناں بکیر از من بہن گیرد

سخن ہر روز عالم گیر تر گردد نظری را  
 کہ مردم پیش جا و سایہ نخل کہن گیرد

کہ دل بر ندیدد راہ و بر یک سنگ اند  
 بزخمہ صیقل آہنہائے پسر رنگ اند  
 بہ لبط بر سر صلیح و تقیض در جنگ اند  
 بصوت چوں شکر شیر آہن و سنگ اند  
 بہر مقام خفیف و ثقیل ہم سنگ اند  
 بطنی نیم قدم در صحرای رنگ اند  
 بر دہوں رود کہ بر سینہ پل رنگ اند  
 ز پرودہ و گرد این گردہ نیرنگ اند  
 کہ آفریدہ و جنم صحرای نیرنگ اند  
 کہ طبع کمار کہہ نقشہاے از رنگ اند  
 کہ بر فروختہ ہر عہدائے گل رنگ اند  
 متقالہ غم عشق اند و با و ن و چنگ اند

اگر چه قاطع ز بدنند مایه بوشند  
و لیل اهل قنایه در عروج و نزول  
و گر چه رافع شر عند جان فرنگ اند  
باوج در طیران در حصیض و لنگ اند

نظری از پی این جادوای مدوب یار  
غزل که در ربودن ادراک چاکب و شک اند  
مهر ۲۱۲

بقصد هر که سوئے کعبه ناکه راهی کرد  
ببود رویه از آن شد نبضه و گلشن  
ز چین زلف نسیم ناز و بوج غدار  
ز روی و زلف تو ام سایه در خیمه خند  
نشان کوکم اختر شناس پی پیادت  
کسے چو خال ز حسن تو کامیاب نشد  
و لم ملا طقه از لب تو داشت امید  
من از ملامت مردم بعشق آزادم  
بجل بیای کی حسن تو اصح صادق داد  
ول از تو آب خور و کاروان مصری را  
تبارک الله از آئینه ششماں تو

عبادت حسری را کن شیطیری کم  
غزل که هر چه کرد و دعا های صبح گاهی کرد  
مهر ۲۱۳

گردش چشم تباں مستی من حالی کرد  
قبض در کار ندیدم چو شدم مست مدام  
پایه جبریل بکرستی خیالم نرسد  
شور این بادیه از بادیه گریست مدام  
هر که بر خوان طبع دست میازید برید  
بخور در غلبه اصحاب بکار است که حاکم  
و لم از خنده آرزو شین حرفیاں گرفت  
قصه عشق بر صفت تو طریقت طویل

دشمنی از یار بدان - خانه بر عیان

که فرو شده به پیش آمد و دلالی کرد  
دست می یافت ظفر بخت کم آتالی کرد

نمبر ۳۱۲

سروست نگار نیم نگار از گردن آویزد  
که در هنگام جان بازی بدشمن دشمن آویزد  
اگر عشق زلیخایش نه در پیرا من آویزد  
که صیادش بگاہی قضی نکشش آویزد  
هذر کن زانکه ناگه آتش در رخ آویزد  
که در هر بختی خرقه از سوزن آویزد  
که قندیل مهر و مهرش فلکست مدن آویزد  
بشکل خوشه که صیاد و ام از حسن آویزد

نمبر ۳۱۵

فریبت خال بند و برنتاب  
مراحت گریه خو برنتاب  
که برتابیدن رو برنتاب  
که بخش طاقت مو برنتاب  
و ماغت عطر گیسو برنتاب  
نگاه چشم آهو برنتاب  
دل شوریده ام به برنتاب  
جبینت چین ابرو برنتاب  
کماست زور بازو برنتاب  
عنان زانکه بایس مو برنتاب  
که سر از صوف جاس گو برنتاب

یوسف از خواجی اغواں بکسادی افتاد  
بود نزدیک که کام از لب شیرین گیرم

نمبر ۳۱۳

خوشا که بس بجوم گریه ام در دامن آویزد  
چنان در دوست آویزم بدل گرمی بپاویزد  
نثار و بویوسف و پیرۀ یعقوب روشن  
میتم کس تو بر روی تو با بلبے ماند  
گرفتم در پر پر وانه سوزم در ناله گیرم  
دل و دلم بدست طعن افام چون گیرم  
چراغ ماچ زب و فرد و محفل سر گیرم  
به بینی گر حلائے از مه و پروین مشوین

نمبر ۳۱۴

نگاهت چشم جاودید نتاب  
چو گل از تابش بر میفروزی  
لغالی الله از اس لطف بنا گوش  
چنان در دوستی تو سن غنائی  
صبا ترساں و ز دوست که ترسد  
مراج و حشی واری که از دور  
ز بس حشی غلامت رساند  
کلاه ناز نیک او سر بناوی  
خند ناگ چشم ز و از زانکه زدی  
چو عزم بدیختی خوبت مناید  
بقر و ناز تو گردن بنسایم

## غزل چو آید در میان کماک نظیری

نمبر ۲۱۶

رشح از حسن جانان ریختند  
 زان سحر طوفان بر این عشق  
 از قضا آن حسره چو آید پیش  
 رشح نوزد شد هویدا بر جا  
 از خار وستی آن نوزد پاک  
 بر طرف رنگی بگل بستر شده  
 شوی آن ریختند از سفر نه  
 و آنکه از الماس بهر جان ما  
 تیز کردند و زان آلوده زهر  
 آب کردند از دل ما پاره  
 لاله حسره و لعل آید بار  
 عکس از داغ در دل برداشتند  
 این همه گلها بے سبز و زرد و سرخ  
 جو هرے از قول شور انگیز ما  
 غنچه را دل زان نوا بجا خوش  
 رنگ هر نقشه کزان انگشت طبع  
 داغ هر سودا کزان انداخت عشق  
 رنگت بر خاست زین سودا بصر  
 اصل این فرع از زمین شد عطر پیر  
 بر جهان از عشق طوفان ریختند  
 حسره چو آید جام انسان ریختند  
 بر طرف در قابله جان ریختند  
 بر تو بے بر شرط میاں ریختند  
 در و کفر و صاف امیاں ریختند  
 قالب گهر و مسلمان ریختند  
 سیکرے از آب جویاں ریختند  
 تیغ ابرو رخ شرکاء ریختند  
 سوزش بر زخم نبیاں ریختند  
 دانه یا قوت رماں ریختند  
 کوه را در حبیب و اماں ریختند  
 بر چمن گلها بے الوان ریختند  
 از دم ما بر گلستان ریختند  
 عند لیباں را با کال ریختند  
 پاره پاره در گیای ریختند  
 چینیاں بر قصوایاں ریختند  
 مصریاں بر بیت اسناں ریختند  
 بر قمیص ماه کنیاں ریختند  
 بر بنی از فیض حسان ریختند

نمبر ۲۱۷

## غزل پای بماند باقی زین عبیر

پیراں که دفع فیض سببش برده اند  
 چون بر آنکس که نفس کرده اند سرده  
 آب در رخ جواں بزم پیر برده اند  
 نوزد بحرب الهی شمشیر برده اند

سرشته اند اگر چه بچشمیل تحسیر  
 از سال خرد و گمان نبود خوش فضل از آنکه  
 پیران ز در و تیر و سیمه کار می شوند  
 بنیای کی و غرور جوانی نماند حریف  
 فتاوی بشیب گرمی و آیدن بود چرخ  
 گنج شد با دل نازک بران سرود  
 بانوئی شوند هر چه کما فور نگردد  
 یوسف فریب گرگ مثل کجا خورد  
 چشمی چو تو شکار  
 شهباز را بدم گس گیر برده اند

غزل

چه خوست کس دل کاغذ ناسد  
 باب و آتش از سر کشی سس سازد  
 ز تیر ناله فلک را کین بر انگیزد  
 ندیم غصه که روئے ز من بگرداند  
 بچشم دل ز سوید دل ضعیف ترم  
 مبارزه که بدست سدا میس سازد  
 چه اعتماد کنم بر دور و بی غماز  
 بسعد علاقه دل بایم مقید بود  
 من آن عزیز زانم که بخت هرست  
 رساست و رست بخود که نزل من گیر  
 مبصری که ندیمان ز نظم من خوانند

غزل

دین سپید رقم قصت و حاله نماند  
 هزار قرن برین قصر مردان بگذشت

بیتا از طارم جیب بر برده اند  
 صحبت بطیف خانه نقد بر برده اند  
 با آنکه موسفید سر از شیر برده اند  
 پیران همه چالست و تقصیر برده اند  
 این قوم ره بعیش تنه و بر برده اند  
 بار گران بقامت پیران برده اند  
 آنان که بپیش لب چون زنجیر برده اند  
 رو بر بصد کردن جیب بر برده اند  
 چشمی چو تو شکار  
 شهباز را بدم گس گیر برده اند

غزل

نه ندیم من و نه اعتماد من دارد  
 هزار عریه با خاک بود من دارد  
 گمان فتنه نره از عنا و من دارد  
 عدد سر رحم که راسه بود من دارد  
 اگر چه قوت دید از سواد من دارد  
 کجا بدست ز کین و کشا و من دارد  
 که جا و ناست جهان را بسا و من دارد  
 باین گمان که سبز نقیصا و من دارد  
 متاع مصر و کرد مراد من دارد  
 قویست پشت تو کل که از من دارد  
 هزار شتر من او استا و من دارد

غزل

که کار است را بر مراد من دارد  
 اثر از مهر و خط این کین قباله نماند  
 مسائل و حکم و دفتر و رساله نماند

لحاس کو بطیف خانه و بطیف خیال کو کشته من حرف جان و طیف خا خا ۱۱۲ سخن سنانی ایجا را باقی بد



ازین مقولہ حکایت درین مقاله نماند  
خواص هر گیسای هزار ساله نماند  
بغیر روی منی در تپه پیاله نماند  
که ششتر کله مشتری کلاله نماند  
مه تمام فلک شد ز نار و هاله نماند  
ز سبزه زار فلک غیر یک غواله نماند  
کجاست خاک که داغ بر منی لاله نماند

ز باب رحم و مروت نشان چه میخوای  
ز بس مرور زمان منفعت ایشارفت  
هر آنچه صاف قدح بود و حیران غمروند  
محوئے رحم ازین گرگ ماه کنای در  
شکوه حسرت پر دیز حسن شیرین رفت  
ز جنس خویش همه صبر میکند ایام  
زین گداخته آتشین عذار آمنت

غزل  
ناله حصه تن پرور راں نظیری شد  
بیا که قمت ما و تو غیر ناله نماند  
نمبر ۲۲

عشق معاصرت دیو و آمد  
ملک از عجز در بجزو آمد  
آنکه بر کار ما حسود آمد  
عقل دلوح و قسم فرو آمد  
همه از عشق دور میزد آمد  
هر چه در معین شهود آمد  
شکل این گنبد کبود آمد  
بود هر چسب از بنود آمد  
عاری از جنس تار و پود آمد  
در رسم زود تر ز زود آمد  
شد نبشت خوش بدو آمد

عالم از عشق در وجود آمد  
در بشو کبریا عشق نمود  
روشد از صدر بارگاه شهود  
عشق بر تخت از زیر نگاریت  
هر چه ابلیت نمودن داشت  
نیست جز عشق و عاشق و مشوق  
عقل بر کار عشق سوخت سپند  
عشق صنعت نمود بے آلت  
جامه بخون درو که خلعت عشق  
عشق را عشق دی و فردا نیست  
شد جوانی و عشق و حرص و هوا

غزل  
ز و سخن بر لب نظیری جوش  
عشق در گفت و در شنو آمد  
نمبر ۲۲

حایل گریه کنم شدم که آیم تنه  
صدا او است که کسی پی بجوایم بنده  
حسرت خضر را بدید از خسروایم زود

اشک در دیده نیارم که حجابم نبود  
تیش و تابش من گرم سواش سازد  
گشتم ام پے سپر حاد و شپو چون بچ میتم

که لبش نروم تالبت بم نبرد  
 بوئے از سوخکهای کب بم نبرد  
 زودستم لبوئے بزم شرابم نبرد  
 هوس از راه به نقش شلوم نبرد  
 که ز مسجده بخبر بات خیرم نبرد  
 نه دزد باو که از پایک شتابم نبرد  
 صد فیس ساز نشاندست که خوابم نبرد

نمبر ۲۲۲

نظیری در دست

صف آبش بدینا که کشیدن نرسد  
 کابل زنگاش به طپیدن نرسد  
 که زنگ تا بر گم شهید کشیدن نرسد  
 و چین سرو چاشن بچیدن نرسد  
 دست صبا و بصیدش بریدن نرسد  
 فکر خیر ز شوقش بریدن نرسد  
 کار از حسرت باو دست بریدن نرسد  
 که لبیب ذوق اسب گزیدن نرسد  
 کس لبش به حیوان بدویدن نرسد  
 که ببال و پر جبریل پریدن نرسد  
 مالک از گرمی سودا بخریدن نرسد

نمبر ۲۲۳

نظیری در رسم

بنالم کامذراں دل ناله منطوم زه دارد  
 گدازے عشق بازی با جمال باو شد دارد  
 کس که عشق گرو شد چه پڑے گنه دارد

خوار از عجز و منزل شده ام سے خواهم  
 بکه عطر گل دل را پیشاش برکت  
 سرخوش از گردش چشم و لب میگویم  
 قطعه سبز خطش دیده ام از چشمه نوش  
 بکنم یا لب باو و فروزش بنواز  
 نیرو مرغ که والہ نکند اسب  
 بر شب از زکس قشای بکین نظرم

نیت از باو و عجز باو

نگذر و آب رزاق کام

غزل

دیده ام نیم نگاہی که بدین نرسد  
 سوئے و حش ز رنگان نرسد  
 ایچکه ذوق کاش برک جاں نخلد  
 طره بر بادش عشوہ بگزار فروش  
 رام خاطر شود اما با شارت نرسد  
 بارخ هوش شکارش چکین و پیکند  
 ندر حبسہ عارض که تشاشانی را  
 که و تحت جگر شور که گستاخ را  
 خضر لوفین باو راه ناستد و رند  
 جذب اقبال عروج بقای خدا  
 اگر از چاه بایں جاه برآید یوسف

غزل

عنان دل ز خود رانی بفریادم نگردد  
 دل و دیوانه ام را بکج و درو برانہ افتاد است  
 چه گوید کفر خند و بے باغ و نفاخ حاجت است

مرا گر هست کبرے در دماغ از کبریا کی است  
تختی جاسلے هست در سر جا کہ فوتے هست  
فیرے را کہ شہا تکیہ گاہ از خشت اندر شد  
حکا نتہائے عہد دوستی را کردہ ام از بد  
ہماں بہتر کہ نکشانی سر را ز دل مارا  
بخاک پائے گلبن مے تولید شکوہ از غربت

جباب از جوش دریا باو تخت و رگہ دارد  
بیابان شور اگر مے آور و پوسف بچہ دارد  
چنان خواہم کہ کوئی تکیہ بنویشد مہ دارد  
چو ہندو سکہ بعد از سوختن سیرم نکر دارد  
کہ حرف بجز خویش نامہ ماتہ بہتہ دارد  
اگر بر شاخ طوبے بیلے آرام کہ دارد

بیلخون غم از جاوے آر و نظیری را

نمبر ۳۳

غزل

ناوک غم جان بشکافد سینہ گر جوش شود  
سینہ پر سر تے وارم کہ از اندوہ او  
پیش شد سر گشتگی چند آنکہ پایم پیش شد  
یک توجہ از تو در کارست و صد عالم مراد  
شب ترسم ہائے غم بیدار دار و خلق را  
من ہم از فریاد خود از روہ میگردم یک  
بکبے تو جامہ جاں بر بر من تنگ شد

عشق مقناطیس گرد و دل اگر امن شود  
تا بنزد یک لب آرام خند را بشیون شود  
سر تبار کی بنام تار ہے بوشن شود  
غم نذر ام گرا جابت با دعا و شمن شود  
ہر گرا سوز و حسرت نالہ ام روغن شود  
گر بہ بندم لب ز افسان سینہ ام رزون شود  
گر گریباں را بدوزم چاک از دامن شود

وصل اگر خواہی نظیری استوق اسرار ہ ساز

نمبر ۳۴

غزل

ولم از نالہ خوش گروید امید اثر باشد  
اگر دزد ویدہ دیدہا نباشد ہر پاس دل  
ز بچراں روز مارا و رغبار سالکے وارد  
نگویم بسم اورا کشت شرم غمہ را نام  
مکن دورم کہ بس و شواریا شال نشان  
ولم تا غم یارانش نگہ روز غمہ بندی

بے آسود شستم این خد غم کار گر باشد  
محبت از تغافل سے بے جاوہ خط باشد  
نباشد در شب مار و شنی کہ صدمہ بخر باشد  
کہ صدمہ مردہ ام ویدوز عالم خیر باشد  
اسیر سے را کہ گشتہ بزم ہر یال صدمہ باشد  
بخطا شہوہ آید کہ اس جاں سودا باشد

نظیری شدم ہا شنی کہ خد تگاہ ویرانی

نمبر ۳۵

غزل

کہا میں فندہ و قیست پیش از خاکت کبریا شد

نظیری شدم ہا شنی کہ خد تگاہ ویرانی

برگزیر گل دل خسروں نے رود  
عشق از جہاں بریدن و از خود گذشتن  
مرداں بجا بعزم و توکل سیدہ اند  
از زخم عشق و برہا ہرنگ کشتہ الیت  
لذت بخواب بروہ نشاوی بغافل  
در حرف تلخ نونش لبان صد فقیہ است  
مرغان وشت راز غم دل بہر حجت است  
از لب کہ روشد از در مقصود حاجتم  
آزائیکہ گوش دل شنود و نالہاں است  
راہ و فاز تفرقہ عشق بے شکر

یار از خیال غمسنہ وہ بیروں نہیں رود  
کار و فاز پیش با فوساں نہیں رود  
یک دل رمیدہ نیست کہ از خون نہیں رود  
از خون با کجاست کہ جھوٹ نہیں رود  
وہ ہر دے کہ او شہینوں نہیں رود  
کو تاہ ہیں ز لفظ مبغضوں نہیں رود  
شب نیست کس خروش بہاوں نہیں رود  
آسم ز افعال بیکر و دس نہیں رود  
عاشق بد رس پیش فطاطوں نہیں رود  
وہ رست ناقہ ہر سر جھوٹ نہیں رود

بوسے نسیم فقر نظیری شیندہ است

نمبر ۳۲

از رہبت آج تخت فرباہوں نمی رود

غزل

سازم آن بے نیک آلود کہ بے غم باشد  
مست راحت الم کلبہ حزاں بر من  
ہر شہم عشق با فوساں نوسے بند و خواب  
بشرح ہو و اسے ولم را سر و ساماں مطلب  
و عوسے و رہ دروغ است کہ عاشق باید  
ہر کسے از تو نشائے بگماں سے گوید  
ہرگز از نخل بری کس شراب نشنید  
غیر خلاص و محبت بنو و شہوہ ما  
نکند بندہ مجبور گناہی اما  
گر ملائک ز سر سارہ بجا جبت آیند

افکنم مشک وراں حقہ کہ مریم باشد  
غم از اں خسانہ غم دام کہ ماتم باشد  
کا گے پیش شود بند چو حکم باشد  
کار است کہ چوں زلف تو دم باشد  
کم بقا تہ بر خود شیر ز شبنم باشد  
کس نہ دیدم کہ در بزم تو محرم باشد  
تخم ایں ہر گویا در محل آدم باشد  
چو رو بہ او بر آں غمسنہ کام باشد  
ادب است کہ در پیش تو ملزم باشد  
زلفت از لبت نہ بد کہ مہ عاتم باشد

از نیک حوصلگی ہائے نظیری در وصل

نمبر ۳۳

عشق حراماں اہل بکر و پیش کم باشد

غزل

کے کو شمنہ و صل ست با کوثر نے سازد

باب خضر اگر عاشق بر لب تر نہیں سازد

سرے کیس نشانگر کش ساخت ہا افسر سازد  
کہ طفلش غیر حرف عاشقی از برنے سازد  
چو طالع از کے برگشت ہا اختر نے سازد  
کہ مورے راستے بنیم کہ بال و پیرے سازد  
کے سویم نے بند کہ چٹے تر نے سازد  
وے دیوانہ دارم کہ یاد لبر نے سازد  
ہراں وادی کہ عشق اوست ہاں سہر نی سازد  
اگر خود میثو و تنگ ز خود بہتر نے سازد  
کے بر معنی یک حرف صد دفتر نے سازد

نمبر ۲۲۹

ندائیم حال شہاے نظیر سی این قدر دایم  
کہ جہز بالیں نے گر واند و بستر نے سازد

غزل

رو دواع از دل و ہجر ائم از نظر زد  
کس ز تلخی سن جانب شکر زد  
با اختیار کے جانب سفر زد  
رہ دیار بہ بندہ تا خبر زد  
کہ گر سخن رود از خاطرات اثر زد  
کہ از نسیم بخوش آید و بسر زد  
شے کہ بر سر پر کیا و نیشتر زد  
ہے خیال تو و ظرف مختصر زد

نمبر ۲۳۰

بر آستانہ رہے نا نظیری را  
کہ قدر مجلس خاصاں یاباں قدر زد

غزل

ما بازم از نصیب چہ خون و سب بکنند  
تا شہد خوشگوار کر اور گلہ بکنند  
مے بہر آرایش ما و سب بکنند  
دلہن مرا بشکلہ مگر شست و شو بکنند

کدہ بختی و سر بازی شراب عشق نے آرد  
بشیدائی مزین طعم کہ بہت از آب خاکے دل  
عجب گر آساں ساہاں تواند واد کاہم را  
کدہا میں شعلہ روشن میکند مشب چراغ را  
اگر بیگناہ نہ گرجم و شش میسوزد از ورم  
ز ریز و صل در شکم ز شام بھر و فغان  
رہ غیرت خطرناکست پنهانش تماشا کن  
برائے امتحان آرد چہ مافی را چہ آذر را  
ہماں عشقت بر خود چیدہ چیدہ نشان

سیاکہ بے تو غم از خاطر م پذیر زد  
دراں بساط کہ سن خواں عشق آرایم  
ز شہر خویش مرا شہر تو دور انداخت  
چہ میثو و چو کہ یاں رہ غریب شد  
بطبع شوق تو نازیم و آن پذیرش  
تن نزار دل بہر بار خواہد عشق  
چو خون مرده سیر رو با و در تہ پست  
دلہم بیا و تو دریا بنویسم و سنوز

آمد سحر کہ دیر و حرم رفت در و کنند  
ما قابل نشاط و شکر خنہ میسیم  
آنانکہ تنگ ظرفی مارا شنیدہ اند  
آلودگی بگر چہ ز داماں نے رود

تصدیق گم گشتند گل و باد قما کے  
کو زخم عاشقانہ کہ در جلوہ گاہ حسن  
تو کار دل بفرزہ معشوق واگذار  
حق عطائے عشق ساز بندہ را

غزل

دیگر ز آب دیدہ نظری بخواب نشست  
چند اداں مناد دل کہ غم و غصہ تو کنند

عیشم خوش اداں شعلہ افروخته باشد  
از محبت لب بستم آنکس شود آگاہ  
در عرصہ گلزار کند ناله ز تنگی  
نیکی و باورہ باز از حسرت پدید  
عناجی ما باعث آسایش باشد  
گرمی مفروشید کہ در مجلس نیت

غزل

از صدق نفس چند زنی لاف نظری  
مشکست ہمہ ضرب و جگر سوختہ باشد

زناں خم کے ز اداں بقدح آب چو کنند  
پایہ جلہ مہر سلیمان و جام جسم  
دخست و سنگ میگد دیدم معانہ  
از خود گذشتہ دامن پر ہمیر بگر نحر و  
ظرفی ہم رساں کہ مباد آب دری  
خونابہ زخم فکش کند ورنہ عاشقان

غزل

یا کایاں گذار نظری شراب را  
شاید گلے ز گشتن آیں و شست بو کنند

شب تنہاں را بدر خلوت مایہ بود  
شورش و عجبہ در شب آں زلف زار شست  
خوشین را بدیم سحر بد و مے بستم  
نالہ بر چید را گر درویش از آسے بود  
سخت سن بود اگر فتند مید آسے بود  
ہر بر موسے را با تیر و قد کالے بود

گل بخار گلو گلشن بخار سے بود  
یوسف سے ہر سر ہر کوچہ و بازار سے بود  
ہر طائر جہاں بگفت اتنا خبر مدار بود  
نہ غم پریشش نے ز جنت گفتار بود

نہ غم مدعیان بود نہ استواب ندیم  
مصر و ایران دلم راز بس آمد شداد  
بر دل خستہ من بود لگامش ہر چند  
حسن و حیرت بہم افشائے غرض میکردند

غزل  
درد وصالش بنظیری اپنے باقی بود  
دیش بر سر اس کوئے عجب سے بود

نمالہ از ہر جا کہ سے خیزد با بختلے رود  
گوئیہا ہدیہ یوسف از پیش زلیخا سے رود  
تا برگ از طفلیم ایماں پہ یغیا سے رود  
ہر کراہیکے در ہم ملکات آنجا لہو سے رود  
ہر گچا بندہ گویندش کہ فردا سے رود  
کز ویش تا میروم دل رہتہ پا سے رود  
صد گیم پٹن پس از ہر تقاضا سے رود  
خاطر شوریدہ مجنون بھرا سے رود

میروم جانی کہ غم آنجا ز ولہا میرود  
وقت جاں داؤن بد نبال جل منم چنانکہ  
متحضر ضواں اگر رکھنند ارم و ذریت  
شاید از دور سے بختا جاں فروشد سیریش  
من بخوابم رفت اما بہر تکیں ویش  
بر من اندوہ ہے بجوم اور وہ از بھراں او  
میروم نوئے ز کوئے او کہ بندری بچشم  
گر ز لوح چہرہ لیلی ہی آرو سبق

غزل  
نہر و صحرا را نظیری سوخت از آہ و دل  
میرود نو عینک پنداری ز دنیا میرود

دعا بدرد سراسر آسمان نخواہم برد  
ز رشک نام تہا بر زباں نخواہم برد  
کز میں معاملہ غیر از زباں نخواہم برد  
کہ از بلا کے شب بھر جاں نخواہم برد  
دگر بخونیش تحمل سنگساں نخواہم برد  
سر سے کہ وقف تو شد ز آستان نخواہم برد  
چہ جا کے غنچہ کہ برگہ خزاں نخواہم برد

بکشت بسوز کہ نام اماں نخواہم برد  
مکن ملا حظہ از کشتہ کہ روز حسرت  
ز دل طہیدن آغاز عشق سے گفتہ  
زا ضبط را بسو دلم روز وصل معلوم ست  
بس ست چند کنتی اسے فراق بے رنجی  
اگر نہ واسن یوسف کنند بالہینم  
باین لال کہ من سے روم بسوئے چمن

غزل  
نظیری این چہرہ بلندی و تیز پرواز لیت  
ز عشق رہ بسوئے آستیاں نخواہم برد

حسن چندے سر برل شوخی و خورانی  
ویدہ عاشق نیاید فوق از دیدار  
لذت و شناس از من پرس کلبه رخ و تو  
گرد و از جہاں داوتم معلوم شود که دوست  
و ربیایانہائے کجیم اگر با خیالین شوق  
گر یی مایع و طبع من از این بخشش پذیر

شہر چو گیرد ملکست اول بستیانی  
گر نہ اول ترک و پیدہای مرہانی  
فوق کوثر در مذاق مروی کجانی  
زبان میبرم کہ ترسم مرگ رسوائی و بد  
بند بکشاید چو سلیم سر بشیالی و بد  
صوت مطرب با دلش بگزار گیتی و بد

غزل

گل آمد و مسلم ز دل سنگ بر آورد  
ببخواسست ز مرغان چمن شور بر آید  
عشق آمد و در شہر خود این خرد و دید  
مطرب بہ ز برم خرقہ سالوس بدر کرد  
شب بخت کہ از شادی بسیار نگریم  
یکبار رعبیب و ہنر خویش ندیدم  
در راہ و فاسے تو طو لیت نہ عرضی

اشکم ز تاشائے چمن رنگ بر آورد  
یک لقمہ معنی بعد آہنگ بر آورد  
تا شہر بہت راجہ سو و جنگ بر آورد  
گرد ہبہ شورم ہدف و جنگ بر آورد  
غم حوزون کم جو صلہ رانگ بر آورد  
و جلیب و غلب آہنہ ام رنگ بر آورد  
شوخی تو فرنگ بفرانگ بر آورد

غزل

نالہ رانیت اثر کز تو شکایت دارد  
مردہ را زندہ نمایند مایہ لہجیاں  
فوق ہر مرغ باندازہ پرواز خودست  
عمل صالح و طالح بجوے نستاند  
کس چہ داند بہمہ مایہ بنا بود رود  
و فقر نالہ مارا نکشاید زمزم

در پیش تو نتوان بخش از رنگ بر آورد  
ور نہ ما گرم و عایتم و سرایت دارد  
آتش از گرمی ما چشم حمایت دارد  
عشق بازی بنمود ہر چہ نہایت دارد  
ہر کی کار تعلیق لہجایت دارد  
جنس ناپا بسبب ہم کہ کفایت دارد  
مرد در دست برد و تلخ شکایت دارد

غزل

کفر و ایمان بنوشتہ فانی نظری و عشق  
بتو کافر ہستیم کہ ولایت دارد

عشق و کفر و ایمان بنوشتہ فانی نظری و عشق  
بتو کافر ہستیم کہ ولایت دارد



در نه کس را بمن و بدون من کار نبود  
و دست آں بود که این وقت و یاد نبود  
صبح و شواله بدیدار تو و شواله نبود  
خویش من ریزی و گویند سزاوار نبود  
خوردانوس ز ما لے که گرفتار نبود  
از چه کارم بهم عزیز کار نبود

غزل  
خوشدلی کرد نظری برش مشب زانی  
صد سخن گفت که شسته اظہار بنور

چراغ را که در دست بر سر زو نگیرد  
چو صیقل حبت صیادش ز لعل تحت نگیرد  
شکوفه اقل افشانند درخت آنکه شر نگیرد  
و گویا رسد محو را مستی ز سر نگیرد  
مبادا و بیگ صد تراز خاک بر نگیرد  
حریفه اکی باید که از حالم خبر نگیرد

غزل  
نظری کوئے عشق ست این نه شاید بازی و رندی  
که گر یارے رود از دست کس یارے و گر یارے

نشاط آمدن و کلفت و دواع ندارد  
کے دوکان نکشاید کہیں متاع ندارد  
کی سحر پایہ براں پایہ ارتفاع ندارد  
کہ تو ہر ہر من و حال سے اطلاع ندارد  
کہ سر ز جام تنگ مشربم صداع ندارد  
برابر پر بردا نہ شناع ندارد

غزل  
عبث بود عده لطفش دست خوشست نظری  
کہ دام لطف کہ باجنت تو نزاع ندارد

مکس بر خوان ما عیٹے بجز ماتم نے گیرد

باعث را ندیم از بزم بجز عمار نبود  
تا شد م از تو جدا تفرقه پا مالم کرد  
سہ آسان ز جدائی تو مشکل گردید  
بہدی در سہہ جانام بر آرم کہ مبادا  
نالہ از ہر رہائی نکند مرغ اسیر  
عشق از سود زیان و دجہاں فاسد کرد

غزل

محبت با دل غنہ پیدہ الفت بیشتر گیرد  
پس از دار شگہا بیشتر گشتم گرفتار شش  
محبت بیشتر قائم شود چون آبگندہ میان  
اگر بادے وز دستان را شور و سماع آرد  
شواہ حال من غافل کہ زخم کاری دارم  
مرا این مے کہ بر داند ہوش دل بخرج خوابد

غزل

بجو و وصل تو جہاں الفت و نزاع ندارد  
بشر القروشہ جز رضا و محبت  
براں فراز کہ من میکنم عروج مقامیت  
چناں حقارت از چشم اعتبار فکندہ است  
برطل غوں جگر میخورم ز محبت بشکرم  
ز تیرگی شب انتظار شمع ایسم

غزل

نکند و دام ما غیر از شکار غم نے گیرد

نصیب دیگراں ہر خطہ رطل خیزہ لبرست  
بشیرینی محبت و رول دیگر زیادت سخن  
رضاء و بار عشق خوش بنامی و اند  
حساب اثب و فدا و بزلغہ و رہی ارم  
سرس از خاک کو گم گشتہ بابر کنہ شاید

بچام ماہجسم لوبت ماتم نے پیرد  
کہ ظرف ما از این قطرہ پیش گم نے گیرد  
سے واروئے خواہد کے رہے گئے گیرد  
شمار ظلم و فہمیدای کے رہے گئے گیرد  
دل مارا پہنچ آں زلف ختم و خم منیکر و

غزل

زہیدا و تو حرف مہر و نام و نشان گم شد  
ز مہر و لہوس گم و دست عاشق منیکر و  
محر بیت مفتی مہر و دواز قہیب و آمد  
نبالش خواہم جاوہر و دست تاہم از دست  
پس از عمر کے شدم سرشتی کہ خدائے پیش آہ  
متاع و پر اگر داریم بر بارہ اسکن زہد  
ہوس تا تافت و راز من مزاج کارہ گشت  
ہوس را در فراق محبت خواہد گراں بخت

بہر دست راستے

کتاب حسن را جزو محبت از میان گم شد  
طفیلے جمع شد چنداں کہ جا کسہاں گم شد  
چنان شوق کے پرواز ہم کہ بشت و بشت گم شد  
گدا آمد کہ صبر و قہر و جویہ ستاں گم شد  
کہ مہمونی سخن ہمد بار و دل زبان گم شد  
بہر دم کعبہ سے رفتیم راہ کار و اندام گم شد  
طرب و تابست و در زمین کجا کسہاں گم شد  
طرب و راز و سر زین با قہر و نام و نشان گم شد

غزل

زنگہت عری شوق ہارے خیزد  
بروے یار نگہ رنخہ ہز سے افتد  
سحاب دل شدہ در کو سدا گم و دو  
پہر دستگیری عشاق ناواں احوال  
تھے کہ رفت ز پا بر خدائے غلط  
نہ از وصال ملولان ملال سے گیرد  
سماع رندی رنگ گشت لہرے وارو  
ہیں کہ طائر فرحت رسیدہ میر شوق

بہر دست راستے

بنون ز سایہ اپہ بجا سے خیزد  
بند لطف پار شکوہ قہر و ہار سے خیزد  
غزال شہقت و در قہر و ہار سے خیزد  
زہریم ہر خیر و صبر نگار سے خیزد  
سرس کہ رفت نہ و دل امی سے خیزد  
نہ از وفاق سر لیاں شمار سے خیزد  
کہ با و شہر ز سر امتبار سے خیزد  
کہ صبر و قہر و دل ہر قہر سے خیزد

۱۸۵۰

174

میراج عشق نظری

44

\_\_\_\_\_

سز و گز باغبان و در باغ از ناز بکشاید  
 که بیل گشت مست خنجر اش سز و در بود

نمبر ۲۴

غزل

مستم مرغ امیر و مست طرب از هم و جهان خود  
 دل از امید وصل و بیم بختان گزده ام قانع  
 ز قوت خویش یایم طعم زهر و شکر با گوهر  
 بیاغ روزگار آن خود شام مرغ کهن سالم  
 بنزد محرم و بیگانه عیب خویش میگویم  
 در صدر شکوه بر لب میکشاید یا نو میدی

نمبر ۲۴

غزل

روزان آید که با عهد غاریم بر و کشد  
 بر سر پرده اند شمع از بهر آن سوز و گدازد  
 ایچ جانگذاشت کز فتنه باقی نماند  
 اندر و شش قصه تنم که درم خود انتم که داد  
 غم که بر شیب مجلس افسرده زده یکشاست  
 چاره گز بقدری تشنه وصل ترا

نمبر ۲۵

غزل

بشمش بلبل از شرم زخم و کین باز کرد  
 کف به پندم شکر ریخته شکست تمام کرد  
 از و بخت آسایش با چرخه محرم  
 چو باد از سر عالم بجهت نرسید محرم  
 نه قبله و نه کعبه کافر عشق محرم  
 گنج که جامه تافتی و رند گویند محرم

غزل

سخن طبع سر از وی و دانش هنر نظیری نیست  
قبول دوست مگر ناله حسنین گردد

نیمه ۲۵۵

شهادت خانم را بر تو ایسان فرو گیرد  
سراشک سحرگر به ام از وید تا و اماں فرو گیرد  
خراش سینه ام را سوزش پیکان فرو گیرد  
سرم را از خط ایسان از ناله کس جان فرو گیرد  
جراحست اسکے اہل و در و اجریاں فرو گیرد  
کہ گزشتہ کے بیفتہ و ہر اطلو فاب فرو گیرد

ولم را بوز رحمت اند و داغ جہاں فرو گیرد  
دل پر حسرت دارم کہ ہر سو چشم کشاں فرو گیرد  
ز بس شاید بہم و کیش طاقت نہ آگے ام  
ز جگر سندی دلاں کنز ہاتھ بہتر ہم پہلو  
در آن ساحت کہ آہم کہ در اہ از ہجر افتاد  
بہتر سے سپارم جہاں بہ بند زگر چشم را

اگر آید غم سوزناک تو در خط نظیری را

غزل

نیمه ۲۵۶

نہا دم در حیم کوسے از شکر نزار خود  
من و اخلاص عرض بندگی و بیار خود  
مرا کاریت با صدق دل میدوار خود  
ندام نقص در بنیاد حمید استوار خود  
گرم صد با لہ یکتہ ای نکر دم از عیار خود  
محبت نہ کند بوجہ کہ با پیکر و کار خود

نشان آنکہ کہ مر قطع امید از دیار خود  
بر من از صم بر گشت و حاجی از حرم آید  
تو خدای کفری دایم عزم خدای مسلمان  
خلل گرد و بجائے دین و ایمان شو سہل دین  
ز رکاب عیارم در وفا و دوستی تخلص  
لب امید واری بسته ام از حرف نایابی

نظیری از تو در خون زینت ہر دم از حمید

غزل

نیمه ۲۵۷

بعد کلید آو رو بخت و قفل این دانش  
خوشد سکے کم و خوشد و اسے کہ کبیر دانش  
وید شمع امید ماند صحر و دانش  
نامہ صحت با اینچ جان صحر و دانش  
قطرہ خون تا بہ از ترسے اشک و دانش  
پیچ و تاب شدارش از بال ابر و دانش  
پس کواکب سے از ان فوں گرد دانش

در بر و صفتش تابستم و بجز دانش  
در گریب سے کہ غم او بختنا گشت دانش  
تا غم از ویرانہ آراہ آمد شد دانش  
پہچان ملکوت بہ ناکامی ہم بچیدہ ماند  
سچی نکر دم تا گرد عشق بر و دم و دانش  
اضطرار از ہر جاں بردن بچہ زندہ کرد  
آنکہ شب خواب نظیری را با دانش

دل بنید انم کجازیں استقام می کشد  
 هر سرمد بر تنم وار و دشمن از دواع  
 و دشمن در سینه پیکان خدنگ کار بی  
 س کند اسودگی سیرت بگرد خاطر م  
 قصه وار سنگی امر و پیش دل گذشت  
 بر سر بازار جان بازی کسان او بختیم  
 می کشم سر از کند او نظیری بعد ازین  
 بر تفاق حشمت نی افتد چو این در دوا شود  
 آنکه او در کلبه احزان پس گم کرده یافت  
 دوست دار و از غریبان فانه بیچارگی  
 هر که میخواند که بشور خرابانش و هشد  
 ز دهمه غوی زما زشته همانا لان است  
 شد بهر عمر نا بخت سست انکارم هنوز  
 عمره آن که بر آرم پائیم از آید بکار

## غزل

هر سر شاخ وریں باغ هوای داور  
 یک شک کلام امیدم به شیریں کده است  
 برین هم زودست کده نو می کشد  
 حسن هر جلوه که از جاس و لبت و ابود  
 نیت در حلقه مستان زمین الوده ترے  
 تاز خورشید و صالشی بفرق افتاد  
 لبون و پیش بار اقامت کشد  
 تا ماند بظلمت هر سه فلک می بازو  
 حذر از شهرت خوش ویزه کس باید کرد

مرگ می بینم که با حیران غم می کشد  
 چرخ پیچید و از رنگارنگ جانم می کشد  
 دست غیرت این زمانه انجم می کشد  
 گرچه میباید ز چشم خون شام می کشد  
 طرفه حرف نا امید کی از زبانم می کشد  
 دست غیرت بشکنم هر کس کلام می کشد  
 گر بعد از بخیر آن نا ابر با نم می کشد  
 آن زمان درگاه بشناسی که هشد و جاشود  
 نو که چهره گم نگر وی از کجا پیدا شود  
 عشق می خوابد که کشتی غرقه در ویا شود  
 باید اول خانها بر هم زن دریا شود  
 پرده مال بسته ماند پرده او دوا شود  
 نیت معلوم که اثر سر که با همبیا شود  
 حلقه آن در بگیرم و ستم او گیر شود

## نمبر ۳۵

داسے نگر روز حسرت چشم و دلم گویا شود

هر گل رنگی در هر مرغ نوازے دارد  
 زده خود هر گیسو نسیم بهائے دارد  
 در هر خانه زنی خانه خدائے دارد  
 از پیش گر بروی راه بجایے دارد  
 اهل هر سلسله انگشت نمائے دارد  
 هر که برین گذرد وطن خطائے دارد  
 کان سر چشمه عجب برگ گیاهے دارد  
 گرچه خصلت نه خند ذوق و غائے دارد  
 که اگر گشته شود نوحه سرانے دارد

میں آں کن کہ سزاوار جمال تو بود  
عزم مخور الفت معشوق نظیری بالشت  
غزل  
شمع در سوزش پر داند سزلے وارو  
تو دھڑ دھڑہ بخور شید بقائے وارو  
نمبر ۲۵۶

گر تشنہ بر سر خم میرم عجب نباشد  
با صدر امید خواندند کرد انتظار سوزند  
نہ سائے راز داند سر مست شوق کردند  
من یک سبب ندادم در گیر و روخت  
چوں زلزلے بر زمین ز آرزوئے نمایند  
ہرگز دے تو انگو لذت نیا باو عشق  
رجھے نے نہاید تا جاں بلب نباشد  
چوں نے کشاید کاشیں طلب نباشد  
گویند لب کثرون شرط ادب نباشد  
یک تہ عاشق از نڈتا صدر بدب نباشد  
پائے اگر بلغزد حجابے طرب نباشد  
عزم نیست عاشقان اگر تو شب نباشد

از عقد ہائے دوراں دل بدکن نظیری  
آزاکہ واگزارند جس از غضب نباشد  
غزل  
نمبر ۲۵۷

آں بخت فتنہ جو کہ تو دیدی بخواب شد  
گلگونہ ہوا دھوس رنگ و اگر داشت  
وہ را کہ حرف سوختگان داغ کردہ بود  
وہ بحر شوق کشتی دل رسیاں برید  
ایں بوز سنبلی گل ہر کثورے نخواست  
دام کے بقافہ بودہ است پاسبان  
خشکی لب پر تشنہ لبان آب میدید  
مستی چہ خوب کرد کہ ایں پڑہ ہر گرفت  
واں دل بود سخت تراز خارہ آب شد  
خال و خط عروس طبیعت خراب شد  
میرفت تا بر آتش ایشان کباب شد  
در کوئے یاد خمیہ تن بے طباب شد  
تا در خطا کدم گیام شک ناب شد  
بیدار شو کہ چشم رفیقان بخواب شد  
تا مست شد ایم و عاشق بخاب شد  
خسارہ حقیقت ما بے نقاب شد

تاریخ واقعات شہان نالاست  
افسانہ کہ گفت نظیری  
غزل  
نمبر ۲۵۸

دوران مے حسرت ہمہ در ساغما کرد  
نکشود قصا شست کہ آسہ نکشیدیم  
باز دے ہمہ وارم و اقبال ندادم  
فریاد پر ایم انداں پادشہ  
بر سر چہ نہادیم دل از دیدہ جدا کرد  
بر دوست ترم جزو خدشہ کہ رہا کرد  
بیکوشم و کارے نتوانم بسزا کرد  
سوز ازل ایں شعبہ چسوخ رہا کرد

خود طاعت خود و پیہ و گر پر وہ براندخت  
با انجہ لبش و او منداوی محبت  
ناوک فکے بر سر ہر راہ نشانیہ  
و شمن بزم انگند و دوست با تش  
چندین سخن عشق کہ گفتند و شنیدند  
برند بجائے پر و بالش سر و منقار

خود فتنہ خود گشت اگر فتنہ پاک کرد  
نے بر سر ہر راہ و نے ہر وفا کرد  
در عشق کہندم بگو بہت و رہا کرد  
بایں ہمہ حد نیست کہ گویم کہ چٹا کرد  
کس حق محبت نتوانست ادا کرد  
مے کے کہ ہند از سر این شاخ نوا کرد

غزل  
خو سہ تسلیم و رضا گشت نظری  
سکین نتوانست خصوصیت بقضا کرد  
نمبر ۲۵۹

ند ز جدم بگفت بخت عثمان سے آید  
نہ مرا بازو سے قائم نہ مرا وید راست  
نو کہ اسودہ ولی از لقمہ سوہ خواہ  
کخن مردم و پوانہ حقیقت وار و  
عشق در املاکت عقل چو سلطان کرد  
میکنم شور چو از خانہ سلاطین برود  
ہمہ بر خویش زہیم دم آخر لرزند  
مرد در گاہ و سرا پمردہ عرت بہنو  
و حمل جو بیان تو بر بوسے لب سے گردند  
طاقت جو رو بفاہیت تنک جو سلا

ند بر زوم زہ و است بکمال سے آید  
ہمہ بے قصد خد شکر نہاں سے آید  
منکہ شوریدہ ام اتش نہاں سے آید  
در عبارت با اشارت نہاں سے آید  
روش و عادت و بگرمیاں سے آید  
میدم خیمہ جو از راہ زیاں سے آید  
جائے خوفست کہ شتی بگرمیاں سے آید  
ہر کہ واسن بسرا یکے کشاں سے آید  
کہ از بوسے تلف نہائی بیاں سے آید  
گر یہ چوں نکند ولی بیاں سے آید

نہاں از دریاں سخن بے غرض از شکران

غزل  
اینکہ باطن شباب است نہ نظری چہ عجب  
میر و پیر پرخانہ جوان سے آید  
نمبر ۲۶۰

بیگانہ رو شود بدر آشتا رود  
از خاک بوس کوئے تو نایا کشت  
احرام عہد و زائل کہہ کوئے کشت  
جہاں کے راز پیش ز اندازہ سے ہند  
عشق ناز حسن تہ از زان خیر پند

آں کسی کہ آشتا بتو باشد کجا رود  
بر راہ من جدا روم و دل جدا رود  
جز راہ عشق ہر کہ رود بر خطا رود  
از دم زندہ در لقمہ شمشیر بردا رود  
بسیار مر کہ بے سوساں ما جسد لہ رود



شادی که غنن می کشی و دم نمی زنی  
عشق آمد و تمام بگو شمع و روغن  
ایں حاجیاں زود و در صد ایستاده اند  
ز آن بجز موی زدن چه کم آید اگر شب  
عریاں تنی عارف معنی جلال است  
ما پیر بن ز سادگی از رنگین و لایم  
غزل  
چون بنده مطیع هستم  
غزل  
نظیری فرج و بهند  
نمبر ۲۴

دل که تو شد بریده کم از سنگ و زود بنود  
قهر تو ما گهاں بر آید سبب داشت  
ما سادی زانکه طالع سبب شکست  
چشم و دماغ مردم عاقل که فتنه بود  
عقلم که امشب باز گهر استخوان نکر  
گر می آید به راه نامه و قاصد می شکست  
میخیزد فرو گذاشت در سر کان گل عذار  
گفتم که عهد بخت و تنها گشتن  
حسن و قوت تر از دهن ابرو بلا فروخت  
گفت آن زماں که غمزه ام ایں ماجر او شدت

غزل  
ساقی قدح نداد و نفال سبب بنود  
میخواست بدست رخت اقامت بگسترد  
و ندانند هزار نگاه گر سینه بود  
در باغ دل بخت مقرر هر آنچه داشت  
از بے قراری دلم ابرو ترش نکرد

چند آنکه حیرت بچشم آبرو بنود  
از فرش جبهه راه بر پا خاک کو بنود  
علل لبش که باد به باں رنگ و بو بنود  
هرگز تمار خانه بایں رفت درد بنود  
با آنکه می فروش مغاں نیک خو بنود

نظیری فرج و بهند

تجسّم نداده که اسرار دوستی  
تا بحد صم صم صم بود بر زبان  
ز آن حسرت که در دل من میفرودش کرد  
بس آرزو که داشت نظری بخت گو  
امروز گنج یافت که در آرزو بود

مهر ۲۴

غزل

صبح بنال راه فلک بر بنیست اند  
حرمان تو ز بهت کوتاه بینست  
سر مایه شد خجسته چرا غیبت داده اند  
بر تشنگان بیار بجایی بر آینه چیت  
ما می رسم رخسار ترا پی نکرده اند  
عالم ز ظلمت شب حرم ما سپاه شد  
مکتوب دوست واری ما را جواب نیست  
هر مرغ بر هوای گله استیای بند

مهر ۲۴

غزل

تا چند عود نام نظری نسروفتن  
و دوی بر آرزو نگر نه بنیست اند  
حسن جنبید ز خواب و خرقه بر هم زد  
هر چه در پرده نهان بود هویدا کردند  
بے حجت ننمودند اجابت هر چند  
مطلب جمله ذات ز جا بر بستند  
خواست آئینه تحقیق بسا بسیار  
غرض آن داشت که از عثوه اش آگه بایم  
عقل چوں دید که عفت آمد و خو خوار آمد  
روح آزاد گزین معرکه جان بیرون برد

مهر ۲۴

غزل

سرازم قصه نظری نه بسیار بیرون  
گر چه عمر بخت و ورق بر هم زد

شور حسرت نیکے جبرگ آدم زد  
جامہ برنگ ز شور رخ تو ماتم زد  
دست در وامن تیغ گھمٹ مریم زد  
غوطہ در موجہ چاہ وقت زمرم زد  
شست آل خال کہ بزناصبہ آدم زد  
گرہ اعجاز لب لب بر نفس مریم زد  
مایہ ہر بریں شیرہ جاہنم کم زد  
کند خاک من و برویدہ ناخرم زد

دولت از فیض دم صبح نظیری دریافت  
نمبر ۲۶۴

نہ مرگ مرمو میں عہد ہاتے وارو  
دریدہ پردہ تراست آنکہ خرمے وارو  
کہ پڑ نہ نیش بود ہر کہ مرہے وارو  
کہ مبتلا کے ہوا کار درہے وارو  
نکو سرشتی اگر طبع خرمے وارو  
بلال عید کہ ابرو کے پڑے وارو  
تنک لے کے چمن چشم برے وارو  
بروں ز عالم میں خلق خالے وارو

بجاء وحشت و نیا چراقہ نکلت  
نمبر ۲۶۵

خو ماں را و دستگاہ از قفائے ہم رسد  
یکسول پیدار را فیض سے عالم رسد  
از عجایبہا کے دوراں دیو را خاتم رسد  
تا سخال خضر باشد کے یحیٰ ام جم رسد  
مرزع مناک مارا خوشہ از سبب ہم رسد

شاوخی عشق تو شکامہ غم برسم زد  
شب ز ویدار تو گردید بہر لبستن زد  
شہد لبہائے تو وکان میعاد لبست زد  
کبیرہ آمد بجز الاسو و خالست بوسید زد  
تا قضا خال بشتی جبال تو بدید زد  
بغذائی تو طفل ندیدست کے زد  
عشق و دستاب دل آرزو کہ سوئے بخت زد  
دوش میخواست قدم بر من افتادہ بند زد

غزل  
نہ تو ست صحبت میں دوستاں غمے وارو

میں ان میں بہر اجباب عیب پوشیست  
بخوش بیانی ہم صحبتاں ز جائے مرو  
بہر زہ و فقر امید ہر کجا نکشا  
ہزار حرم ز ہر خار با پیش خورون  
ز طعن گرسنہ چشماں و لیر نہاید  
بکاوش مرزہ گہائے جانش بشکافد  
رخش و اہل گذر کن کہ ملک بچویشی

غزل  
کئے کہ بچو نظیری شے وارو

بادہ خاص بخت کے بنا حرم رسد  
وقت عارف شب نگو کہ در خواست عام  
یافت گردیدانہ جاسے بچب بہر بیت  
ز او مسکینا برہ بر وار کاسب زندگی  
بر گل ماہر اگر ہرگز نہار و محرم رسد

شکر لبت کز خوش و ناخوش بیاوش میرسم  
 هر کج تن چاک گردید از نمک اینا بستم  
 عشرت ساغر پرستان زنده وار و مرده  
 بس ہیں شادی که مار از نصیب غم رسد  
 ز خشم ماسکے پاک جانان را کجا مرسم رسد  
 شور آگود در سراپا ما اگر ما تم رسد  
 سو دے از طاعت فروشیها نظری بند  
 هر کرا سر مایه رو باشد کفایت کم رسد

غزل

## دیف الازل

بر خوان من نمک بهلاحت نشد لذیند  
 هر کس بے نذاور واسے تنکاف  
 در بحر و هر بحر الم تلج و شور نیست  
 تا جسر عشق خانه پدر یا شامور است  
 تا صبح دم نزد منکے جبرم جتم  
 لذت ورق ز گلک نظری گرفته است  
 در نامساخن بفصاحت نشد لذیند

غزل

## دیف الرا

بزم خاص ست در دنگه بدستور بسیار  
 تلخ روئی کن و توبه شیرین بشکن  
 چشم و ایافته واری خیر و قیل بگو  
 راز دل فاش کن پرده آن غمزه مند  
 مطرب بزم جگر سوز سر و لب وادو  
 قصه وصل بگلپانک غزل انشا کن  
 بکر نقشه که در پرده لے مستور است  
 این غزل در صف ایوان شهیدان خوان

معنی و در طلب کن سخن و در بسیار  
 رنج چوں جور نداری سخن حور بسیار  
 دل آفرخته واری دم پر نوز بسیار  
 خوم سر شده نکتہ مستور بسیار  
 شکر این مشق نمک سینه رنجور بسیار  
 راز ویرینه بیار و لے و طنور بسیار  
 مست و مجنون کن و اشفته و شرور بسیار  
 زان محک گاه افاضل خط مشور بسیار

غزل گل و زکس قدح و شیشه نظیری داود  
نمبر ۲۷۷

لے صبا از گل عطارد نشانی بن آرد  
خط تر خانی جاوید بعالم ندید  
فرستم بیت که از سنگ قضا سرخارم  
تیر بار ان ستم از پے هم چند رسد  
نیشانی که لب و دشت و سی اسود و بد  
کشت زار طرسم بکشد آتش شده است  
چون شر و در دل شک است جانان بخم  
ملک گران سخن سکب بطل و ده اند

غزل دلم از صفت الفاظ نظیری بدفت  
نمبر ۲۷۸

فارغ تر از دل تو ندیدم دل دگر  
گر مرغ سدره را گشتی مانع که باز  
سر شکلی که عابری مایان کند  
از آب و گل غرض شجر قامت تو بود  
از نور محفل تو چهاں در گرفته است  
خاطر بنبهتای جمالت نرسد  
از نامت تاب روئے که غیر ز جمال و ست  
ستان اساس سیکره زیبا نهاد اند

غزل ساقی قدح بکف تو نظیری نظیر  
نمبر ۲۷۹

طلوع باوہ ز شام و محروم رخ مدار  
اگر بکج سربل باغبان آید  
چو عشق تیغ کشد جاں و سر و رخ مدار  
چو عشق تیغ کشد جاں و سر و رخ مدار

ز سائلان ترش رو شکر دین مدار  
مگر ترا بتو بنیم منظر دریغ مدار  
جلال اگر بنیانی خسرو دریغ مدار  
ز خاک کشته غرت گذر دریغ مدار  
از اس دوزخ سیاه مشک دریغ مدار

بشکر آنکه همیشه چو انگبین داری  
ترا به پیش کوتاه خویش نتوان دید  
درون جانی و در پرده زمره چشم  
همیشه چشم با حسن آشنا دارد  
چرا حبت دل سوزیده خشک میگردد

بیان شوق نظری و راز انشاییت

نمبر ۲۴

غزل

هر چند دور تر ز کس آید تر  
پشتم شکسته تر شد و قدم خمیده تر  
چند آنکه داشت دهن عصمت کیده تر  
شاید ز عاشق است که بیان وریده تر  
ماه از تو کس ندیده تمام افزیده تر  
از سگ گزیده و سر کویم گزیده تر  
هر چند پیش کافتمش شد خلیفه تر  
از سحر کرده ایم بانوں رسیده تر

دارم دلی ز طائر وحشی رسیده تر  
تا آن حد ناک تماست از خوش من رفت  
خوئی که حکم بود بریز و خطا نشد  
آنجا که شخه تو بدر نگاه می رود  
خورشید از کماں لایک تیر می کشد  
دندان زده هزار امیدم بدر گشت  
خار می که در ره تو بخاطر شکسته بود  
در کام نار وانی عشق پر می دشت

ناز از مرده که بار علیاق گذاشتی

نمبر ۲۵

غزل

و بمیدم تو میگویم از رویت ایامی و گد  
چون توئی که سر بر آید از گریبان و گد  
گر بگردانم زباں را در نمک داسی و گد  
ریش میبازد و ز میبازد میبازد و گد  
کوسه و یک میبازد هر دم بچو گد  
طفل که در عقل هر دم در و بستان و گد  
عشق هر ساعت در آید و بدان و گد  
سے هند بر روی تو حال عصیان و گد

هر دم از زلف تو دارم کافر ستان و گد  
یا توئی یا حسن رخسار ترا و دیده است  
چاشنی بچ آں لب از مذاقم می رود  
نیت هم دعوی آخر یعنی حسن تنها بر زبان  
چای که با خویش طرح ترک تاز افکنده است  
تا بروں آرد سر از لوح پیشانی او  
حسن هر سر و لباس صورتی پنهان شود  
پیش حلقش گدوم از عنبر خطا می خورد

نمبر ۲۵۵

در دنیا بای و نادانی نظیری مشکل است  
غیر خاموشی ندیدم هیچ در مانے دیگر

غزل

ورود دل را میکنم با صبر پیونده دیگر  
اعتماد نیست بر عهد که گفته اند پیوند  
گرچه میدانم قسم خوردن بجانست خو نیست  
پایه تا سر ویده ام از شوق خسارت که هست  
پیر کفایا که گریه و اشک و مینت از من  
چون بشم خشمگین کشتی حلاکت ساختم  
تا بسایه آری که از کف من نهی آینه را  
از جمال تو ندیدم جز تو خسته دیگر

نمبر ۲۵۶

شکوه و شکر نظیری عکس کین و مهرت  
آینه منما که طوطی تشنگد قندے دیگر

غزل

بهیر حی و سله داری دل صیاد از آن خوشتر  
بخود قیدے نداده با وجود حسن و زیبایی  
فریب خنده میجو اند عتاب غمزه میراند  
چو دریا میکشم دم در خود و در خوشی ایم  
ز صیادش ناله نام گرم ز بر سر سازد  
نشاری بر رخ او صد عین مرز لب بود

نمبر ۲۵۷

نظیری جذب بے باعث نیست میکند فاصت  
اگر قصد نداری عشق مادر ز از آن خوشتر

غزل

لے مطرب جان سوخت و لم پڑه دیگر گیر  
راے جز از آن که غم عشق در آید  
راے که بمطلوب قریب است عزیز است  
امیر خرابات معان ساد و توان یافت  
زین مہنگان آتش صبر و استقامت زرد  
تو طفلی و ایراحت و غم میدہت و است

نمبر ۲۵۸

یا پروه ازیں راز بیک مرتبه بر گیر  
گو شورش وستی جوانی ره در گیر  
تا صبر بدو پاسه ازیں حسله بر گیر  
هاں لے لطفه بلبله پروخته تر گیر  
یا روم گیسو شود چون سوخته در گیر  
تا خون جگر سیر شود خون جگر گیر

غزل

جام فلک آینه شہد و نگشت  
تا در طلب کام خودی کام نیابی  
ول ز اول شب طالب فیض ست نظری  
لب باز کن و ساغر لبریز سحر گیر

چشمت بر آہ میر و دگرگان غمناکش نگر  
وای کہ زلف انداختہ در گردن ہمیشہ ہیں  
شرم از میان برخاستہ ہر زوہاں بروائے  
قصہ فریب میکند سوئے غزالے مے چہ  
از کوئے معشوق آمدہ شوریدگان حلقہش  
دل بردہ و دل باختن معشوق عاشق پیشین

غزل وحشی غزالے کز حیا رم در بیاباں مے خورد  
رام نظیری مے شود در ہوش و آدرش نگر

منشیں بشا بہ آب رخ پارسا مہر  
دور از طریق تہمت اگر حبیب مریم  
از کوئے چوں بجانب غارت دامن شوی  
ناز خم طعن زن مخوری در سر آفرین  
آئینہ ات نہ ہمنفساں تیرہ سے شود  
تخت شکر شود بلب بگین مدہ  
نالان مگر و قیمت بار ایک مساز  
بدون بطیع خوش نشان کاکیل است

غزل حرز جمال خود ز نظری طالب نمانی  
جز سوئے حفظ خاطر او اتجا مہر

افلاک فتنہ زادہ بد امان روزگار  
سیب ذوقن گوئے بگوئے آفتاب  
گاہے کہ عقل بر سر جمعیت آمدہ  
بر کردہ سر بلا ز گریبان روزگار  
زلفش رہو از خم چو شکان روزگار  
عشق ہم زدہ سر و سامان روزگار



خو را فکند بر سر طوفان روزگار  
لشکته خامه دکن و دیوان روزگار  
صد بار گفت جان تو و جان روزگار  
خو را نکرده جمع پریشان روزگار  
در و محبتش شده دران روزگار  
زخم نشسته بر سر پیکان روزگار  
دستم نمیرسد بگریبان روزگار  
در حسرت فروغ شبتان روزگار  
سرسشته ام میان بیابان روزگار  
زخم گذشتند از سر جوان روزگار

نیمبر ۲۸۱

پستان مادر سست  
و سر پیکان روزگار

دل چو شاد و سکه که عزیزش شکفت رود  
از سر نوشت ساقی دوران باقضا  
ایز و چو کرد عاقل چنانش فتنه را  
نابود تا نگاشته لب و دهن زلف واد  
شور ملاحتش شده وار و سکه زخمها  
افغان که جاسک بود و جنبیدم نناید  
از قهر جیب و نیتنه خود پاره کنم  
صبح اجل رسیده پرو بال میزنم  
را به لب و کفایت حاجت نمی برم  
جولان افشار ازاں سو گداز کنم

غزل

گوئی که کام کوک و پستان مادر سست  
زخم نظیری و سر پیکان روزگار

رنگ بازای تخت قندرا چه خبر  
ز شیدو با سینه سپید چه خبر  
لذا گمان بخورده گزند را چه خبر  
تو میوه سرشاخ بلند را چه خبر  
تو مرغ و ششی فارغ ز بند را چه خبر  
قبول درو تو شکل سپید را چه خبر  
تصوف نظر سر را چه خبر  
طییب وار و سینه ناسود را چه خبر

نیمبر ۲۸۲

نمید عشق و نظیری خستگان افتد

است چاره غم بنشیند راجه خبر  
ساع و در کشتاں صوفیاں چه میداند  
بزرگشاخ گل افنی گزیده لبیل را  
زدامن که گشت بزم مانتی و ستم  
هزار دام تصور نهیسم و پرواریم  
بخاص و عام نهیسم و غایت عشقت  
هزار شیخ و برهن زلفش و دین پرست  
بجه علاج نمائند نیتناش و ان

غزل

نمید عشق و نظیری خستگان افتد

سیر از انقباض و رخ اجازت با فوج چکار  
بیدار یا با لاکا سست یا معشوق چکار  
عقل را با معشوق است یا زلفش چکار

چشم زخمین را با حسن روز افزون چکار  
از عتاب و لطافت میباید مشتاقان عشق  
و در عجب است با سکه طور عشق چاکه نام سست

کار ما با گردش طاس است نقش کمین  
و دست و استنگی هرگز نباید روضت  
در بیابان که خوبان در سخن روبراست  
ساو گیسای فطیسی دست صند پربت

نمبر ۲۸۳

غزل  
عشق چون دکان فرو چند با فراطون چکار

هر روز هست ناله مرغان و باز تر  
پیدا است عشق مجلس را بدار چیت  
دار نمیکش کاس همه زاری که در چین  
چند آنکه روز ز کس جاود بخواب وقت  
تا از آن شکست مطرب دار و چمن  
کے دست با دامن آلوده رسد

نمبر ۲۸۴

غزل  
بر صورت خود مناز نظیری که هرگز رفت  
دستان بدوق تر شد و بستان باز تر

یک باره در وفا بر آور  
یا هر قدیم را سحر آور  
یا بر سر کوه بهنگ آور  
در سطر جیسیم سطر آور  
رنگیش هم از وفا آور  
کشتی هندی رنگ آور  
در غنیمت سحر آور  
چشم بر چین و لب آور  
مومن بر دلش کافر آور

نمبر ۲۸۵

غزل  
امروز برنگ و پیشش بر  
فرواشش برنگ و پیشش بر

تنظیم پیام دل آگاه نگهدار  
تا دامن غل پیوه گزارد و دیدار

تو قہقہہ گل بجز گاہ نگہدار  
 اے عقل تو بنشین مرا ہ نگہدار  
 از صدر کر کے برو در گاہ نگہدار  
 یارب تو ازین نعمت ناگاہ نگہدار  
 چون آمدہ ام خواہ بکش خواہ نگہدار  
 از مصر بکشاں برو در چاہ نگہدار

نمبر ۲۸۶

خواہی کہ بتو بنش شود شوق نظیری

از پیش خودش گاہ براں گاہ نگہدار

فروا کہ شبنم است شگون از شراب گیر  
 شبنم بروئے بہتر ز گس بر خواب گیر  
 وز شاخ برو فروختہ مرغ کباب گیر  
 تن را نمودن فرواں اسیراب گیر  
 ہر نقش خوش کہ جلوہ کند بوج آب گیر  
 الفاظ تراب رو شکر در کلاب گیر  
 جام شراب و گش و طرف نقاب گیر  
 از ہر جہت کہ شاہ شودی رخ باب گیر  
 در کار خویش شہرہ را اقباب گیر

نمبر ۲۸۷

فسردا و گر بدوست نظیری حباب نیت

امروز ہر سوال کہ وارہی جواب گیر

آویخت و گر بجان رنجور  
 کوتاہ امل ترم ز مجبور  
 دل شد ز فروغ چشم بے نور  
 در آب نشد و فینہ مستور  
 کان نمکے کہ بے کند شور  
 مرہم چکند بر خشم ماسور

بر من کہ حرفیان صبور بجز نشند  
 شد عشق کہ از منزل جاناں خبر ارد  
 مجلس بدوست و محبت بہ تقاضا  
 عاشق ز کجا و سخن صبر و جدائی  
 با خجلت جرم از دور بخورہ زاری  
 زندان وطن بہ کہ گلستان غریبی

غزل

امروز کار و بار ہماں را خراب گیر  
 در باب سرخوشان چمن بہر صبور  
 از سر و سر فراختہ صحت حزین نشو  
 جز ہر دلبری کہ توام حیات از دست  
 بروقت بد کہ روئے و آب سیل و اس  
 اشعار خوش بگو و جلی برورق بکار  
 خواہی ز کشف خلوتیاں باخبر شوی  
 خواہ از طریق سیکہ خواہ از رہ ترم  
 ہر روزہ را بقدر طلب لازم دادہ اند

غزل

غم کہ در فراق دید اندور  
 از عشرت ناقص زمانہ  
 خسارہ خوشدلی نہ بینم  
 تقصیر شد بگر یہ پیمان  
 زخم میگرم کہ میزنم زخم خوش  
 کوتاہ نمود بجا منشی حرف

آنجا که شراب شوق داوند  
بوی ز نشاط ماندارد  
مشکل حالمی و طریقه کار  
کار تو هم بدل موافق!  
نه جسمه زمین گرفت منظور  
آب و گل صد هزار منظور  
خود شایه و خود نشسته مجبور  
از نیکی تو چشم بد دور

مهر ۲۸۸

نظیری

غزل  
دور و پیش یک دشت مهر  
دو چار هر که شوی جز سرخ یار گیر  
چو دهنه در رسد او خود بسا و خواهد داد  
ز آب و دانه مهر و حشیاں برآمد  
تو آن دخت نه کن تو بر تو آن خورون  
حقوق صحبت او نکته ایت کم شمار  
چو لاله سوخته دل با چو سر و فارغ باش  
سپند بر سر آتش شود قرار گیر  
بندوق خویش سیر راه انتظار گیر  
سرشکار نداری بے شکار گیر  
بے نظاره خویشی گل نشان و بار گیر  
دفاع و دست متاع و سی مستخوار گیر  
بزار رنگه مشو طور نو بهار گیر

شراب غیر نظیری  
قدح ز ساقی بیگانه زنیهار گیر

بیا که  
مهر  
سین

## باز بزم وصل نظیری چہ ہے بری

ورالفعال گر یہ استثنائہ ام ہنوز

شور یدہ است آب و گل قابلم ہنوز  
 کہ چہرے خراشتم و کہ جامہ میدرم  
 صد بار عید آمد و آوینہ پاکداشت  
 صبح نشور و دم زد و من و دم سنے زخم  
 ہر صبح و ہر شام و ہر شام و ہر دم  
 با ہر چہ احتمال قبول است میکنم  
 با آنکہ دعوت و وصال میکنم چو فوج  
 صدر ہمسافر کس از سفر یک پید  
 عشق باہو لب نظیری ز سر زوت

افسانہ خندہ تلخ کند  
 خمش ز لایہ کہ طبعش مشوش است ہنوز  
 تخلص کہ مزاجش اعتدال آید  
 بر آشنائی طفل من اعتماد بدیت  
 شبے بیکہ ہاش برقع از جمال افتاد  
 لگو جزا حتم عشق بسیار است  
 بیکہ ز خشم کہ غروی ز حسن من مباحث

نجات بدیت نظیری ز دہر و قہر

اگر چہ رحمت گل ایوان نقش است ہنوز

چرخ پرویز بدیت آتش بزم  
 شفقش خون مروم و انا  
 ہر طریف سے بزم ہر اسام  
 خبرم نیست تا کجا کشدم  
 در خنک خوابائے ہنرم خوش  
 نہ میرے درونہ جائے گر بزم  
 افقش ساغرے زرخون لبریز  
 تہر مرتج با پلارک تہر  
 نتواں کہ از قفس پر میر  
 پا و چنہاں و کہ و تبسیر

بسلامت کے بروایاں  
از مد این شناس و آثارش  
ظاہر از بے ستوں بنوز شود  
از اقامت شدم گرانجان کو  
بر و قصد اسبق زمین پر  
کار و دست تا نظیری نیست

زین زمین سیاه کافر خیز  
حسن شیریں و عشرت پرور  
شور فریاد و سپهر شہید  
طبل شکوہ و ناله شہید  
ویر بر رخسار منم جھیر

ذوق و جداں و نظر خالص شد خام بنور  
گوش لب پر مرده دیدار و فاضل سفر  
بر نئے آید طلال عیدم از ایرامید  
روز مولودم فلک محضر بفرزندی لوت  
سیر مفتاد و دولت کردہ ام در طویش  
کرا بلبل و فریب و اندام آمد مباد  
از ورون و دوزخ ز بیانی برن نازدم  
گر چه از محبت ز پستی بروم کردہ اند

خاف شد میبار لے من کے شام بنور  
خاند پر شادی و در رایت پنیام بنور  
عمر رفت و بچہ طفلان بر در دایم بنور  
لیکہ خوارم از پدر نشین و کس نام بنور  
کس نشید اند چه خوابد بود و انجام بنور  
بار با کتشم ز قید آزاد و در و دم بنور  
صدہ از خامی با تش زتم و خام بنور  
سر عہ از جسم میر نیند و در جام بنور

ولہا ہمہ لے گل او بخت رست باز  
شوق شراب و شایم افتاد و در داغ  
یادم ز خندہ کب معشوق میرصد  
در یاب کین جھیر چه خوشبخت کردہ اند  
از بیکدہ بخت چمن کردہ نشاط  
شیخان خرقدہ پوشش خراشید ازین لوت

عیشے بطرف ہر چمن انگشت است باز  
سود امتناع بر سر ہم بخت است باز  
گل جبر و حتم بخت بخت است باز  
در داغ عطر ہم از بخت است باز  
غم از چمن بخت بخت است باز  
در دست اید بخت بخت است باز

و زمان کوہ بخت نظیری کہ از کمر  
فر و است بخت بخت بخت بخت باز

## ادارہ سلیمانی

اہلیان وھلی اس بات سے کما حقہ آگاہ ہیں کہ یہ اسکول ایک عرصہ دراز تقریباً  
بیس سال سے چرنے والاں میں واقع ہے اور پبلک کی اتنے طویل عرصہ سے  
خدمات کرتا چلا آ رہا ہے۔ ہزاروں منشی فاضل و مولوی فاضل، ادیب فاضل  
اور دیگر امتحانات کے طلباء اس اسکول سے علم کے زور سے مزین ہو کر نیچے میں  
اور اعلیٰ محضوں کے قابل رشک ترقی کی ہے۔ اور اہل ادب پر یہ بھی اظہار میں اس  
ہے کہ یہ اسکول ایک مدت سے فارسی اور عربی ادب کی خدمات کر رہا ہے  
اس کے سالانہ نتائج نہایت ہی شاندار ہوتے ہیں اور کمزور سے کمزور طالب العلم  
کو چند ماہ میں قابل اور فہم طالب علم کر دیا جاتا ہے

یہ امتحانات اس اسکول سے لئے جاتے ہیں

**امتحانات** (۱) منشی (۲) منشی عالم (۳) منشی فاضل (۴) مولوی (۵)  
مولوی عالم (۶) مولوی فاضل (۷) ادیب عالم (۸) ادیب فاضل (۹) طلباء  
زیادہ تعداد میں ادیب (۱۰) منشی اور منشی فاضل اور مولوی فاضل کے آتے ہیں  
کیونکہ امتحان ادیب کے پاس کرنے کے بعد وہ میٹرک کا امتحان دے سکتے ہیں اور  
منشی کے بعد بھی میٹرک کا امتحان دے سکتے ہیں، لیکن امتحان منشی فاضل پاس  
کرنے کے بعد طالب علم درجہ صرف انگلش میں ہی امتحانات دیوگر کر بیٹ  
ہو سکتا ہے۔ امتحان منشی فاضل کی تیاری کے لئے پورے ایک سال کی ضرورت ہے



## کتاب خانہ

طلباء کی تعلیمی امداد کو یہ نظر رکھتے ہوئے ہم نے مندرجہ بالا امتحانات  
کی کتب اور امدادی کتب رکھی ہوئی ہیں جو فروخت بھی کی جاتی ہیں اور کرایہ پر  
بھی دی جاتی ہیں۔ ملنے کا بندھن

مینجر کتب خانہ سلیمانی محلہ چرنے والاں وھلی





CALL

ACC. No. ۱۳۰۲۱

AUTHOR

سوالی، مولوی احمد حسن

TITLE

غزلیات نظری

۱۳۰۲۱			
سوالی، مولوی احمد حسن			
غزلیات نظری			
Date	No.	Date	No.

N SECTION



## Maulana Azad Library

### ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

#### RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

